वर्षाचे आगाऊ रु० ५ डांक हांशील ०।१२
सहामाही ,, १ ,, ,, ०।८
साल अखेर ,, ७ ,, ,, १।८
किरकोळ अंकास.........................०।२

नोटिशी बद्दल
१० ओळीचे आंत रु १
पुढें दर ओळीस ०।०६
दुसरे खेपेस ....०।१

SUBSCRIPTION RATES
Rs
Per annum in advance 5 Postage 12as
Per annum in arrears 7 ,, 1R 8as
Six monthly............ 3 ,, 8 as
single copy.................................4 as

Advertisements
Below 10 lines...2Rs
Per line over 10...4as
Repetition per line 3a.

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR.

VOL XX AKOLA MONDAY 5 APRIL 1886 NO 13

पुस्तक २० अकोला सोमवार तारीख ५ माहे एप्रिल सन १८८६ इ० अंक १३

रा. रा. रामचंद्रजी नगरकर
बी. ए. एल. एल. बी.
मेंबर ई. कोर्ट वकील.
पत्ता उमरावती. नेटीव जनरल
लायब्ररी शेजारी.

तयार आहे
हिंदुधर्म शास्त्र-भाग १ व २
(दुसरी आवृत्ति)
नामदार रा. सा. वि. ना. मंडलीक सी.एस. आय्. यांचे.

किंमत ८ रुपये व हांशील आठ आणे पत्रें (किंमतीसुद्धा) ग्रंथकार यांस मुंबईस पाठवावीं.

सदरील पुस्तकें आमचे छापखान्यांत विक्री साठीं ठेविलीं आहेत. व०स०कर्ते.

स्त्री पुरुष तुलना.
साहसी कोण? पुरुष किंवा स्त्रिया?

हा सुरस निबंध सौ० ताराबाई शिंदे यांनीं रचिला आहे. पुस्तकें पुणें येथें श्री शिवाजी छापखान्यांत व वऱ्हाडांत बुलढाणें येथील रा० रा० बापुजी हरी शिंदे हेड क्लार्क नि० डे० कमिशनर यांजकडेस अकोलें येथें वऱ्हाडसमाचार छापखान्यांत विकत मिळतील. किंमत नऊ आणे पुस्तक घेणारांस टपाल हशील पडणार नाहीं पैसे पाठविणारांनें वर्गणी सुद्धां पाठवावें.

वसूल.

सन १८८४ जुन ते दिसेंबर अखेर खाली लिहिल्या प्रमाणें:—

मे. इ. ज. रजिस्टेशन ६।१३
रा. रा. विष्णु शामराव कानडे २
रा. रा. नारायण राजाराम कुळकर्णी मौजे उमरी २
रा. रा. साबतराम रामप्रताप साहू दहिहंडा ८।१५
रा. रा. जयकृष्ण नाईक बोकाशाई निसबत साबतराम रामप्रताप आकोलें ७।१३
रा. रा. गोविंद रामचंद्र नगरकर ३।५
रा. रा. बलदेवसिंग पो. इ. ११।१०
रा. रा. देवराव विनायक वकील १५
मे. शावासखा साहेब तहाशिलदार तालुके चिखली. २३
रा. रा. बळवंत रामचंद्र देशपांडे १५
रा. रा. देवराव विनायक वकील ७।३
रा. रा. नेटीव जनरल लायब्ररीचे सेक्रेटरी नाशिक. ३।५
रा. रा. नेटीव जनरल लायब्ररीचे सेक्रेटरी सटाने. ३।५
रा. रा. नेटीव जनरल लायब्ररीचे सेक्रेटरी आलेगांव. ३।५
रा. रा. वामन अनंतराम देशमुख रामतीर्थ. ५।१३
रा. रा. परशराम गणेश कोचीन वार्क्ष १।८
रा. रा. पुंडलीक विठोबा पाटील वरवडकर १०.
रा. रा. नारायणराव शींदे १४.
रा. रा. गोपाळ राजाराम हेडमास्तर जळके ५।१३.
रा. रा. बाळकृष्ण लक्ष्मण हेडमास्तर कडनापूर २।११.
रा. रा. भास्कर लक्ष्मण कर्मेकर ८।१.२
रा. रा. यादव आमृत गुमास्ते कुळकर्णी १९.
रा. रा. रंगराव नरसिंह मुधोळकर १३ ।९.
रा. रा. नारायण गणेश शिरसाळकर मडलेश्वर २।५.
रा. रा. विष्णु मोरेश्वर महाजनी ५।४।३
रा. रा. नारायण लक्ष्मण हेडमास्तर जलगांव ८.
मे. नेटीव जनरल लायब्ररी सेलवाबू ५।१३
रा. रा. मारुती कडताजी पाटील ९.
अलिशान रेसीडेंट साहेब बहादुर १७।७.
मे. टोरंगराव रावसाहेब ४।६.
रा. रा. देवराव जैकृष्ण ४३।१२।९
मे. महमद यासीनला साहेब २०
रा. रा. नारायण हरी साहु देवधावे ४।६
" जमनादास गिरधारीलाल ।१४
" रामचंद्र नारायण कारलें ।८
वेवस्थापक संग्रह सोनाई ३।५
रा. रा. अंताजी नारायण येवले-१० कर हेडमास्तर.
" गणपती वा। आकाजी पाटील ५ कळंबे.

वऱ्हाडसमाचार

मिती चैत्र शुद्ध १ शके १८०८

देशांतील शेतीची सुधारणा होण्यास पुढारी लोकांनीं काय उपाय केले पाहिजेत?

कोणत्याही देशाची सुधारणा होऊं लागण्यास तेथील खालच्या प्रतीच्या लोकांची सुधारणा होणें आवश्य आहे. कोणत्याही देशांत मध्यम प्रतीचे व उंच प्रतीचे लोक बहुशः बरेच सुधारलेले असतात; परंतु देशांतील एकंदर लोक सुखी असण्यास व त्यांची सुधारलेल्या राष्ट्रांत गणना होण्यास देशांतील जनसमूह सुधारला पाहिजे. म्हणजे त्यांची गृहस्थिति, त्यांची राजकीय स्थितिसंबंधानें विचार तसेंच त्यांचें शारीरिक व मानसिक शिक्षक या सर्व गोष्टी चांगल्या होत गेल्या पाहिजेत. इंग्लंड, जर्मनी फ्रान्स व युनायटेड स्टेटस् या सर्व देशामध्यें दिवसेंनुदिवस हाच प्रश्न फार बिकट होत चालला आहे. लोकसमूहाची सुधारणा कोणत्या उपायांनीं होईल तो कसा सुखी होईल या विषयीं नेहमी विचार चालूंच आहेत. आम हिंदुस्थानांत तर हा प्रश्न फार महत्वाचा होऊन बसला आहे म या देशाचे हित चिंतकांचें लक्ष या प्रश्नाकडे जसें लागलें आहे तसें दुसरे कोणतेंही प्रश्नाकडे लागले नाहीं.

हिंदुस्थानदेशाची आजपर्यंत अशी प्रसिद्धि आहे कीं हा देश फार सुपीक आहे व सुवर्णभूमि म्हणून लोक या देशाला म्हणत आले आहेत. परंतु आजपर्यंत जो शेतांचा सुपीकपणा होता व जी सुबत्ता होती ती सर्व आज नाहींशी होत चालली आहे, व या मुळेंच देशांतील लोकांची स्थिति दरिद्री होत चालली आहे; शेतींत त्राण नाहीं व उत्पन्नाचा तर दुसरा मार्ग नाहीं. तेव्हां अर्थांतच लोकांस दुःख स्थिति प्राप्त झाली. या देशांत व्यापार काय कला काय, कोणत्याही गोष्टीची समृद्धि होण्यास मुख्यत्वेंकरून शेती हाच आधार आहे; निदान आजची स्थिति तरी अशी आहे कीं शेती खेरीज दुसरा तरणोपायच नाहीं. या गोष्टीमुळें पुढारी लोकांनीं तिकडे जरूर लक्ष दिलें पाहिजे ही गोष्ट स्पष्ट आहे.

हल्लीं इंग्लंडांत किंवा इतर सुधारलेल्या राष्ट्रांत जमिनीची लागवड करणारे लोकांची स्थिति आपल्या येथील शेतकरी लोकांपेक्षां फारशी चांगली आहे असें नाहीं. त्यांचे विचार आमचे येथील शेतकऱ्यांसारखेच आहेत व त्यांचे रीतिभातीचा रासवटपणाही तसाच आहे. परंतु त्यांच्यांत व आमच्यांत फरक एवढाच कीं तेथील लोक कृषिकर्मशास्त्राच्या बसविलेल्या कल्पना ताबडतोब उचलून घेतात व शेतींत त्या प्रत्यक्ष उपयोगास आणतात. इंग्लंडदेशांत काय व कोठेंही काय कल्पना बसविणारे व एखाद्या विषयाचा शास्त्रोक्त विचार करणार थोडेच असतात; कारण शास्त्रोक्त कल्पना बसविण्यास चांगले अक्कलवान लोक लागतात व हे प्रत्येक देशांत थोडेच असतात. परंतु कल्पना बसविण्यावर ती समजून घेऊन तिला प्रचारांत आणून प्रत्यक्ष उपयोग कितपत होतो हे पाहणारे पुष्कळ सांपडतात. मात्र जे लोक स्वतः प्रत्यक्ष उपयोग करतात त्यांना कल्पनेचा उपयोग कसा करून घ्यावा इतकें तरी ज्ञान पाहिजे आतां हिंदुस्थानांतील शेती संबंधीं एखादी कल्पना निघाली तर ती समजणारे लोकच थोडे; बहुतेक लोकांना कल्पना समजतच नाहीं व त्यांतून जर कदाचित् समजली तर ती ग्रहण करण्यासही त्यांची फारच नाखुषी असते. शेतांत अस्थींचें खत किंवा सोनखत घातलें असतां पीक चांगल्या प्रकारचें येतें ही गोष्ट माहीत असणार पुष्कळ सांपडतील परंतु वडिलोपार्जित तऱ्हा सोडून देऊन नवी शेती पद्धत चालूं करण्यास लोकांस फार वाईट वाटतें. असल्याप्रकारचे कुतर्क व दुराग्रह लोकांचे मनांतून नाहींसे करण्याचे उपाय म्हटले म्हणजे लोकांस नव्या पद्धतिपासोन प्रत्यक्ष फायदे दाखविले पाहिजेत कीं जेणेंकरून लोकांचीं मनें वळून तेही त्या प्रमाणें करण्यास प्रवृत्त होतील. इंग्लंडांतील शेतकऱ्यांत या प्रकारचें ज्ञान येत चाललें आहे व त्यामुळेंच शेतीच्या संबंधानें त्यांचे पाऊल पुढें पुढें सरसावत आहे. कांहीं दिवसा मागें अशी भीति पडली होती कीं अमेरिकेंतें शेती करण्याच्या तऱ्हा फार चांगल्या होत असल्यामुळें हिंदुस्थानांत अमेरिकेंतील गव्हाच्या पोळ्या खाण्याचा प्रसंग येतो कीं काय; तेथील कापूस तर हिंदुस्थानांतील कापसापेक्षां अधिक भावाचा असून त्याचें कापड चांगलें होतें; या सर्व गोष्टी तेथील शेती करण्याच्या सुधारलेल्या पद्धतीमुळें होत आहेत यांत बिलकूल संशय नाहीं. आतां अमेरिके प्रमाणें इकडे चांगला कापूस अगर चांगला गहूं स्वस्त दरानें उत्पन्न होण्यास आपल्या शेतीची स्थिति आपणास सुधारली पाहिजे. व यास उपाय हाच कीं ज्या लोकांना बुद्धि अधिक आहे व जे सुधारणेच्छु असें जाणवितात त्या पैकीं पुष्कळ लोकांनीं, आपल्या प्रत्यक्ष उदाहरणानें (शेतकरी लोकांस) (खेड्यापाड्यांतून राहून) शेतीची सुधारलेलीं अवजारें त्या प्रमाणेंच खतें वगैरे दाखवून त्या पासून कसा फायदा होतो या विषयीं लोकांची अगदीं खात्री करून दिली पाहिजे. शेतकरी लोकांना एखादी चांगली कल्पना उचलून घेण्याचे जर स्वतः सामर्थ्य नाहीं तर आपण त्यांस ती कल्पना कशी अंमलांत आणावी हें दाखविलें

त्यांची समजूत करून दिली पाहिजे. असें केल्यानें मात्र शेती फार थोड्या वर्षांत सुधारून देशाची प्रतिवार्षिक संपत्ति वाढलीशी होऊन लोक सुखी होतील.

अर्थ शास्त्रांतील नियमा प्रमाणें एका देशांत जो जिन्नस जास्त स्वस्त रीतीनें उत्पन्न होईल तो तेथें उत्पन्न करून दुसऱ्या देशांत पाठवावा व दुसऱ्या देशांत जो स्वस्त जिन्नस होत असेल तो तेथून परत पाठवावा; व या प्रमाणें व्यवस्था केल्यास दोन्ही ही देशास फायदा होतो. या नियमास अनुसरून पाहिलें असतां शेती सुधारल्यापासून हिंदुस्थान देशास फायदा खचित होईल असें मानण्यास हरकत नाहीं. हिंदुस्थानांतील हवापाणी व जमीन या तिन्ही गोष्टी शेती उत्तम होण्यास जशा असाव्यात तशा आहेत व या मुळेंच शेतीचें उत्पन्न इतर देशापेक्षां येथें ज्यास्त स्वस्त रीतीनें करतां येईल अशी खात्री वाटण्यास पुष्कळ जागा आहे. या करितांच पुढारी लोकांनीं ही गोष्ट नेहमी मनांत बाळगून शेतीच सुधारण्यासाठीं दर्शविलेले व त्या सारखे इतर उपाय योजले पाहिजेत.

आमच्या वऱ्हाडांत शेतकी संबंधीं एक मंडळी आहे; तिची विशेष खटपट कोणत्या रीतीनें चालते या विषयीं रिपोर्ट वगैरे आमचे वाचण्यांत नाहीं; तथापि हें खचित आहे कीं गांवोगांव फिरून लोकांस शेतीची माहिती करून देणें व स्वतः उदाहरणांनीं शेतीची सुधारणा करून दाखविणें या दोन्हीही गोष्टीकडे मंडळीचें लक्ष बिलकूल दिसत नाहीं. खरोखर शेतीची सुधारणा होण्यास नुसतीं मासिक पुस्तकें छापून जितका उपयोग त्याच्या शंभरपट उपयोग एक यंत्राचा उपयोग करून दाखविल्यानें किंवा एक खत घालून बिलक्षण पीक उत्पन्न करून दाखविल्यानें होणार आहे. या प्रकारचे उद्योग हलकट आहेत असें कोणीही समंजस मनुष्य समजणार नाहींत व 'शेतकरी मंडळी' खचितच समजत नसेल असें आम्हास वाटतें वरील उपाय त्यांनीं करून पाहावे अशी आमची त्या मंडळीस सूचना आहे.

हिंदुस्थानांतील खेडेगांवचें प्रदर्शन करण्याकरितां इकडून कांहीं लोक विलायतेस गेले होते ते तारीख २२ रोजीं परत आले. या लोकांना पुष्कळ हाल व त्रास सोसावा लागला अशी बातमी अगोदरच पसरली असल्यामुळें त्याचे इष्टमित्र त्यांस भेटण्याकरितां बंदरावर आले होते. बोटीवरून माणसें उतरल्याबरोबर त्यांनीं आपल्या इष्टमित्रांच्या भेटी घेतल्या व कसें काय आहे याबद्दल एक दोन प्रश्न झाल्यानंतर त्यांनीं विलायतेस जाऊन आपणांस जे हाल सोसावे लागले त्यांजबद्दल आपल्या स्नेह्यांस व नातलगांस गाऱ्हाणी सांगितलीं. हे लोक एकंदर ४२ होते त्यांत दोन नेटीव ख्रिस्ती, दोन पार्शी, १२ मुसलमान व २३ हिंदू या प्रमाणें वांटणी होती. या मंडळींत दोन बायका होत्या एक मुसलमान व एक हिंदू. हिंदू स्त्रीचें वय २० वर्षांचें होतें. व तिचा पोषाख चांगला होता. हिचे पायांत बूट होते व तिच्या चलनवलनावरून तो नाखुष झालेली दिसत नव्हती एकंदर मंडळी पैकीं कोणीही इकडचा पेहेराव टाकून त्या देशचा पेहेराव स्वीकारला नव्हता. मंडळींमध्यें सांप भुलविणारे जादुगिर, गाणारे लोक, कापूस पिंजणारे, विणणारे, रंगारी, कागद करणारे, छापविणारे, कलाबतु करणारे, जवाहिर, पितळेचीं भांडीं करणारे, खोदीव काम करणारे, कुंभार, कोरीव काम करणारे, चितारी, आणि नोकर लोक या प्रमाणें माणसें होतीं. हिंदुस्थानांतील खेड्याचीं पुस्तकें मि० शार्मनू या गृहस्थांनीं छापलीं आहेत त्यांत असें लिहिलें आहे कीं हिंदुस्थानांतील खेड्यांच्या प्रदर्शनामुळें तिकडील तयार होणाऱ्या जिनसांची मागणी वाढेल. व विलायतेंतील हातांनीं काम करण्यांत तरबेज असलेल्या लोकांस हिंदुस्थानांतील काम पाहून आपलें स्वतःचें काम जास्ती चांगलें, व जास्ती उपयोगी करितां येईल या लोकांच्या संबंधानें डेलीन्युज पत्रांत जो मजकूर आला तो खरा आहे व त्यांचे हाल झाले नाहींत असें ठरविण्याचा प्रयत्न लंडन कंपनी पैकीं मिस्तर बॉनर यांनीं केला आहे तो खोटा आहे. वर सांगितलेल्या हिंदू नायकिणीस विलायतेस कसें काय झालें म्हणून विचारिलें तेव्हां तिनें ज्यांनीं तिला हिंदुस्थान देश सोडून धुक्यांत व धुरांत जावयास सांगितलें त्यांस पुष्कळ नांवें ठेविलीं. खाण्यास बरोबर न मिळाल्यामुळे तिला उपासमार झाला. कपडे बरोबर न मिळाल्यामुळें तिला थंडींत कांकडावें लागलें, व तिच्या सुखाची कोणीं बिलकूल काळजी घेतली नाहीं असे उद्गार तिच्या तोंडा वाटे निघाले. तिकडला देश व लोक पाहून तुम्हास समाधान वाटलें किंवा नाहीं असें विचारिल्यावर ती म्हणाली कीं मला तेथें कांहीं [illegible] नाहीं. दुसरे पार्शी व हिंदू लोकांस सद्धां खाण्यास बरोबर मिळालें नाहीं म्हणून कुरकुर करीत होते दुपारी ११ वाजल्यापासून रात्रीं ९ वाजेपर्यंत काम करावें लागत असल्याकारणानें तिकडील देश व लोक पाहण्यास व आजपाशीं बोलण्यास या मंडळीपैकीं थोड्यांनाच वेळ सांपडला. कांहीं लोक म्हणालें कीं, १५ दिवस आम्हांस पोलिसचे ताब्यांत ठेविलें होतें व घरांतून बाहेर सुद्धां पडूं दिलें नाहीं भांडण तंटा होऊन शेवट त्यांस कामाकरितां बाहेर जाऊं देत असत तरी सुद्धां ते कुठे गेले काय गेले याचा बारीक तपास होत असे ते म्हणाले आम्हांस स्वतंत्र देशांत आहोत असें वाटलें नाहीं. आगबोट कोणांस न लागल्यामुळें त्यांनीं जी सफर केली त्याबद्दल त्यांस समाधान वाटलें. सरकारनें हुकुमावरून एक युरोपियन पोलिस अंमलदार या लोकांस बोटीवरून उतरून देऊन आपापले घरीं धाडणे करितां हजर होता.

तारीख ३ मार्च रात्रीं लार्ड रंडाल्फ चर्चिल यांनीं लँकाशायरमधील कानसरव्हेटिव मंडळांच्या मानपत्रांस उत्तर देतांना हिंदुस्थान संबंधानें भाषण केलें. सेक्रेटरीचें काम त्यांनीं अवघे ७ महिनेच केलें परंतु तेवढे काळांत हिंदुस्थानासंबंधीं विषयाचा त्यांनीं पुष्कळ अभ्यास केला. अफगाणिस्थानचे सरहद्दीसंबंधानें मोठ्या बिकट प्रश्नाचा उलगडा करण्याचें काम त्यांचे हातीं आलें होतें. बिकट म्हणण्याचें कारण ते असें म्हणतात कीं, रशिया सरकार ग्लाडस्टन साहेबांचे प्रधान मंडळीला मान देईना. तें प्रधान मंडळ त्यास भागुबाई प्रमाणें वागवितें वाटलें. कारण, रशियन सरकार इंग्रज सरकारचा [illegible] इंग्रज सरकारचे अनुयायी राजांपैकीं कोणाचाही मुलुख मागेल तो त्यांस सहज मिळत असे. व जो जो मुलुख मागावा तो तो देण्यास ग्लाडस्टन साहेब कबूल होत गेले कारणानें दोन्ही राष्ट्रांमध्यें पडलेले तंट्याचा निकाल च होईल. लार्ड सॉलीसबरी मुख्य प्रधान झालें तेव्हां रशियन सरकार त्या प्रधान मंडळास मान देऊं लागलें. व इंग्लंडास आपलें योग्य हक्क मिळूं नयेत असा रशियाचा हेतु नसल्याकारणानें या तंट्याचा उलगडा तावडतोब झाला. व इंग्रज सरकारचे व रशियन सरकारचे स्नेह भावांत अंतर बिलकुल आलें नाहीं.

The Berar Samachar

MONDAY APRIL 5
1886

THE INQUIRY INTO INDIAN AFFAIRS AND BERARS.

It would be extremely desirable that the inquiry into the government of India should embrace the administration of Non Regulation Provinces and Hyderabad assigned Districts We are doubtful whether it could include the question of the claim of Nizam to the assigned Districts; but even if it could not, the administration of Berars would be a legitimate part of its enquiry. Bombay, Madras and Calcutta have journalists of distinguished standing and experience and we feel perfectly sure that they will not fail to show the points so far the Regulation Provinces are concerned; but we suppose that the Central Provinces and Berars are neither so fruitful in newspapers nor in public organisations that their interests are out of danger arising from the non-ventilation of grievances. Every Department of administration in Berars, is we believe, badly in want of improvement. There is no sphere into which the scythe could not be applied. Times are gone when justice was to be given by the laws of common sense alone. We have now to deal with acts and decisions and they must be religiously observed. A Tehsildar is not now an autocrat in his Taluk nor a Deputy Commissioner an autocrat in his zilla. Every one of them is and must be criticised; and for a man to stand to criticism he must command all the advantages which education and culture could possibly give. The military Department is the worst department in the whole service to supply Civil officers-a soldier can conquer only by dint of power and the skill he can improvise must be directed towards making that power as effective as possible. In other words with a soldier consciense must take a quiet sleep, and daring, manliness, impetuousity, bravery and decision of character must stand at the front. This wont certainly do in a Civil officer. He must go by conscience and he has to use force only in making that conscience as effective as possible. Now if we apply these principles to the officers in Berars we have simply to swell the list of officers who are not fitted by education and intellectual superiority to fill the posts they now hold. The Berar laws again are most informal and unsystematic state papers. Why not make the laws for Berar in the Indian Legislative council at Calcutta or why not appoint for Berars a legislative council? That would make matters better. As things go every order of the Government of India is law. Such and such an act is made applicable to Berars to day. Modifications are made into it tomorrow. Why not because the public wants it but because the officers want it. All changes are made before any body of the community has the best knowledge about it; if there be a legslative Council every little alteration would have to come forward in the shape of a bill. Public opinion will be invited upon it and if government is satisfied that the Bill is necessary then it would be introdnced into Council. There will be more discussion and people will know what the government is about and might protest against any measure they do not like. In the Revenue Department again pleaders are not allowed and so far as Revenue cases are concerned justice is nothing better than the personal opinion of officers. In the first place the Revenue Courts must be thrown open to pleaders and every point discussed and debated with as much skill and industry as the pleaders display before Colonel Bell, the Judicial Commissionre. Secondly the Revenue Department ought to entertain a legal Remembrancer and give the post not to one of their own men to a distinguished member of the legal profession either a Barister or a High Court Pleader or a District Judge from the Regulation Provinces who has served in the Judicial line for at least a dozen years. If the appointment is to be given to some revenue officer better have no such farce as that of a legal rememt rancer at all then because then he will be a legal remembrancer only in name. Every revenue case in which there is a question of law should be referred to him and as a rule his opinion should guide the decisior of the case. His opinions should be open to correction by the government of India. Thirdly a regular system of giving judicial and Revenue apointments must be followed. There are swarms of graduates fishing for employments and if some encouragement is given to them public money wuold be properly spent. Naib Tehsildars should be graduates if the men of the Province wish to join the Revenue Department they must go out and pass the B. A. and under the able Directorship of Mr. Jathar this Province will in a few years be flooded with Berar graduates; till then however instead of giving promotion to men innocent of law, innocent of education perhaps innocent of every nscessary qualification it would be necessary and commendable to import graduate and if an indent be made upon the Government of Bombay or Bengal to send so many able graduates per annum till the indigenous supply is sufficient they will be very glad to send batches of young men every way capacitated to undertake

the Revenue administration. For the Judicial administration ever the B. A's would not do, Extra assistants must be either L. L. B's or pleaders——Should Her Majesty's Government in the enquiry now going to be made devote special attention to Berars, a commission of the local men may be appointed to make suggestions and we believe men will not be wanting to come forward to help the business of the commission. We suggest to the principal men of the Province that they should organise and send a memorial to her Majesty's Gpvernment desiring them to pay special attention to this Province which is yet far behind even Bombay which it touches as soon as one passes beyond khandesh he comes into an inferior administration. This is as it should not be. We hope to refer to the subject again.

H. E. the Governor of Bombay presided at an influential meeting held at Bombay on the 30th March for the purpose of forming a national association to supply female aid and instruction to the women of India. Aomng the speakers there was Mr. Chandavarkar who has lately made a name as delegate in England. Dr. Miss Pechey was another speaker and being a lady her zeal and devotion to the cause is to be admired. It is not an usual occurrence in Indiand see to women holding forth. The objects of the meeting were every one will admit commendable. We only hope it is attained; but the present fashion is to start movements which practically fail to do the good that is anticipated of them. Mr. Melvill stated the aims of the association to be first to bring out women doctors from England; secondly to give Medical education to female students: thirdly to found hospitals for women and children under female doctors; and fourthly to found dispensaries.

The death of the Regent of Kolapore is a public calamity. While he had endeared himself to the government and the people by the suavity of his manners, his eagerness to serve the public and the deep interest he took in the management of Kolapur affairs, he was looked upon by both with feelings of great respect and sympathy. His career throughout has been preeminently public. He had just returned from a laborious and interesting task viz the observation of the improved industrial developement of the Western world and the national character and calling of the European nations. We deeply regret to announce the event and feel that government would do its best to minimise as far as lies in their powers the grief and needs both of the young princes and the population by showing that they can well afford to fill the place of Abasaheb and making the Maharaj, his brothers and the community forget the loss in the liberality, the kindness and the justice of their measures.

CORRESPONDENCE.

Ellichpoor, Berars 1st April 1886.

To

Sir,

The Editor 'Berar Samachar'

Please publish the following lines in a corner of your valuable journal.

Special Magistrates- From the issue of the Residency orders of the 15th March 1886, we come to know that the power to entertain criminal complaints direct, conferred on special Magistrates of Ellichpoor District, has been withdrawn by the Resident. This step taken by Government was certainly desirable and has satisfied the wishes of many people. We humbly suggest that education and merit (and not high family alone) should be the criterion to regulate the appointments of Honorary Magistrates in Berar.

Company's shop- The educated people of Paratwada have, we hear, set on foot a movement regarding the opening of a new shop similar to the ones established at Akola and Buldana. The idea is an excellant one and we request the generous public to afford their hearty co-operation and support to the enterprize.

The sultanpura Murder case. A young woman of the kosti caste was arrested by the Ellichpur Police on suspicion of her having caused the death of her husband by means of poison. A preliminary inquiry of the case was held before the 1st class Magistrate Mr. Shrikrishna Narhar, in which the accused confessed her guilt.

A *post Mortem* examination of the dead body was held by the Civil Surgeon of Ellichpur and the contents of the stomach of the deceased were sent to Bombay for the opinion of the Chemical Analyser who, after examining the contents, reported that he did not find any poison. The Magistrate inquired into the case and ordered the discharge of the accused. We thnik the order passed by Mr. Shrikrishna Narhar is, under the circumstances, right and justifiable.

Yours truly

"X"

वऱ्हाड

हवामानः—दिवसानुदिवस उष्णतेचे मान अधिक होत आहे. सकाळीं गुलाबी थंडीही बरीच असते. रोगराई म्हणण्या सारखी नाहीं.

मागील अंकीं लिहिल्याप्रमाणें मि. सिकेश्वर यांचे जागीं बदलीत शेवटची जागा रा. रा. वासुदेव पांडुरंग यांस न मिळतां ती, लक्ष्मण गोविंद ओक यांस मिळाली व आंसन इंग्रजी आफिसांत १५ रुपयावर सब प्रोटम नेमिलें आहे.

रा. रा. मोरो जनार्दन येथील कमिशनरचे आफिसांतील कारकून हे नवज्वरानें मरण पावल्यामुळें त्यांचे ३० रुपयांचे जागेवर रा. रा. बापुराव यांस व त्यांचे १५ रुपयावर हरी विनायक देवधर यांस व त्यांचे १० वर गंगाराम विश्वास यांस व त्यांचे जागीं जळगांव तहशिलींतील विष्णु लक्ष्मण यांस १० रुपयावर नेमिलें. ह्या नेमणुका करण्यांत मे. दिपुटी कमिशनर रेनिक साहेब ह्यांनीं योग्य न्याय केला.

मे. दोराबजी कामजी ह्यांनीं पेनशन घेतल्यामुळें त्यांचे जागीं अकोट येथील तहशिलदार मे. सबूदरअल्ली—यांस व त्यांचे अकोटचे जागीं बाळापूर येथील तहशिलदार मे. मुबारकअल्ली यांस व त्यांचे बाळापूरचे जागेवर तेल्हारे येथील सबरजिस्टार रा. रा. वामन गणेश बोराखडीकर यांस आक्टिंग नेमिलें.

खामगांवचे आक्टिंग नायब तहशिलदार रा. रा. माधवराव यांस फर्स्टग्रेड नायब तहशिलदार नेमिलें.

रा. रा. नारायणरावजी शिंदे यांस वाशीम येथें सब प्रोटेम नायब तहशिलदार नेमिलें व येथील नायब तहशिलदाराचे जागेवर मे. समशेरअल्ली यांस नेमिलें

येथील हारवी सभापती आणि कंपनी ह्यांचे कारखान्यांस प्रेसांत मार दाबली गेल्यामुळें आग लागून दोन हजार रुपयांचे नुकसान झालें. कंपनीचे नोकर लो. कांनीं ह्या दिवसांत आपले कामांत फार दक्षता ठेविली पाहिजे.

मि अबदुल्लाशा यांस पुसद व दामोदर ना[illegible] झा[illegible] डे. कमि. आ. फिस वाशीम [illegible] मंगरुळपीर, अशा नेमणुका झाल्याचे कळते

[illegible] बाळापूर [illegible] कळवितो कीं अलीकडेस गांवांत चोरांचा बराच उपद्रव असल्यामुळें लोकांस मोठी दहशत पडली आहे इकडेस पोलीस कां लक्ष पुरवीत नाहींत. मे बलदेवसिंग यांच सारखे तेथें हुशार व अनुभविक पोलीस इन्स्पेक्टर असतां अशी अव्यवस्था होते हे आश्चर्य आहे.

मे. अबदुल कुदुस नायब तहशिलदार खाम उमरावतीस व सितलसिंग नायब तहशिलदार पुसद यांस दारव्ह्यास, गणेश राजाराम यांस चिखलीस सेकंड ग्रेड नायब तहशिलदार कायम केलें व येथील डे. क. आफिसांतील लक्ष्मण महादेव कारकून यांस मोर्शीस नायब तहशिलदार नेमिले

पौंचः— वे० शास्त्र संपन्न रा० रा० चिंतामणि पुरुषोत्तम शास्त्री पुरंदरे यांनीं शके १८०८ व्ययनाम संवत्सरे संवत १९४२--१९४३ साला करितां केलेले पंचांगाची एकप्रत आम्हाकडेस आली आहे तिचा आम्ही आभार पूर्वक स्वीकार करतो.

मागाहून आलेली नोटीस

राजश्री रामलाल मोतीलाल मारवाडी रहाणार लोहगड तालुके आकोलें यांसः- खालीं सही करणारा कडून कळविण्यांत येते कीं तुम्ही तारीख २९ माहे मार्च सन १८८६ चे वऱ्हाड समाचारांत नोटीस दिली त्या नोटीशींत तुमचे जागा विषयीं जितकी व्यवस्था जरूरयात तितकी ठेविली नाहीं. मे० जुडीशियल कामिसाहेबांच्या कोर्टांतील कामा करितां रुपये १०५ दिले. कागद देण्या[illegible]र आसविलें व पैसे मागितले असतां [illegible]णावर गेले अशा अर्थाचा जो मजकूर [illegible] दिला आहे तो सर्वथैव खरा नाहीं. तुम्ही रुपये ७५ देण्याचे कबूल केलें असून त्या पैकीं रक्कम १५ रुपये दिले होते व तुमच्या कामांत जितकी म्हणून व्यवस्था ठेवणें वाजवी होती तितकी सर्व ठेविली आणि वास्तविक रीतीनें तुम्हास कांहीं परत मागण्याचा हक्क नसतां पैसा परत देण्याची जरूर केवळ तुमच्या गरीबीकडेस पाहून जाहलेले श्रमाबद्दल फारसा विचार न करितां पैसे परत घेऊन जाण्या विषयीं चांगल्या प्रतिष्टित लोकां कडून सांगविलें व स्वतःही अनेक वेळां सांगितलें. आणि हें सर्व तुम्हास माहित आहे. असें असून ही तुम्ही खोटा मजकूर छापविल्या पास्तव आतां आम्हास तुम्ही दिलेले १५ रुपया पैकीं कांहीं एक परत देण्याची इच्छा नाहीं. कळावें तारीख ३ माहे एप्रिल सन १८८६ इसवी.

(सही) देवराव विनायक

वकील.

वर्तमानसार

हल्लीं अशा शिक्षणाची अत्यंत जरूर आहे. पंडितपणाच्या बड्या बड्या पदव्या मिळविण्यापेक्षां ज्या विद्येनें आपल्या आयुष्याच्या नित्यक्रमांत आपल्यास जरूर असा अनेक गोष्टीचे ज्ञान होईल तीच विद्या संपादन करणें परमश्लाघ्य आहे. स्त्री शिक्षणांत तर ही गोष्ट सर्वथैव लागू पडते. संसाराचा सर्व भार वाहणाऱ्या स्त्रियांनीं बि. ए. एम्. ए. होण्या पेक्षां पत्नी व माता या नात्यानें त्यांना ज्या गोष्टी अवश्य माहित असल्या पाहिजेत त्याच त्यांना कुशलपणें शिकवाव्या. जशा गोष्टी म्हणजे सूपशास्त्राचें ज्ञान, लहान मुलांची जपणूक इत्यादि. असो आम्हांतील जे लोक स्त्रियांना वरिष्ठ प्रतीचें शिक्षण किंवा नाट्यकला, गायन अशा विद्या वगैरे शिकवाव्या म्हणून खटपट करितात आणि सुधारलेल्या इंग्रज पंडितांच्या या सांगण्याकडे लक्ष द्यावें.

निजाम सरकार वरंगळ येथें रेल्वे रस्ता सुरू करण्याचा समारंभ ता० ३ एप्रील रोजीं करणार त्या प्रसंगा करितां हैद्राबादेहून जाणाऱ्या लोकांस जाण्यायेण्या बद्दल गाडीभाडें पडूंनये अशी योजना केली असून त्या प्रसंगा करितां १५००० रुपये खर्च करण्याचे ठरलें आहे असें समजतें.

जमाखर्चाचे अजमास पत्रक एप्रिलच्या १२ वीला पार्लमेंटपुढें सादर करूं असें ग्ल्याडस्न साहेबांनीं सुचविलें आहे.

ऐरिश जमिनी विकत घेण्या बद्दलच्या कायद्याचा मसुदा एप्रिलच्या १५ वीला पार्लमेंट पुढें येईल असें समजतें.

चालू महिन्यांत फार तेजस्वी दोन धूमकेतू दृष्टीस पडतील असा ज्योतिष शास्त्रांचा अजमास आहे व त्या मुळें यंदाचा उन्हाळा फार त्रासदायक होईल असें वाटतें.

बडा जमाव.—बंगाल इलाख्यांत निकरणाचा येथें साधारण लोकांचा विलक्षण व अपूर्व असा मोठा जमाव जमला होता आणि तो सर्व राजकीय संबंधाची माहिती ऐकण्या करितां असें म्हणतात. वीस हजार लोक तेथें जमले होते व ते निरनिराळ्या गांवांहून लांबून आलेले होते असें सांगतात. इंग्रजी वर्तमान पत्राचे रिपोर्टर पाहण्या करितां गेले होते. त्यांच्या व आमच्या लोकांच्या पत्रांतील मजकुरांत बराच फरक आहे. सु० प्र०

ओरिएन्टल ट्रान्सलेटरची जागा पुढील पांच वर्षेपर्यंत रा. ब. यशवंत मोरेश्वर केळकर आमच्या दक्षिणभागच्या कमिशनर चे दप्तरदार यांस मिळाल्याचें कळतें या नेमणुकीमुळें दुहेरी समाधान मानले पाहिजे;—एक तर जागा अजीच कमी होईल, किंवा युरोपियन मंडळीचे हातीं जाईल, अशी भीति होती ती टळली म्हणून व दुसरें त्या जागीं योग्य गृहस्थांची नेमणूक झाली. ज्ञा०

स्पेनच्या राजाच्या विधवेस ड्यूक ऑफ सेव्हील हे गैर व राजद्रोहदर्शक रीतीनें टाकून बोलल्यामुळें त्यांचा लष्करी हुद्दा काढून घेतला व त्यांस आठ वर्षांच्या कैदेची शिक्षा झाली.

मध्यभागचे विद्याखात्याचे इन्स्पेक्टर यांनीं वर्गांतील प्रत्येक मुलांस बसण्यास स्थूलमानानें १० पासून १५ चौरस फूट येईल अशी जागा मिळेल तरच त्या खोल्यांचा वर्ग बसविण्यास उपयोग करावा असें सर्क्युलर (आज्ञापत्रक) फिरविलें आहे.

मद्रास इलाख्यांतील संस्कृत व एतद्देशीय इतर भाषांतील जुने उत्तम लेख जमा करून ते छापून प्रसिद्ध करण्याच्या इराद्यानें ' मद्रास संस्कृत आणि व्हर्न्याक्युलर सोसायटी ' या नांवाची एक मंडळी मद्रास येथें स्थापित झाली आहे. सु० प०

एक ग्रीक ग्रंथकार लिहितो कीं, समाजांत दिलेल्या वक्तृत्वानें लोकांच्या अंतःकरणास व्यावृत्ति उत्पन्न झाली नाहीं तर त्याचें तें भाषण चिपळ्यांतील भजना सारखें समजावें.

ज्या पुरुषाचें भाषण ईर्षेत मोहित करीत नाहीं त्याचें भाषण फुटक्या ढोलकीसारखें समजावें.

ज्याचा उपदेश मनावर ठसत नाहीं ती त्याची भाषा भिकाऱ्याच्या तुंतुण्या सारखी समजावी.

जे लोक एकोप्यानें व्यापार धंदा करण्याची ऐट दाखऊन एकमेकांवर हात मारीत बसतात त्यांची स्थिती गांडुळांच्या पुंजक्या सारखी होय.

ज्या कुळांत कोणी पराक्रमी पुरुष निपजत नाहीं त्याचें कूळ निवडुंगांच्या बेटांसारखें समजावें.

जो हात कधीं पराक्रमांत शिरला नाहीं तो हात नागतोड्याच्या पुढील नांग्यासारखा समजावा.

जे लोक आपल्या देशांतील उणीव शत्रूच्या कानांत सांगून आपलें हित करूं पाहतात त्यांचा परिणाम पायपोसासारखा होय.

हिंदुस्थानच्या लोकांनी या उपदेशाचा चांगला विचार करावा हें फार आवश्य आहे. आमची स्थिती गांडुळांच्या पुंजक्या प्रमाणें झालेली आहे हें सिद्धच असल्यामुळें त्यांतून निघण्याचा आम्हीं कांहीं तरी इलाज केला पाहिजे. का० द०

नेटिव लोकांची राजकीय चळवळ ज्यांस खपत नाहीं असे कामगार लोक ' तुम्ही आपली सामाजिक व गृहस्थिति सुधारा व मग आम्हांस गोष्टी शिकवा ' असें म्हणून आम्हांस निरुत्साह करण्याचा प्रयत्न करतात. तशाच प्रकारची आणखी अक्कल कलकत्ता येथें एका बड्या साहेबांनीं त्यांस मिळालेल्या मानपत्रास उत्तर देतांना अप्रत्यक्ष रीतीनें काढली आहे. सर रिचर्ड गार्थ यांस कलकत्त्याच्या नेटिव लोकांनीं कांहीं मानपत्र दिलें नाहीं, परंतु खाविंदांविषयीं ज्यांना मोठा अभिमान होता अशा दहा पांच नेटिव लोकांनीं एका मिशनरी बोवांच्या साह्यानें त्यांस मानपत्र दिलें. या मानपत्रास उत्तर देतांना सर रिचर्ड गार्थ असें म्हणाले कीं, हिंदुस्थान-' तरुण प्रजेला दिवसेंदिवस उद्योगधंदा काय मिळेल व त्यांचा वेळ उपयुक्त रीतीनें कसा गुंतला जाईल हा एक मोठा प्रश्न आहे. कालेजांतून डिग्र्या घेऊन नुसती निघालेली मंडळी मी मोठीशी किंमतवान् समजत नाहीं. दिवसेंदिवस ज्यास्त उद्योगधंदे निघून आमच्या मंडळीचें लक्ष तिकडे लागलें पाहिजे. ही गोष्ट आम्हास कबूल आहे. परंतु अशा प्रकारचें वाक्य सर रिचर्ड गार्थ सारख्यांच्या तोंडून उच्चारिलें गेलें म्हणून त्यांत कांहीं निराळेंच ध्वनित होतें. तें हें कीं, कालेजांतून व शाळांतून परीक्षा होऊन निघणारीं चावट पोरें कोठें वर्तमानपत्रांत टीका कर, सभा भरवून अधिकाऱ्यांच्या जुलमाविषयीं व्याख्यानें झोड असा प्रकार जो करतात तो सर रिचर्ड गार्थ सारख्यांस साहजिकच पसंत पडत नाहीं व म्हणून अशा व्यवसायांत गेलेला वेळ उपयुक्त रीतीनें खर्च होत नाहीं असें त्यांना म्हणणें स्वाभाविक आहे. सुलतानी थाटानें अंमल गाजवून व दबीतशी अरेरावी करून आपल्या अंमलांचा तोरा दाखविणाऱ्या कामगारांच्या— मग ते युरोपियन असोत अगर नेटिव असोत— मार्गांत जे यत्किंचितही आडवे येतील त्यांस त्यांनीं वात्रटपोरें, उद्योग नाहीं म्हणून कांहीं तरी बडबड करतात व लिहितात असें म्हणणें हेंच सर्टिफिकीट आहे ! सर रिचर्डगार्थ सारख्यांच्या मानभावी उपदेशाची काय किंमत करावी हें आम्हीं पक्कें ओळखून आहों. पु० ब्रा०

इंग्लडांत महाराणी सरकारच्या दरबारांत नवें प्रधानमंडळ आहे; तरी त्यांचें काम जसें स्वस्थपणें चालावें तसें चालत नाहीं. ऐरलंडचें प्रकरण हें एक मोठें सांकडें येऊन पडलें आहे त्यांत मि. ग्ल्याडस्टन अगदीं मग्न झाले आहेत. ऐरलंडांतल्या जमीनदारांस, त्यांच्या नुकसानी बद्दल २,००,००,००,००० रुपये देऊन, त्यांस मोकळें करावें, असें मि. ग्ल्याडस्टन ह्यांचे मत आहे; आणि चेंबरलेन, त्रिव्हिलियन इत्यादि दुसऱ्या मंत्र्यांचें मत असें आहे कीं, या कामास एवढी मोठी रकम खरचणें हें योग्य नाहीं. ह्याचा विचार करण्याचा दिवस मि. ग्ल्याडस्टन साहेब लवकरच नेमणार आहेत. तो प्राप्त होऊन त्या दिवशीं वादविवाद झाल्यावर, मग, ह्यांकीची मंत्री मंडळी आपल्या कामांचा राजीनामा देणार कीं काय तें ठरावयाचें आहे. एकंदरींत सगळी अस्वस्थता आहे. ही अस्वस्थता केवळ इंग्लंडाच्या राज्य कारभारासच बाधेल असें नव्हे; तर, हिंदुस्थानाच्या राज्य कारभारासही बाधेल, असें भय आहे. कां कीं, मंडळीस स्थलानें आणि संबंधानें ऐरलंड जितकें जवळ आहे, तितकें हिंदुस्थान नाहीं; तेव्हा अर्थात् त्यांचें लक्ष जर ऐरलंडाकडे गुंतलें, तर, हिंदुस्थानाविषयीं विचार करण्यास त्यांस सवड व्हावयाची नाहीं असो आम्ही असें म्हणतो कीं, कोणत्यातरी उपायानें हें ऐरलंड प्रकरण एकदांचें जितकें लवकर आटपेल तितकें बरें ! मु० इं०

व्यवहारांत उपयोगीं पडणारी विद्याः-- परवां इंडो-ब्रिटिश विद्यालयांत वार्षिक बक्षिस समारंभाच्या वेळीं मि० जास्टिस स्काट साहेबांनीं, व्यवहारोपयोगी विद्येबद्दल आपले विचार प्रगट केले गोष्टी घेण्यासारख्या आहेतः

अशा प्रकारचें शिक्षण व्यवस्था करावी याबद्दल स चालू आहे याच विषयाबद्द जीराव महाराज गाइकवाड ण्यावरून रा० सा० कीर्त नायब दिवाण यांनीं रिपोर्ट हा रिपोर्ट पुण्याच्या सार्वज गेल्या त्रैमासिक पुस्तकांत केला आहे व तोही पाहण्यास सवडी प्रमाणें हा विषय हातीं आपले विचार आमच्या वाच करूं

ढली खरी. नाटक नसल्या सें दिसतें. दर की मंडळ्या हीं आली. शिमग्याच्या त्या-

जमीनीस नुसत्या सोन्याचें खत घातलें असतां इतर कोणत्याही खता पेक्षां तें चांगला उपयोग करतें व विशेषेकरून उपजीविकेच्या धान्यास त्याचा तर फारच उत्कृष्ट उपयोग होतो असें अनुभवानें ठरलें आहे. अस्थींचा चुना आणि सोरा यांचें खत कोणत्याही मिश्र खताहून चांगलें आहे परंतु हें दुसऱ्या प्रकारचें खत हिंदुस्थानांतील शेतकऱ्यांस फारच खर्चाचें व दुर्मिळ आहे, दुसरा आणखी असा अनुभव आला आहे कीं, जमिनींत पेरलेला गहूं अधीक तांबूस रंगाचा निपजतो. गव्हांत वाटाण्याची मोगण घातली असतां, दोन्हीं धान्यें चांगल्या जातींची निपजतात. आतां असें करतांना दरसाल या दोन्हीं धान्यांतील प्रत्येकाचा वरा म्हणजे नागरानें पालडेली त्यांच बदलण्याचें धोरण नेहमी ठेविलें पाहिजे, असें केल्यानें थोडे खत घालून पीक चांगलें येतें. सातु किंवा गहूं यांच्या पेऱ्यांत हरभरा किंवा वाटाणा यांची मोगण घातली असतां एकंदरींत पीक येतें, हें सर्व अनुभव कानपुर येथें सरकारी शेतांत प्रत्यक्ष घेऊन पाहिले आहे.

विलायतेंत रुप्याचा भाव उतरल्या मुळें सर्वत्र मोठा गोंधळ उडाला आहे. गोऱ्या कामगारांची कुरकुर सुरू झाली आहे. याचा परिणाम हिंदुस्थानच्या खजिन्यावर व्हावयाचा. हल्लीं ६६६ रुपयांची किंमत विलायतेस ५० पाऊंड होते. विलायती नाण्याच्या मापानें गोऱ्या कामगाराचे पगार मोजले कीं आह्मी भरीत असलेले करही त्याच मापानें सरकार घेईल कीं काय ! ही काळजी आह्मांला. बाकी नाण्याच्या किंमतींत फरक पडल्यानें आह्मां काळ्यांना प्रत्यक्ष फायदा नाहींच !! ने० ओ०

अबकारी खात्या संबंधें ठरावः—अबकारी खात्या संबंधानें कमिशन होतें; व त्याचा रिपोर्ट ही झालेला होता असें आह्मीं पूर्वी कळविलें आहे. या रिपोर्टावरून सरकारचा ठराव झाला आहे. जर ठरावा संबंधानें सर्व विचार मनांत आणिले तर एवढा खटाटोप होऊन अंतीं विशेष ह्मणण्या सारखें कांहीं झालें नाहीं. या कमिशन संबंधानें लोकांस फार आशा होती; परंतु त्यांची आशा कांहींतरी निर्फळ झाली असें त्यांस खचित खचित वाटेल. सरकारची आमचे लोकांवर कांहींतरी खप्पामर्जी होत चालली असें या पासून कित्येकांस वाटण्याचा संभव आहे. जंगल कमिशनचीही चौकशी जारीनें सुरू आहे व तें कमिशन तर याही पेक्षां फार महत्वाचें आहे; त्याच्या कसाकाय

annum in arrears 7 „ 1R 8as
six monthly.............. 8 „ 8 as
single copy.............................. 4 as

Advertisements
Below 10 lines...2R's
Per line over 10...4as
Repetition per line 3...

चार.
AR.
APRIL 1886 NO14
सन १८८६ इ० अंक १४

करिताच फेरफार करावा इतर कोणत्याही कारणाकरितां करूं नये.

५. [१] जहागीर किंवा पालंपट गांव खेरीज करून इतर कोणत्याही गांवांत पाटलाची अथवा पटवाऱ्याची जागा रिकामी झाल्यास डिपुटी कमिशनर यांनीं या कायद्यास व या कायद्यावरून केलेल्या नियमांस हीं सूरून त्या जागेवर एखादे इसमाची नेम्यांनीं पगार ओढाण।

पगार कमी करण्यापेक्षां लान दिवशीं पंखा ओढणाऱ्यावर सक्रांत आणणें र- दिसतें कां !

ग्याझिट आफ इंडियाच्या नव्या अंकांत १८८६।८७ सालचा फिन्यान्शिअल स्टेटमेंटची समरी नुकतीच प्रसिद्ध झाली आहे. तींत असें म्हटले आहे कीं, दरसाल दोन कोटीचा खर्च हा कायमचा वसलाच आहे. त्या पैकीं ८०००००० रुपये लायसेन्स टॅक्सच उत्पन्न होणार आहेत इ० सन १८८४ ८५ साळचें जमाबंदीचें उत्पन्न ७०६९०५८१ पौंड झाले; व खर्च ७१०७६१२७ पौंड झाला; ह्मणून १, ८६४४६ पौंड तूट आली. १८८५।८६ सालीं एकंदर उत्पन्न ७३५९८१०० पौंड झालें; खर्च ७६४८८९०० पौंड झाला व एकंदर तूट २८९०८०० पौंडांची आली. ह्या सालीं जो जास्त खर्च झाला हा बहुत करून आफगाणिस्थानचे संबंधानेंच झाला. इ० सन १८८६।८७ सालीं जमाबंदीचें उत्पन्न ७५७९८७०० पौंड होईल, व खर्च ७५६१६५०० पौंड होईल म्हणजे ८२२०० पौंड शिल्लक राहील असा अदमास आहे. इ० सन १८८६–८७ सालीं अफूचें पीक चांगलें येईल असा अंदाज आहे. वर्षाचें अखेरीस २९-२०० पेट्या अफू निघेल असा अदमास आहे. ह्या सालीं अफूचे पेटीस ११० रु० किंमत येईल. ह्या सालीं सैन्याबद्दल १७४२४३०० पौंड खर्च येणार आहे म्हणजे १८८५–८६सालापेक्षां १६,११, ५०० पौंड खर्च जास्त होणार आहे. १८८६ तील जानुआरीचे ३१ व तारखे पर्यंतच्या अकरा माहींत ६४००० मण मीठ जास्त झालें १८८५–८६ साल, ह्या पहिल्या दहा माहींत २२६७४४९० रुपयांचें सोनें ह्या देशांत आलें; व ९३, ७७८११७ रुपयाचें रुपे आले. ह्या सालचा रुप्याचा भाव १ शिलिंग ६ पेन्स प्रमाणें (रुपयास बारा आण्याप्रमाणें) धरला आहे; व सेक्रेटरी आफ स्टेटकडे १३,३३,१४,००० पौंड पाठवावयाचे आहेत. ज० द्वि०

☞ हे पत्र आकोला येथें के० बा० खंडेराव बाळाजी यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यानी छापून प्रसिद्ध केलें.

फिरकोळ अंकास.......................८४

नोटिशी बद्दल
१० ओळींचे आंत रु १
पुढें दर ओळीस ०।०६
दुसरे खेपेस ....०।

वऱ्हाडसमाचार.

annum in arrears 7 „ 1R 8as
six monthly........ 8 „ 8 as
single copy.............................. 4 as

Advertisements
Below 10 lines...2R's
Per line over 10...4as
Repetition per line 3 „

THE BERAR SAMACHA...

VOL XX AKOLA MONDAY 12 APRIL 1886 NO 14

पुस्तक २० अकोला सोमवार तारीख १२ माहे एप्रिल सन १८८६ इ० अंक १४

रा. रा. रामचंद्रदाजी नगरकर
बीए. एल. एल. बी.
मुंबई हायकोर्ट वकील.
पत्ता — उमरावती. नेटीव जनरल
लायब्ररी शेजारी.

नोटीस.

नादारी मुकदमा नंबर ९. १८८६.

नमुना. (जी.)

विद्यमान नादारी कोर्टाचे जज्ज जिल्हा आकोळा.

सर्व लोकांस कळविण्यासाठीं प्रसिद्ध करण्यांत येतें कीं सोनाजी वल्द गानाजी हजाम राहणार रेल तालुके आकोट. हा नादार आहे असा आज तारखेस ठराव जाहला आहे आणि तारीख १३ माहे एप्रिल सन १८८६ हा दिवस नादाराच्या सावकारांनीं नेमण्याकरितां आणि सावकारांनीं आपल्या तर्फे असामी नेमून देण्याकरितां व नादारानें आपल्या सुटकेविषयीं दिलेल्या अर्जाचा विचार करण्याकरितां नेमिला आहे.

नादाराच्या सुटके संबंधीं ज्या सावकाराची तक्रार सांगण्याची इच्छा असेल त्या सर्वांनीं या बद्दल आठ आण्याचे छाप कागदावर अर्ज लिहून त्या अर्जानें नोटीस द्यावी. त्या नोटीशींत ज्या आधारावरून तक्रार सांगणें असेल ते आधार आणि त्या आधारबद्दल ज्या साक्षीसमक्ष करावयाची इच्छा असेल त्या साक्षीदारांचीं नांवें दाखल करावीं. ही नोटीस नेमण्याकरितां नेमलेल्या तारखेच्या निदान तीन दिवस पूर्वीं तरी दाखल केली पाहिजे.

कोर्टांत सावकारांनीं पाहण्याकरितां नादारानें दाखल केलेल्या यादी उघड रीतीनें ठेविल्या आहेत. ज्या नादारावर दावे नोंदविणें असतील त्यांनीं आठ आण्याचे छाप कागदावर अर्ज करून त्यांत दाव्याची हकीकत लिहून द्यावी. व ते दावे खरे असल्याबद्दलचा प्रतिज्ञा लेख लिहून त्यावर अर्जदारानें सही केली असावी.

जे सावकार दूरदूरचे राहणार असतील त्यांणीं ८ आण्याच्या छापांवर दाव्याची हकीकत लिहून एखाद्या जुडिशियल अफिसरापुढें तिच्या खरेपणाविषयीं शपथ लिहावी. आणि ती यादी टपालांतून कोर्टास पाठवावी. म्हणजे ते दावे रजिष्टर दाखल होतील कळावें ता० ७।४।८६ इ०

Mohamad Yasinkhan.
उपद्रप

पत्रव्यवहार

ह्या सदरा खालील मजकूर पत्रकर्त्यांच्या मतास मिळूनच असतील असें समजूं नये.

उमरावती तारीख ७।४।८६ इ०
रा० रा० वऱ्हाड समाचारकर्ते यांस.

वि० वि० आतां उन्हाळ्याला चांगला प्रारंभ झाला. सर्व दिवसभर उन्हाच्या ज्वाळा येतात. रात्रीं मात्र अजून कडक उन्हाळा भासूं लागला नाहीं. पहांटेची हवातर मोठी मजेदार असते.

बड्या बड्या साहेबांच्या स्वाऱ्या मैदाना वरील तंबू काढून चिखलदऱ्याच्या रमणीय प्रदेशांत स्थलांतर करण्याच्या तयारींत आहेत. लोकांचा ज्यांच्याशीं अगदीं निकट संबंध आहे असे मुलकी आणि न्याय खात्याचे अधिकारी "या प्रकरणाचा चिखलदऱ्यास निकाल होईल तेथें पक्षकारांनीं यावें" अशा प्रकारचे शेरे देऊं लागले आहेत. अधिकाऱ्यास ठीक आहे परंतु बिचाऱ्या पक्षकारांची स्थिति मात्र

॥ गडाच सासवडं यामि ॥
॥ सासवडाच पुनर्गडम् ॥
॥ गड सासवडयोर्मध्ये ॥
॥ द्राविडो लडबडाम्यहम् ॥

या श्लोकांतील विप्रा प्रमाणें दरसाल होतें.

पाण्याची टंचाई शहरांत जिकडे तिकडे झाली आहे. नळाचे पाणी आणले व त्या बद्दल कोणी किती कर द्यावा हें ठरलें. अर्ज्या झाल्या परंतु गांवांत अद्याप नळांतून पाणी सोडलें नाहीं. गुजराथ्यांचे तूर्त पिकलें आहे. गरीब गुरीबांचे मात्र हाल आहेत. तलाव बांधला, पाणी सांठविलें, नळ बसविले, त्यांतून पाणी येऊं शकेल असें स[illegible]री अजून लोकांनीं पाणी मिळ[illegible]

गेल्या आठवड्यांत येथें सर्व वऱ्हाडच्या सर्व प्रमुख गृहस्थांची एक टोलेनंग सभा भरली होती. हायस्कुलांतील मुलांतहीत एकंदर सुमारें तीनशें लोक हजर होते. सर्व ठिकाणीं सरकार मार्फत आमंत्रणें गेलीं होतीं असें असतां टोलेनंग भरलेल्या सभेंत फक्त सुमारें तीनशेच लोक जमले या वरून सभेचा उद्योग आणि उद्देश लोकांना किती अवश्यक वाटला असेल याची कल्पना वाचकांनींच करावी. सभा भरविण्याचा मूळ उद्देश "लेडि डफरिनचा फंड" जमविणें हा होय. लार्ड डफरिन साहेबांनीं बसविलेल्या उत्पन्नावरील कराची रकम पहिल्या तारखेस वसूल झाली न झाली तों लेडी डफरिन साहेबांची ही देणगी आली. एवंच ह्या लार्ड आणि लेडी दंपत्यानें आम्हा लोकांची कल्याण करण्याची शक्कल काढली खरी.

यंदाचा उन्हाळा येथें नाटक नसल्यामुळें अगदीं फुकट जातो असें दिसतें. दर साल दोन दोन तीन तीन नाटकी मंडळ्या येथें येत असतां यंदा एकही नाहीं अलीकडील नवीन विद्वान् मंडळी शिमग्याच्या सणा बद्दल जसें औदासिन्य दाखवीत आहे तसें नाट्य कलेविषयीं ही तर नाहींना!

विशेष पुढील पत्रीं लिहीन हीं विनंती.

"क्ष."

पाटील व पटवारी यांच्या संबंधीं नवीन कायदा.

बुक सरक्युअर नंबर ९ सन १८८६.

ज्यापेक्षां मुलुक अमानी हैदराबाद यांतील पाटील व पटवारी यांचे कामासंबंधीं नियम एकत्र करून सुधारणें योग्य आहे त्यापेक्षां नामदार व्हाईसराय व गव्हरनर जनरल-इन-कौन्सिल पुढील हुकूम फर्मावितात.

१. (१)या हुकुमास वऱ्हाडांतील पाटील व पटवाऱ्यांसंबंधीं कायदा असें नांव द्यावें व त्यास पुढें ह्या नियमांत "हा कायदा" असें म्हटलें आहे.

(२) हा कायदा मुलुक अमानी हैदराबाद म्हणून ज्या प्रांतास म्हणतात त्यास लागूं आहे. आणि (३) तो तारीख १ जानेवारी सन १८८६ पासून अमलांत येईल परंतु त्या दिवसा पूर्वीं झालेल्या एखाद्या गोष्टीस अथवा एखादें प्रकरण सुरूं झालें असल्यास त्यास; त्यापासून व्यत्यय येणार नाहीं.

२. प्रकरणास अगर पूर्वापार संबंधास विरोध येत नसल्यास या कायद्यांत "गांव" या शब्दाचा अर्थ ज्या क्षेत्राकरितां पोटी अथवा पटवारी नेमला असेल तें क्षेत्र असा आहे; आणि त्यांत अनेक गांवांच्या समुदायाचा समावेश होतो आणि गांवाच्या ज्या पोट तुकडीस "खेल" अशी संज्ञा आहे व ज्या पोट तुकडीबद्दल हा कायदा अमलांत येण्याचे वेळीं निराळा पाटील असेल अशा पोट तुकडीचाही समावेश होतो.

३. (१) एकाच पाटलाकडून काम चांगल्या प्रकारें होत असेल तर एका गांवास एका पाटलांहून अधिक पाटील ठेवूं नये.

(२) एका गांवांत दोन किंवा अधिक पाटील असल्यास या कायद्या अन्वयें केलेल्या नियमांत अनुसरून डिपोटी कमिशनर यांस योग्य दिसेल त्याप्रमाणें त्यांनीं पाटीलकीचीं कामें सदहू पाटलांमध्यें वाटून द्यावीं.

४. हा कायदा अमलांत येते वेळीं पटवाऱ्याचे ताब्यांत जें क्षेत्र असेल त्यांत रेसिडेंट यांचे मंजुरीनें फक्त अटोपसारपणा करितांच फेरफार करावा इतर [illegible] नाहीं कारणाकरितां करूं नये.

५. [१] जहागीर किंवा पालंपट गांव खेरीज करून इतर कोणत्याही गांवांत पाटलाची अथवा पटवाऱ्याची जागा रिकामी झाल्यास डिपुटी कमिशनर यांनीं या कायद्यास व या कायद्यावरून केलेल्या नियमांत अनुसरून त्या जागेवर एखादे इसमाची नेमणुक करावी.

(२) डिपुटी कमिशनर हे ज्या दिवशीं नेमणूकीबद्दल निर्णय करतील त्या दिवसाबद्दलची नोटीस (सूचना) ज्या इसमांचा संबंध असेल त्यांस द्यावी, आणि त्या दिवशीं अगर ज्या पुढील दिवसापर्यंत तें प्रकर्ण तहकुब ठेविलें असेल त्या दिवशीं. त्या इसमांचें कांहीं बोलणें असल्यास तें ऐकून घेऊन लिहून ठेवावें.

[३] नेमणूक करते वेळीं डिपुटी कमिशनर यांनीं पुढील गोष्टी लक्षांत ठेविल्या पाहिजेत:—

(अ). ज्या घराण्यांत काम असेल त्या घराण्यास लागूं असणारा वारसाचा कायदा.

(ब). ज्या रूढीवरून पूर्वीं पासून काम करण्याची वहिवाट पडली असेलती रूढी.

(क). त्या कामासंबंधीं दावा करणाऱ्या इसमांची शारीरिक, मानसिक, नाते, व विद्येसंबंधीं लायकी, आणि माजी कामदाराचा आप्तवर्ग कोणी पुरुष असल्यास बायकोची नेमणूक करूं नये.

४. एखाद्या गांवीं दोन किंवा अधिक पाटील असतील व तेथें दोन किंवा अधिक घराणीं अथवा एका घराण्याचीं दोन किंवा अधिक पोट घराणीं असून त्यांहीं काम करण्याचा हक्क भोगला असल्यास पाटील नेमणें तो साधारणतः त्याच घराण्यांतून अगर पोट घराण्यांतून नेमावे.

५. डिपुटी कमिशनर यांनीं केलेल्या नेमणुकीस कोणी हरकत घेतल्यास, ज्या इसमाची नेमणूक केली असेल त्याच्या तर्फे ठराव करण्याबद्दलचीं कारणें त्यांनीं सविस्तर लिहून ठेवावीं.

६. (१) जहागीर अगर पालंपट गांवांत जागा खालीं झाल्यास जहागीरदारानें अगर पालंपटदारानें पाटलाची किंवा पटवाऱ्याची योजना करावी व त्या इसमास डिपुटी कमिशनर यांनीं नेमावें.

(२) जहागीर अथवा पालंपटदार यानें काम करण्यास नालायक असलेल्या इसमाची योजना केली असल्यास अथवा ज्या घराण्यांत पूर्वीं काम होतें त्या घराण्यास लागूं असणाऱ्या वारसाच्या कायद्याकडे अगर ज्या रूढीवरून पूर्वीं काम करण्याची वहिवाट पडली असेल त्या रूढीकडे योग्य कारणाशिवाय योजणूक करते वेळीं दुर्लक्ष केलें असेल तर डिपुटी कमिशन

र यांनीं या योजलेल्या इसमास नेमण्याचें नाकारावें; आणि असें नाकारल्याबद्दलची सूचना त्यांनीं जहागिरदारास अथवा पालंपटदारास दिल्या तारखे पासून १५ दिवसांचे आंत दुसऱ्या योग्य इसमाची योजणूक न केल्यास तो गांव जहागीर किंवा पालंपट नाहींच असें समजून डिपुटी कमिशनर यांनीं स्वतः एकादे इसमाची नेमणूक करावी.

७. (१) पाटील व पटवारी, काम करण्यास लायक असल्यास त्यांची नेमणूक त्यांचे हयातीपर्यंत, अगर पांच वर्षांहून कमीं नाहीं अथवा १० वर्षांहून अधिक नाहीं अशा मुदतीपर्यंत करावी.

[२] कांहीं वर्षांचे मुदतीची नेमणूक कमिशनर यांचे मंजुरीशिवाय करूं नये.

(३) अशी नेमणूक कमिशनर यांनीं खालीं लिहिलेल्या दोहोंपैकीं एकाद्याप्रसंगीं मंजूर करावी, इतर प्रसंगीं करूं नये:—

[अ] हैदराबाद मुलुक अमानींत इंग्रजी अंमल झाल्यापासून दोन किंवा अधिक घराण्यांनीं अगर पोटघराण्यांनीं फेर पाळीनें काम करण्याची वहिवाट असेल तेव्हां अथवा

(ब) दोन किंवा अधिक घराण्यांचे अगर एका घराण्याचे दोन किंवा अधिक पोट घराण्यांचे हक्क असें कांहीं साम्य दिसतील कीं जेथें एकाच घराण्यास किंवा पोट घराण्यास नेमतां येत नाहीं, तेव्हां.

(४) कांहीं वर्षांचे मुदतीकारितां नेमणूक करणें असल्यास तीं ज्या अमुक एका इसमाची नेमणूक केली असेल त्याच्या, अगर ज्या घराण्यांतील अगर पोट घराण्यातील तो इसम असेल त्याच्या, हक्काकडे लक्ष देऊन करावी. घराण्याच्या अगर पोट घराण्याच्या हक्काकडे पाहून नेमणूक केली असल्यास ज्या इसमाची नेमणूक केली असेल तो जर आपल्या नेमणुकीची मुदत संपण्याच्या पूर्वींच मेला अथवा काम करण्यास शारिरीक अगर मानसिक स्थितीनें नालायक झाला, तर त्याचे जागेवर दुसरा इसम नेमणें तो काम करण्यास लायक असल्यास त्याच घराण्यातून अगर पोट घराण्यांतून नेमावा, आणि ज्याच्या जागेवर त्यास नेमले असेल तो साधारण परत्वें ज्या मुदतीपावेतों कामावर राहता तेथपर्यंत तो नवीन नेमलेला इसम कामावर राहून नंतर त्यास कामावरून दूर केलें जाईल.

८ (१) एकादा वर्षात आलेला पाटील अगर पटवारी आपलें काम करण्यास कांहीं दिवस पर्यंत असमर्थ झाल्यास त्यानें डिपुटी कमिशनर यांचे मंजुरीनें एका वर्षाहूनें अधिक नाहीं अशा मुदतीपर्यंत आपलें काम करण्यास गुमास्ता नेमावा.

(२) एकादा पाटील किंवा पटवारी अल्पवई असल्यास त्याच्या आईनें अगर त्याला आई नसल्यास जो इसम त्याचा पालन करणार असेल त्यानें डिपोटी कमिशनरची मंजुरी घेऊन तो अल्पवई वयांत येइपर्यंत त्याच्या तर्फेनें काम करण्यास गुमास्ता नेमावा.

(३) पाटलाचे अथवा पटवाऱ्याचे कामावर बायको असल्यास तिनें डिपोटी कमिशनर यांचे मंजुरीनें तिचे तर्फे काम करण्यास गुमास्ता नेमावा.

(४) कमिशनर यांनीं इतर इसमाची नेमणूक मंजूर केली नसल्यास मुख्य पाटील अथवा पटवारी ज्या घराण्यांतील अथवा पोट घराण्यांतील असेल त्यांतीलच गुमास्ताही असला पाहिजे.

(५) पाटील अथवा पटवारी यांनीं आपलें काम स्वतः केलें असतें तर त्याला जे अधिकार मिळते व त्यावर जी जबाबदारी रहाती तेच अधिकार व तीच जबाबदारी गुमास्त्यावर राहील.

९. (१) पाटीलकीचें किंवा पटवारीपणाचें उत्पन्न जो इसम ज्या वेळीं कामावर असेल त्यासच मिळेल.

(२) जर कामकरणारा इसम गुमास्ता असेल तर त्यास जो मेहनताना देणें. त्याजबद्दल त्यांनीं, आणि मुख्य पाटील अथवा पटवारी यांनीं, अथवा पाटील किंवा पटवारी यांच्या आईनें, अगर जो कोणी इसम त्याचा पालन करणार म्हणून असेल त्यानें, आपसांत जो बंदोबस्त केला असेल त्यावर हुकूम दिला जाईल.

(३) एकाच गांवांत दोन किंवा अधिक पाटील असतील तर या कायद्यावरून केलेल्या नियमांस अनुसरून डिपोटी कमिशनर यांनीं सदरील पाटलांस काम करण्याबद्दलचा मेहनताना कसा वांटून द्यावा या बद्दल ठराव करावा.

१० पाटीलकीचें किंवा पटवारीपणाचें उत्पन्न कोणत्याही दिवाणी अगर मुलकी कोर्टाचे हुकूमनाम्यावरून अगर हुकूमावरून जप्तीस अगर विक्रीस पात्र होणार नाहीं.

११ पाटीलकीचें अथवा पटवारीपणाचें उत्पन्न कोणी दुसऱ्यास लावून देईल, अगर त्याजवर कोणत्याही हक्काचा बोजा ठेवील आणि तें लावून देण्याबद्दल अगर त्याजवर कोणत्याही हक्काचा बोजा ठेवण्या बद्दल करार करील तर तें रद्द समजावें.

१२. (१) डिपोटी कमिशनर यांनीं एखादे पाटलावर अगर पटवाऱ्यावर गैर वर्तणुकी बद्दल आलेल्या आरोपाची चौकशी चालूं राहील तों पर्यंत त्यास कामावरून सस्पेंड करावें; आणि त्याच्या कामासंबंधीं कांहीं गैर वर्तणूक अगर हयगय दिसून आल्यास त्याजबद्दल त्याला पराकाष्टा ६ महिन्यां पर्यंत सस्पेंड ठेवावें अगर त्याचे नेमणुकीचे जें वार्षिक उत्पन्न असेल त्याच्या पराकाष्टा चतुर्थांश रकमेपर्यंत दंड करावा.

(२) या कलमाअन्वयें केलेला दंड गुन्हेगाराची जंगम मिळकत जप्त करून व विकून वसूल करावा.

१३ डिपोटी कमिशनर यांनीं गुमास्त्यास गैर वर्तणुकीबद्दल अगर हयगयीबद्दल सस्पेंड अगर बरतर्फ करावें, आणि पाटील अथवा पटवारी यास कपटाबद्दल, जाणून बुजून कागदपत्र बनावट केल्याबद्दल कामामध्यें नेहमी सुस्ती केल्याबद्दल अगर तशाच प्रकारच्या दुसऱ्या गैर वर्तणुक बद्दल रेसिडेंट यांचे मंजुरीनें कामावरून दूर करावें.

१४. पाटील अथवा पटवारी अगर पाटील अथवा पटवारी याचा गुमास्ता यांजवर सरकार कामासंबंधीं कांहीं गुन्हा केल्याबद्दल शाबिती सेशन कोर्ट अगर डिस्त्रिक्ट माजिस्त्रेट यांजपुढें झाल्यास ज्या पाटलावर अगर पटवाऱ्यावर अगर त्याच्या गुमास्त्यावर शाबिती होईल त्याच्या घराण्याचा पाटीलकीवर अगर पटवारीपणावर जो हक्क असेल तो कांहीं मुदतपर्यंत अगर अक्षय रद्द होईल असा हुकूम रेसिडेंट यांनीं त्यांस योग्य दिसेल त्याप्रमाणें करावा.

१५. कलम १२ अगर १३ या अन्वयें पाटील अथवा पटवारी अथवा गुमास्ता यास सस्पेंड अगर बरतर्फ करण्याचा हुकूम देण्यापूर्वीं डिपोटी कमिशनर यांनीं त्या इसमावर जो आरोप असेल त्याजबद्दल जबाब देण्यास त्याला सवड द्यावी व तो जें कांहीं सांगेल तें लिहून ठेवावें.

१६. वर कांहीं जरी सांगितलें असेल तथापि पाटील किंवा पटवारी यास सस्पेंड किंवा बरतर्फ केल्यामुळें त्याची जागा खालीं होईल तर ज्या घराण्यांत तें काम होतें त्यास लागूं असणारा वारशाचा कायदा अगर ज्या रूढीवरून पूर्वींपासून काम करण्याची वहिवाट पडली असेल त्या रूढीकडे लक्ष न देतां सस्पेंड केलें असल्यास ६ महिनेपर्यंत आणि बरतर्फ केलें असल्यास ५ वर्षेंपर्यंत नेमणूक डिपोटी कमिशनर यांनीं करावी.

१७. (१) या कायद्यावरून डिपोटी कमिशनर यांनीं केलेल्या कोणत्याही हुकुमावर कमिशनर यांजकडे अपील चालेल.

(२) डिपोटी कमिशनर यांनीं केलेला हुकुम कमिशनर यांनीं अपिलांत फिरविल्यास अगर त्यांत फेरफार केल्यास त्याजवर रेसिडेंट यांजकडे अपील चालेल.

(३)ज्या हुकुमावर अपील केलें असेल त्या हुकुमास ६० दिवसांहून अधिक दिवस झाल्यास कमिशनर यांनीं, अगर ९० दिवसांहून अधिक दिवस झाल्यास रेसिडेंट यांनीं, त्यावर अपील घेऊं नये-

(४) पोट कलम ३ यांत सांगितलेल्या मुदती, १८७७ चा हिंदुस्थानचा मुदतीचा कायदा यांत सांगितल्याप्रमाणें मोजाव्या

१८. या कायद्यावरून झालेल्या कोणत्याही प्रकर्णांतील कागदपत्र रेसिडेंट यांनीं आणवून तें तपासावें व या कायद्यास अनुसरून त्यांत योग्य दिसेल तो हुकुम द्यावा.

१९. या कायद्यावरून रेसिडेंट जे हुकुम करतील ते अखेरचे होतील.

२०. पाटीलकी अगर पटवारीपणाबद्दल अगर त्याच्या उत्पन्नाबद्दल अगर त्या कामावरून काढल्यामुळें झालेली नुकसानी मागण्याबद्दल कोणी इसमांनीं दावा केल्यास त्याची चौकशी करण्यास दिवाणी कोर्टास अखत्यार नाहीं.

परंतु असें ठरविण्यांत येतें कीं ज्या घराण्यांत पाटीलकीचें किंवा पटवारीपणाचें काम आहे त्या घराण्याशीं कोणी इसमाचा संबंध असल्यामुळें त्याचे जे हक्क असतील त्यांच्या शाबितीबद्दल हुकूमनामा मिळविण्याकारितां केलेली फिर्याद घेण्यास या कलमावरून दिवाणी कोर्टास मनाई आहे असें नाहीं.

२१. रेसिडेंट यांनीं या कायद्यास अनुसरून खालीं लिहिलेल्या गोष्टीबद्दल वेळोवेळीं नेम करावें.—

(अ) ज्या इसमास पाटील अगर पटवारी नेमावयाचे असेल त्याचा विद्याभ्यास कितपत झालेला असावा या विषयीं.

(ब) पाटलांनीं कोणतीं कामें करावयाचीं व त्यांच्या कामाची वाटणी कशी करावयाची आणि पटवाऱ्यांनीं कोणतीं कामें करावयाचीं याविषयीं

(क) एका गांवांत दोन पाटील असल्यास त्यांस उत्पन्न कसें वाटून द्यावें आणि एका गांवांत दोहो पेक्षां अधिक पाटील असल्यास त्यांत उत्पन्न कसें वाटून द्यावें या विषयीं.

(ड) या कायद्यावरून ज्या नोटीसा करण्यांत येतील त्यांचे बजावणीचे रीतीबद्दल.

(ई) कमिशनर व डिपुटी कमिशनर यांनीं या कायद्यावरून काम चालविण्याची रीत कशी ठेवावी या विषयीं आणि.

(फ) या कायद्याची अमलबजावणी होण्यास कमिशनर व डिपुटी कमिशनर यांच्या वहिवाटीकारितां साधारणतः इतर सर्व बाबतींत.

एच. एम. ड्युरंड.
सेक्रेटरी निसबत हिंदुस्थान सरकार.

वऱ्हाडसमाचार

मित्ती चैत्र शुद्ध ९ शके १८०८

उमरावती येथालि लेडी डफरिन फंडाकरितां भरलेली सभा.

हिंदुस्थानांतील स्त्रियांस डाकतरी शिक्षण देण्यास पैशाची मदत पाहिजे म्हणून त्यांचे करितां फंड जमविण्याचें कर्म सर्व हिंदुस्थानांत ठिकठिकाणीं जारीनें चाललें आहे. व तो फंड 'न्याशनल् असोसिएशन्' किंवा 'लेडी डफरिन् फंड' या नांवानें सर्वत्र प्रसिद्धच आहे. या महत्कृत्या करितां हिंदुस्थानांतील मोठ मोठ्या संवस्थानिकांनीं व नगरवासी जनांनीं मोठ मोठाले फंड उभारले आहेत व कित्येक अजून उभारीतही आहेत. हें पाहून आमचे तरूण निजाम सरकारांना मोठी ईर्षा उत्पन्न झाली आहे. आपल्यां सर्व राज्यांत व वऱ्हाडांतही अशा 'स्त्रिया' व्हाव्या व त्यां पासून आपल्या प्रजेला सुख प्राप्त व्हावें असें त्यांनां वाटूं लागलें आहे. व म्हणूनच त्यांनीं या स्तुत्य उद्योगा करितां आपल्या राज्यांतिल मोठ मोठ्या शहरांतिल लोकांनीं जाहीर सभा भरवून फंड जमा करावा अशी सूचना केली आहे. त्या सुचने वरून ता० २ माहे एप्रील सन१८८६ रोज शुक्रवार या दिवशीं उमरावतीस हायस्कुलांत याच कामाकरितां जाहीरसभा भरली होती. सभेचें काम संध्या-

काळचे ५ १/२ वाजण्याचे सुमारास सुरूं झालें. अध्यक्ष स्थानीं कमिशनर साहेब मि० सॉंडर्स हे होते. व त्याच प्रमाणें मि० बेल साहेब, मि० डाक्तर नंन्दी आदि करून साहेबलोक होते. रा० रा० श्रीराम भिकाजी जठार, रामराव गोविंद, तहसील दार व उमरावती तालुक्यांतील ठिकठिका णचे देशमुख, पाटील, देशपांडे, व साव- कार आणि सभ्य गृहस्थ ही सभेत हजर होते. प्रथमतः कमिशनर मि० सॉन्डर्स यां नीं या सभेचा उद्देश काय या संबंधानें कांहीं लिहून आणलें होतें तें वाचून दाख- विलें. त्याचा आशय येणें प्रमाणें:—"राणी सा- हेबांनीं हिंदुस्थानांत अशा प्रकारची सुधारणा व्हावी म्हणून लेडी डफरीन् बाई साहेबांनीं सूचना केली कीं हें काम आपण हातीं घ्यावें" "तेव्हां अगोदरच आमच्या लेडी डफरीन् बाईसाहेबांना हें काम करण्याची उत्कंट इच्छा त्यांतून राणी साहेबांची सूच- ना तेव्हां ही गोष्ट अगदीं 'दुधांत साखर' पडल्या सारखी झाली. आणि म्हणूनच हें कृत्य मोठ्या जारीनें चाललें आहे.' अशा आशयाचें त्यांचें बोलणें झाल्यावर रा० रा० श्रीराम भिकाजी जठार यांनीं सर्व लोकां- नां 'ही सभा भरविण्याचा उद्देश काय' स्त्रियांस डाक्तरीचें शिक्षण देणें किती आ- वश्यक आहे, अशा प्रकारच्या स्त्रिया या आपल्या देशांत नाहींत. म्हणून काय अन- र्थ होत आहेत, व त्याच प्रमाणें हिंदु स्त्रि- या फार भिडस्त असल्या मुळें त्यांनां पर- पुरुषापुढें येण्याची लाजकशी वाटते, व डाक्तर येऊन आपले रोगाची चिकित्सा करील म्हणून आपल्या देशांतील स्त्रिया घरां- तील माणसांनां आपल्याला जो रोग झा- ला असतो तो कां सांगत नाहींत' वगैरे गोष्टी फार चांगल्या तऱ्हेनें समजून दिल्या. त्यांनीं असें ही बोलून दाखविलें कीं वऱ्हा- डांत जो फंड होणार तो वऱ्हाडांतल्या व- ऱ्हाडांतच खर्च व्हावा. आणि त्या फंडाला 'हैद्राबाद फंडाची शाखा' अशा अर्थाचें नांव द्यावें असें ते म्हणाले. म्हणजे वऱ्हा- डांत जो फंड उभारला जाईल व त्याजा वर जें व्याज येईल त्या व्याजांतून वऱ्हा- डांत ज्या स्त्रिया उमेदवार होतील त्यांना स्कॉलरशिप देऊन मुंबई, मद्रास, अगर नागपूर येथें डाक्तरी शिकण्यास पाठवाव्या. व त्या तयार झाल्या म्हणजे त्यांनीं वऱ्हा- डांतच काम करावें म्हणजे वऱ्हाडांत जो फंड उभारणार त्याचा वऱ्हाडांतल्या लोकां ना उपयोग होऊन त्या फंडाची चीज के- ल्या प्रमाणें होईल. इत्यादि कांहीं ठोकळ मुद्दे च त्यांचें यथा योग्य स्पष्टी करण केल्यावर रा० रा० जठार यांनीं आपलें संभाषण समाप्त केलें. जठारांचें भाषण संपल्यावर डा० नन्दी यांनीं संभाषण केलें त्यांचें भा- षणाचा मुख्य मुद्दा हा होता कीं ' हिंदु- स्थानांत बाळंत रोगानें शेकडा १७ स्त्रि- या मरतात व इंग्लंडांमध्यें शेकडा ८ ह्या- च रोगानें मरतात. तेव्हां इंग्लंडापेक्षां दुप- टीनें हिंदुस्थानांत स्त्रिया मरतात. तेव्हां हल्लींजें महत् कृत्य चाललें आहे तें यथा योग्य आहे व त्या कृत्यास सर्वांनीं आपली शक्ती पाहून मदत करावी.' नंतर रा० रा० रंगराव मुधोळकर बि. ए. एल्. एल्. बी यांनीं संभाषण केलें. त्यांनीं अशी सूचना केली कीं वऱ्हाडांत जो फंड जमा होणार त्या फंडाची व्यवस्था करण्या करत 'व्य- वस्थापक मंडळी' म्हणजे मॅनेजिंग क- मेटी ' नेमावी. व त्या कमेटीचे मि० सॉन्ड- र्स हे प्रेसिडेंट व रा. रा. पुरुषोत्तमराव भट्ट ए. क. हे सेक्रेटरी असावेत व कांहीं शेट- सावकार व सभ्य गृहस्थ मेंबर असावेत. यांनीं ह्या विषयाची योग्यता किती आहे या विषयीं परिस्फुटता केली नंतर मग त्याच सूचने प्रमाणेंच कमेटी नेमण्यांत आली. परंतु वर्गणीचा कागद फिरविण्यांत आला नाहीं. असो. येथपर्यंत सभा भरून तिनें काय काय केलें हे थोडक्यांत वाच- कांनां कळविलेंच आहे. व फंड कशा क- रितां जमवावयाचा हें ही कळविलेंच आहे.

The Berar Samachar

MONDAY APRIL 12 1886

His Excellency the Viceroy visited the Benares College on Monday last where an address of welcome on behalf of the College was read by Gungadhar Shastri in Sanskrit. After that the party visited the Prince of Wales Hospital and the Maharaj of Vigianagram girl--school and finally the Town Hall where the Vicechairman of the Municipal board read an address which was afterwards presented to H. E. in a richly carved casket. The Municipal board justly remark that they have learnt to believe that "to give honest and respectful expression to the wants they feel is not inconsistent with their allegiance and devotion to the British crown." We also agree with another remark made in the address:- "Our attachment to our rulers is not the result of weakness and ignorance but of that position to which we have been raised by decades of progress under the British rule and which enables us to estimate at their true value the benefits we have to be thankful for." This would, no doubt, serve as an expression of the views of all the educated people in India whose attachment to British rule is founded upon reason and conscience and not upon the sandy foundation on which the love of the Masses is founded. The address refers to the Local Self Government scheme and makes a very sensible proposal to the Viceroy which will, we believe be echoed through out the length and breadth of India. We give the proposal in the exact words of the Municipal Board "while fully sensible of the value of English education, we feel the importance of a system of training which may unite the culture of modern Europe with the wisdom of ancient India. Towards this end we would commend to your Excellency's favourable consideration the project for the establishment of a University in this part of the country which will give due encouragement to the cultivation of oriental learning." We sincerely wish the Viceroy gratifies at an early date the highly cherished expectations of the Indian people.

From a telegram from Constantinople published in the dailies it appears that the protocal was signed by the conference sitting there, which provides for the appointment of Prince Alexander as Governor General of Roumelia for a term of 5 years. Prince Alexander wishes to be Governor General for life and it would be very imprudent on his part to refuse to accept the resolution of the Powers as undoubtedly they will be enforce the decree by dint of arms if not by persuation. It would be better for the Prince to accept the terms provisionally leaving liberty to him to reopen the question at a more seasonable time But would the Powers hear it?

In the Pleaders examination held at Bombay 10 out of some 216 candidates passed the examination. Nine of them are old men who are already pleaders and the 10th has passed the High Court Pleaders examination and has become entitled to a sub-judgeship when his turn comes. In other words only one candidate has benefitted by the examination. It would be very good if the Bomay High Court could explain why such an abnormal result has come out; for it would allay the minds of many men who lay the whole blame at the doors of the examiners. The Berar men also complained that the result of the examination for this Province was very hard; but thay will now have to thank the examiners for being more lenient than the Bombay examiners who have considered all the 215 candidates who certainly go much better prepared than the Berar men incompetent to become pleaders. There is no doubt the Bombay result has put the last years Berar result into the shade. The examiners also will find much consolation from the Bombay examination because they will see that the complaints of the people were undeserved. But we appeal to the good sense of both the Berar and the Bombay men whether they consider both the results fair in the interests of the candidates. The result of it will be that people will not go up for the examination which will in end have to be abolished.

Messrs Sir Charles Sergeant and justice Bayley have decided the appeal in Dadaji Bhicaji versus Rukhmibai. It has been held that the court has jurisdiction, that the suit is not a discredited suit, that the marriage amongst Hindus is perfect without consumation and that the court has no discretion in the face of section 260 of C. P. C. which provides the mode of enforcing the decree for the recovery of a wife. The case is remanded for evidence on behalf of the Defendant so as to make it complete before it goes to the Privy Council. We are glad the Times of India sees the justice of the decision when its professed opinions were quite the opposite. Much sympathy is envinced for the woman but we think unless the Hindu law is changed topsyturvy such a system must go on and taken as a whole the system is more productive of good than harm in the end. Individual cases may be hard and they would be so under the best system: but should any sensible man read between the lines he will find that however imperfect our marriage law may be its consequences are very good.

वऱ्हाड.

यंदाची वऱ्हाडांतील वकिलीची परीक्षा उमरावती येथें बुधवार ता० ८ माहे सप- टेंबर सन १८८६ पासून सुरूं होणार आहे. परीक्षा मे० जुडिशिअल कमिशनर साहेबांच्या कचेरींत होईल.

परिक्षेस येणाऱ्या उमेदवारांनीं तारीख १ माहे जून सन १८८६ इ० रोजीं किं- वा त्या पूर्वीं फीच्या दहा (१०) रुपया सहित मे० जुडिशिअल कमिशनर साहेब मुलुक अमानी हैद्राबाद यांकडे अर्ज पाठ- विले पाहिजेत.

रा० रा० गणेश श्रीकृष्ण खापरडे ए० अ० कमिं० जि० उमरावती यांस मे० रेसिडेन्ट साहेब बहादुर यांनी दुसऱ्या वर्गाच्या माजिस्ट्रेटचे अधिकार उमरावती जिल्ह्यांत दिले आहेत. तसेंच गुन्हे सेशन कमिट करण्याचा ही अधिकार दिला आहे.

रा० रा० केशवराव जयकृष्ण आफि- शिएटिंग एक्स्ट्रा असिस्टंट कमिशनर य- वतमाळ जिल्हा वणी यांस चौथ्या ग्रेडच्या दिवाणी कोर्टाचा अधिकार दिला म्हणजे (१०००) एक हजार रुपये पर्यंत किं- मतीच्या दाव्यांची चौकशी करण्या करितां त्यानां अधिकार आहे. तसेंच सदरहु जि- ल्ह्यांत तिसऱ्या वर्गाच्या माजिस्ट्रेटचा त्यास अधिकार दिला.

तसेंच सर्व वऱ्हाडांत त्यांनां असिस्टंट कामिशनरचे मुलकी सर्व अधिकार दिले आहेत.

पोस्ट खात्यांत समांतर बाजू चौकोना- चीं आठ पैची आणि १४ चौदा पैंची पा- किटे नवीन निघालीं आहेत. पुढच्या म- हिन्याच्याच पहिल्या तारखे पासून तीं वि- कत मिळतील.

उमरावतीचे दवाखान्या वरील डाकटर मिस्तर अय्या कानूपंडारम यांचे चिरंजीव मिस्तर तेघराज पंडारम हे इंडिअन व्हि- लेज बरोबर विलायतेहून इकडे येणार हो- ते. परंतु आतां खासगी पत्रावरून असें कळतें कीं ते वैद्यक शास्त्राचा अभ्यास क- रण्याकरितां विलायतेसच राहिले.

मे० जुडिशिअल कमिशनर साहेब यांची स्वारी ता० १० चे सुमारास उम- रावतीहून चिखलदऱ्यास जाण्याकरितां निघणार होती.

यंदाच्या हायर आणि लोअर स्टांडर्ड- च्या परीक्षांचा शेवटचा निकाल अद्याप पर्यंत समजला नाहीं परंतु हायर स्टांडर्ड मधें फार थोडे लोक पास होतील असें ऐकिवांत आहे.

ता० २९ माहे एप्रिल पासून ता० १० माहेजून पर्यंत दिवाणी कोर्टें बंद व्हावीं म्ह- णून उमरावती येथील वाकिलांनीं मे० रे- सिडेंट साहेबांकडे अर्ज केला होता परंतु तो नामंजूर झाला. दरसाला प्रमाणें व यं- दा ही ता० १५ मे पासून तों ता० १५ जून पर्यंत एक महिना भरच दिवाणी को- र्टें बंद रहातील.

रा. रा. अंबादास संतो तहसीलदार यवतमहाल यांस जळगाव येथें ए. अ. क- मिशनर नेमलें.

रा. रा. आत्माराम भिकाजी ए. आ कमिशनर यांस जळगावाहून बुलढाण्यास नेमलें.

रा. रा. यशवंतराव महादेव उर्फ राव- बा यांस यवतमहाल येथें तहसीलदार ने- मलें.

वर्तमानसार

एक मनुष्य फुंक मारून आगीची काडी विझवीत असतां त्याच्या मुखांतून निघालेल्या वायूनें पेट घेतला असें मेडिकल जर्नल वरून कळतें.

मद्दू येथें पाण्याचा दुष्काळ पडल्यामुळें तेथें नित्य कामास लागणारीं लष्करी जनावरें ठेवून बाकीचीं मद्दू येथें पाठविण्याचा हुकूम झाला. तेथें मोठमोठ्या विहिरी पाडण्याचें काम सुरूं केलें आहे असें सांगतात.

ग्वाल्हेर येथून इंग्रज सरकारचें लष्कर गेल्यापासून तिकडे अतिशय दरोडे पडूं लागले आहेत असें सांगतात.

राजे सर टी. माधवराव यांनीं मद्रास टाइम्समध्यें एतद्देशीय विधवांस उपदेश केला आहे त्याचा आशय पुढें लिहिल्या प्रमाणें आहे:— "तुम्हास जी पुष्कळ प्रकारचीं दुःखें सोसावीं लागतात, तीं तुम्ही दत्तकपुत्र घेऊन अधिक होतील असें करूं नका. पुष्कळ आप्तवर्ग तुम्हाजवळ द्रव्य असल्यास ते उपटण्याच्या उद्देशानें तुम्हास दत्तक घेण्या विषयीं सल्ला देतील, परंतु तुम्ही सावध राहून त्यांच्या सांगण्याकडे लक्ष्य न देतां आपली संपत्ति आपणां जवळ ठेवा. कारणच पडल्यास वृद्धापकाळीं दत्तक घेणें जरूर वाटल्यास घ्या परंतु या विषयीं तुमचे नातलग घाई करूं लागल्यास त्यांचा कांहीं तरी स्वार्थाचा मतलब आहे असें समजतें. सु० प्र०

पंजाब सरहद्दीवर एकंदर १२,७४८ पलटणी लोक रहातील असा अजमास आहे. सु०प्र०

कोरा पर्ल नांवाची एक प्रख्यात छिनाल बाई आपलें चरित्र छापून प्रसिद्ध करीत आहे. त्या चरित्रांत ती आज पर्यंत कोणकोणत्या बड्या गृहस्थांशीं आपला संबंध घडला वगैरे सर्व हकीगत अगदीं खुलासेवार देत आहे. कमाल आहे आतां मात्र निर्लज्जपणाची ! ही बया १४ वर्षांची होती तेव्हां घरांतून पळून गेली व पारिसमध्यें जाऊन तेथें तिनें एकदम राजरोस दुकान घातलें, व त्या धंद्यावर अतोनात पैसा मिळविला. पुढें कांहीं दिवसांनीं तो धंदा सोडून फक्त एकेका यजमानाजवळच राहण्याचा तिनें क्रम आरंभिला. कांहीं दिवस ती हालंडच्या राजपुत्राजवळ होती. आपल्या चरित्रांत ती आजपर्यंत आपल्याला बड्या लोकांकडून प्रेमोद्गारपूरित आलेलीं पत्रें छापीत आहे. एका गृहस्थाचीं पत्रें मात्र त्याची खुषी नसल्यामुळें ८००० पौन्ड घेऊन न छापतां त्याचीत्यास तिनें परत केलीं.

पदवी मिळालेल्या व पदवी न मिळालेल्या नेटिवांनीं शेतकी, कलाकुशलता, डाक्टरी वगैरे धंद्यांत शिरावें असें मद्रास कान्व्होकेशनच्या वेळीं तेथील गवरनरानीं सांगितलें.

जुन्या इमारती व किल्ले न पाडतां मोडकळीस आलेले दुरुस्त करावें, असे उद्गार मोठमोठ्या युरोपियन कामगारांच्या तोंडून निघत असतां सोलापूरचा किल्ला पाडण्याचा जो सरकारानें ठराव केला तो कोणच्या कारणाकरितां तें समजत नाहीं. लार्ड रे साहेबांनीं हा किल्ला पाडला जाणार नाहीं म्हणून अभिवचन दिलें असून मागाहून कम्यांडर इन चीफ यांनीं पाहून तो पाडण्याचा ठराव केला असावा असें सोलापूरच्या एका पत्रावरून समजतें. ही गोष्ट खरी असेल तर गवरनर सारख्या मोठ्या अधिकाऱ्यानें दिलेल्या वचनावर लोकांनीं भरंवसा तरी कसा ठेवावा. प्राचीन इमारती व किल्ले हीं आमच्या गतवैभवाची साक्ष देणारीं त्यानें असून तीं कायम राहणें अत्यंत इष्ट आहे. सोलापूरच्या लोकांनीं या वेळीं हालचाल करून किल्ला पाडण्याचा ठराव रद्द होईल अशी खटपट करावी.

होळकर सरकारच्या राणीसाहेब यांनीं श्रीरुक्मिणीची पूजा केली नाहीं यावरून उत्पात लोक त्यांस कांहीं टाकून बोलले, व या अपराधा बद्दल रा० ब० ना० भि० नेगळेकर यांनीं चार उत्पातांस सक्त मजुरीच्या शिक्षा दिल्या, आतां हें प्रकरण हायकोर्टापुढें आलें आहे. शिक्षा झालेल्या लोकांस हायकोर्टाचा निकाल होईपर्यंत जामिनावर खुलें ठेवावें असा हुकूम झाला आहे. अखेर निकाल काय होतो पहावा. ज्ञा० प्र०

गाडी सुरूं झाली—हिज हायनेस नायझाम ग्यारंटी स्टेट रेलवेचा शिकंदराबादपासून वरंगळपर्यंतचा फांटा तयार झाला. त्यावरून गाडी सुरूं करण्याचा समारंभ गेल्या तिसऱ्या तारखेस खुद्द निजाम सरकारच्या हस्ते मोठ्या थाटानें झाला. इं०प्र०

हिंदुस्थान सरकारचा महसूल उत्तरोत्तर मोठ्या सपाट्यानें वाढत आहे; हल्लींचे हिंदुस्थानचें उत्पन्न ७१७९८८०० पौंड आहे यांहून ग्रेटब्रिटन आणि आयर्लंद या संयुक्त राज्याचें उत्पन्न फारसें जास्त नाहीं. युरोपांतील बड्या बड्या राज्यापेक्षां देखील आमच्या देशाचा वसूल अधिक आहे. इतक्या द्रव्याचा वसूल आणि खर्च रयतेस विचारल्यावांचून होत आहे. हल्लीं प्रसिद्ध झालेल्या सरकारी बजेटांत चुकभुलीनें तोटा आल्यास तो भरून काढण्याकरितां ८०००० पौंडांची रक्कम लिहिली आहे, ही रक्कम प्राप्तीवरील करानें उत्पन्न व्हावयाची. दीं० बं०

आपल्या धर्माची म्हणजे बौध धर्माची वृद्धि करण्याकरितां जपानचे लोक युरोप व अमेरिका या देशांत उपदेशक पाठवीत आहेत.

बुखारा येथें रशियन ब्यांक स्थापन करावी अशा विषयीं मध्य एशियेंतील लोक रशियन सरकारास अर्ज करीत आहेत.

चरसू, अमूरदया, समरकंद व तासकंद या वाटेनें मर्व्हपासून बुखारापर्यंत रेलवेचा रस्ता करण्याचें रशियाचें ठरलें आहे असें सांगतात. अ० द०

आमच्या हल्लींच्या नगदी फडणविसांनीं जो नुकताच जमाखर्चाचा अंदाज खर्डा प्रसिद्ध केला आहे. त्यावरून आमच्या बोकांडी आणखी कांहीं कर बसतात कीं काय! ही भीति उत्पन्न होते प्रसंगाशिवाय अशा अंमलदारांची कारकुनी कळत नाहीं, हेच खरें. मि० उइलसन हे आमचे अगदीं प्रथमारंभीचे फडणवीस त्यांच्या वेळेपासून असा एक या अधिकारावरील कामगाराचा समज होऊन गेला आहे कीं, हिंदुस्थानच्या राज्यव्यवस्थेचा खर्च भागविण्यास किंवा जमाखर्चाचा मेळ घालण्यास काडीभर देखील कठीण नाहीं, पण आतां ते दिवस नाहींत, यजमानाच्या भरभराटींत संसार करावयाचें फारसें कठीण नाहीं, परंतु घरांत अठरा विसवे दारिद्र्य आल्यानंतर घरधनिणीच्या संसार सुगरपणाची पारख होते. खऱ्या परीक्षेचे दिवस हे. जोपर्यंत अनेक करांचा बोजा सहन करण्याचें सामर्थ्य आम्हा प्रजेंत होतें तोंपर्यंत खर्चाला सरकारानें हात किती जरी सैल सोडला, तरी त्याची फारशी फिकीर वाटत नव्हती, परंतु आतांचा प्रकार तसा नाहीं; जमा खर्चाचा मेळ घालण्यास करांची युक्ति आतां कांहीं उपयोगाची नाहीं. इकडे प्राप्तीवर कर बसविला कीं मिठाचें उत्पन्न कमी होणार, अशी जेथें स्थिति तेथें कर वाढविल्यानें काय होणार?

आतां या कामासाठीं बसणारी कमेटी काय शक्कल काढते पाहूं.

ता० १ जूनपासून मुंबई आणि मद्रास इलाख्यांतील डिस्ट्रिक्ट सेव्हिंग ब्यांक्स बंद करून तें काम पोस्टलब्यांककडे सोपविणार, अशाबद्दल हिंदुस्थान सरकारचा ठराव प्रसिद्ध झाला आहे. व त्या तारखेपूर्वीं लोकांनीं आपण होऊनच डिस्ट्रिक्ट ब्यांक मधील आपलीं खातीं पोस्तलब्यांकेंत वर्ग करण्याची व्यवस्था करावी अशाबद्दल या उभय खात्याच्या अकौंटंट जनरल व डायरेक्टर जनरल यांनीं कांहीं तजवीज करावी, ह्मणून त्या कामगारांस सरकारचे हुकूम गेले आहेत. या व्यवस्थेनें लोकांची सोय चांगली होईल. ने० ओ०

J, SAVIOUR AND CO: ESTABLISHED 1882.

We Warn the General Public of unscrupleus advertisers putting up for sale worthless medicines after other names and at a less price claiming cure for Leprosy. PURCHASE GOODS ONLY FROM LONG STANDING FIRMS WHO ARE RELIABLE AND TRUSTWORTHY. Eye Disease. and &c.

SKILLFUL PERFORMANCE

Prof: Bartholomy's "Strabo-Calix" for

SQUIN **CURE**

This manufactur and contrivance has been a great boon to many; rendering the EYE BALL Eye sight fo its natural position and conciding to the axe of eye.

The "Strabo-calix," is nearly the weight of a spectacle perhaps lighter and the performance is most simple and harmless, even a child can use it. To be used for two hours, morning and evening. It has quick result on a person who uses it regularly. Please state the size of your eye.

PER PAIR Large / Medium / Small

ATTENTION! ATTENTION!!

To Maharajas, Nabobs, Zemindars, Talookdars, Gardeners and Lovers of Flowers.

"Florescence" or the Life of Flowers.

Secures development of blossom, perfection of foliage, forces most luscious and luxuriant fruits, vegetables and salads, greatly stimulats and quickens all vegetable growth. It' contains nothing that is poisonous. This famous powder is gifted with a fertilising strength equal to Guano and possesses the virtue of destroying insects from plants and trees.

To ladies who take an interes in their flowers both in-doors and out. "Florescence" particularly recommends itself as it is chemically prepared and has not the appearnce or character of what is known under the head of "Flower Manures. For a small garden one large Tin will be sufficient for some months To be used once a week.

Large Tin...Rs. 5
Small ,, ...,, 3

A Favor of Trial Solicited.

NO MORE SPECTCLES & PAINFUL OPERATIONS.

For the cure of all eye Diseases The famous Dr. Chase's Jordon Drops and his Cathartic Alterative has cured thousands, in India since the year 1882, even such cases that have been pronounced incurable by Eminent Oculists or Eye-Doctors.

Per Bottle Large... Rs. 4.
" " small... " 2-8
Cathartic Alterative " 4.

(True Copy).

BORN SHORTSIGHTED.

Simla 10th *August* 1883

I am suffering with short-sightedness since my infancy and if the drops really prove useful I shall get you a good sale by freely recommending it to the Native Community.

(Writes again After using the medicine for 3 days.) 16th, *Augst* 1883

Your favor of the 13th inst. together with the arcel to hand, please send one sonall bottle of Jordon to the address of Baboo Baisakhi Ram Hardyal, Cloth Merchant, Amritsar and one Large of the same to Sodhi Hukumsingh, Esq. Extra Asst. Commr. and Mir Munshi to Punjab Govt. Simla.

(Sd.) BHAGAT RAM.
Translator Punjab Govt. SECT.

BLIND.

Nellore, Kavali 9th *June* 18 4.

This is to testify that a sonall bottle of Jordan Drops used last year in a case (blind on account of opacity of the cornea) which was cured and the patient was all right.

J. BENJAMIN Hospital Asst.

EYE-DISEASES.

27th October 1884.

The Jordan Drops seems to be very effectual to those whom I have applied up to this time.

(sd) HARI MHUN KABIRAJ

Thousand marvellous cures !!

Dr. Chases siloum wash or the Original Lepra-cura.

This prepration is made of pure vegetable and other valuable ingredients. It has been experienced from a long time and now guranteed to be the only medicine ever discovered for the benefit of sufferers. It cures all skin and veneral diseases, Leprooy. Impotency, and removes Mercury from system of the blood. To be taken internally thrice a day.

Per Bottle Large--Rs. 20.
" " small--Rs. 15.
Ointment Rs. 4.

The magical power of siloam wash is that it forces out the unnatural heat from the Body by means of sores and Golden marks, and renders the part benumbed to its original power of feeling sensation. The sores and marks are emoved off by the mere external application of Sarza Ointment. One supply is suffieient for such plague of obstinate diseases.

J. Saviour and Co,
31, 32, Atnherst, Calcutta.

☞ हें पत्र आकोला येथें कै० वा० खंडेराव बाळाजी यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

साल अखेर ,, ७ ,, ,, १८८
किरकोळ अंकास.....................०२

Six monthly........... 3 " 8 as
single copy............................ 4 as

नोटिशी बद्दल
१० ओळींचे आंत रु १
पुढें दर ओळीस ०१०६
दुसरे खेपेस ०१

Advertisements
Below 10 lines...2Rs
Per line over 10...4as
Repetition per line 3

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR.

VOL XX AKOLA MONDAY 19 APRIL 1886 NO 15

पुस्तक २० अकोला सोमवार तारीख १९ माहे एप्रिल सन १८८६ इ० अंक १५

रा. रा. राम चंद्रजी नागरकर
बी. ए. एल. एल. बी.
मुंबई हायकोर्ट वकील.
पुना व उमरावती. नेटीव जनरल
लायब्ररी डेनारी.

जाहीरात

सर्व लोकांस ह्या जाहिरातीनें असें कळविलें जातेंकीं सन १८८९ तारीख ९ माहे ज्यानेवारी व तारीख ३१ ह्या दोन तारखेचे स्टांप कागद किंमत आणे ८८ व ८४ त्यांत आमच्या भावांच्या नावचा कागद एक व आमचें नांवचा एक. नंबर १२९ व नंबर ९६१ असे स्टांपकागद विंकत कोणी घेतले आहेत अशी आम्हांस खबर लागून आज पंधरा दिवस जाहाले यास्तकारितां ह्या जाहिरातीनें असें प्रसीद्ध केलें जातेंकीं सदरील कागदावर आमचें नावचा अगर आमचे भावाचें नांवचा कोणी कर्ज रोखा लिहून घेईल किंवा कोणत्याही प्रकारचा कागद करून घेईल तर त्याजबद्दलचें जबाबदार नफा नुकसानीचे आम्हीं कोणत्याही प्रकारचें नाहीं. कळावें तारीख १२ माहे एप्रील सन १८८६ ईसवी.

(सही) महीबूबखा वलदसवाईखा चौकीदार राहणार पातुर सेखबाबु लालखा वलद सवाईखा.

नोटिशीचें उत्तर.

जलाउद्दीन वलद करिमूदिन यांस खाली सहीकरणार याजकडून नोटिशीचें उत्तर तुम्हीं आमचें मुखत्यार पत्र रद्द केल्या बद्दल व रुपये १२२९ पंचेवीस आणि कागद पत्र आणून द्यावें म्हणून दिली ती पावली त्यांस तुमचे रुपये आम्हास कांहीं देणें नाहीं. कागदपत्र पावती देऊन घेऊन जावे व आमचे रुपये ७०० तुम्हांकडे येणें आहेत ते नोटीस पावल्या बरोबर आणून द्यावें न दिल्यास रीती प्रमाणें काम चालून वसूल केलें जातील कळावें. तारीख १३-४-८६ ईसवी

(सही) हाफीस रहीम दुल्ला.

दस्तुर खुद.

नोटीस.

मणीराम अरजूनदास मारवाडी राहणार राजंदे तालुके अकोले यांस खाली सहीकरणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतें कीं सुमारें दोन वर्षें जाहालीं मी तुम्हांस दोन रोखे प्रत दोन २०० चा एक व प्रत शंभराचा एक असे गणपती वल्लद माहादाजी यांचे जामीन कीचे लिहून दिले याची फेड तुम्हांस उकता ११ खंडी कापुस दिला म्हणजे जाहाली असें पंचानुमतें तुमचे व माझे दरम्यान ठरल्या प्रमाणें सुमारें च्यार पांच माहिनें जाहाले तुम्हीं १० खंडी कापूस मोजून घेऊन एक खंडी कापूस चांगला नाहीं म्हणून घेतला नाहीं त्या एक खंडी कापसाचें किंमती बद्दल तुम्हांस रुपये ३९ द्यावें असें पंचांनीं ठरवीलें ते रुपये तुम्हांस देऊन रोखे परत मागितले असतां आजवर तुम्हीं दिले नाहीं व रुपये घेतले नाहीं. सबब या नोटिशीनें कळविलें जातें कीं तुम्हीं सदरील रुपयें ३९ मजपासुन नोटीस पावतांच घेऊन जाऊन माझे रोख परत द्यावे मला रुपये ३९ शिवाय तुमचें कांहीं देणें नाहींत तुम्ही न घेता मजवर दिवाणींत दावा वगैरे केल्यास मी कोणत्याच बाबतीत जबाबदार नाहीं. तुम्हांस विनाकारण खर्च सोसावा लागेल. या नोटीसीचा खर्चही तुम्हां पासून घेतला जाईल. कळावें तारीख १३ माहे एप्रील सन १८८६ ईसवी.

(सही) हंबीरजी वल्लद माहादाजी माहाली पाटील राहणार राजंदे.

नोटीस.

नादारी मुकदमा नंबर ६. १८८६.

नमुना. (जी.)

विद्यमान नादारी कोर्टाचे मजन जिल्हा आकोला.

सर्व लोकांस कळविण्यासाठीं प्रसिद्ध करण्यांत येतें कीं नरसय्या वल्लद एल्या पेनशर राहणार आकोले ताजनपेठ हा नादार आहे असा आज तारखेस ठराव जाहला आहे आणि तारीख ३ माहे मे सन १८८६ हा दिवस नादाराच्या सावकारांनीं नेमण्याकरितां आणि सावकारांनीं आपल्या तर्फे असामी नेमून देण्याकरितां व नादारानें आपल्या सुटकेविषयीं दिलेल्या अर्जाचा विचार करण्याकरितां नेमिला आहे.

नादाराच्या सुटके संबंधीं ज्या सावकाराची तक्रार सांगण्याची इच्छा असेल त्या सर्वांनीं या बद्दल आठ आण्याचे स्टांप कागदावर अर्ज लिहून त्या अर्जानें नोटीस द्यावी. त्या नोटीशींत ज्या अधारावरून तक्रार सांगणें असेल ते अधार आणि त्या जबद्दल ज्यास साक्षीसमन्स करावयाची इच्छा असेल त्या साक्षीदारांचीं नांवें दाखल करावीं. ही नोटीस नेमण्याकरितां नेमलेल्या तारखेच्या निदान तीन दिवस पूर्वीं तरी दाखल केली पाहिजे.

कोर्टांत सावकारांनीं पाहण्याकरितां नादारानें दाखल केलेल्या यादी उघड रीतीनें ठेविल्या आहेत. ज्या नादारावर दावे नोंदविणें असतील त्यांनीं आठ आण्याचे स्टांप कागदावर अर्ज करून त्यांत दाव्याची हकीकत लिहून द्यावी. व ते दावे खरे असले बद्दलचा प्रतिज्ञा लेख लिहून त्यावर अर्जदारानें सही केली असावी.

जे सावकार दूरदूरचे राहणार असतील त्यांणीं ८ आण्याच्या स्टांपावर दाव्याची हकीकत लिहून एखाद्या जुडिशिपल अफिसरापुढें तिच्या खरेपणाविषयीं शपथ लिहावी. आणि ती यादी टपालांतून कोर्टास पाठवावी. म्हणजे ते दावे रजिस्टर दाखल होतील कळावें ता० १४।४।८६इ०

Mohamad Yasinkhan.

ज्यडज्य

वऱ्हाडसमाचार

मित्ती चैत्र वद्य १ शके १८०८

आरोग्य रक्षणाकरितां अवश्यक असलेली स्वच्छता.

स्वच्छता म्हणजे काय आणि आपलें आरोग्य राहण्याला स्वच्छता अवश्यक आहे किंवा नाहीं हें ब्राम्हणेत्यादि कित्येक वरिष्ट जातीशिवाय करून बाकीच्यांस माहीत तरी असेल किंवा नाहीं याची आम्हास मोठी भ्रांति वाटते. स्वच्छहवा, स्वच्छपाणी आणि निर्मलवस्त्रें हीं शरीराचें आरोग्य राहण्याला अगदीं अन्नाप्रमाणेंच पाहिजे आहेत हें कनिष्ट जातीच्या लोकांसच काय परंतु वरिष्ट जातीच्या लोकांस ही ह्या गोष्टी धर्माच्या बाबींत मोडल्या नसत्या तर कळतेंना असें म्हणण्यास हरकत नाहीं. मुसलमान आणि इतर जातींतील लोकांच्या वस्तीमध्यें आपण गेलें असतां तेथें जिकडे तिकडे कोंबड्यांनीं पसरलेला केर, चिंध्या, तशीच कोंबड्यांचीं विष्टा इत्यादि प्रकारांमुळें आपण कोणत्या वस्तींत आहों हें दुसऱ्यास विचारावें लागत नाहीं. ही गोष्ट मुंबई सारख्या मोठ मोठ्या शहरांत सुद्धां पहाण्यांत येते. कांहीं दिवसां पूर्वीं आम्ही मुंबईस गेलों होतों आणि तेथें मध्यम स्थितींतल्या एका मुसलमान गृहस्थाच्या घराचा आम्हाला पत्ता लागून त्याची भेट घ्यावयाची होती तो गृहस्थ एका मोठ्या रस्त्या वरील एका गल्लींत राहतो इतकें मात्र आम्हाला माहीत होतें परंतु अमकयांच गल्लींत तो राहतो हें पक्कें ठाऊक नव्हतें. आम्ही त्या मोठ्या रस्त्यावरून एका लहानशा गल्लींत शिरलों तों तेथें वर लिहिलेली गलिच्छ स्थिती आमच्या दृष्टीस पडली आणि लागलेंच आम्हाला त्या गृहस्थाचें घर मिळालें. तात्पर्य काय कीं ह्या त्याणि अशा इतर जातीच्या लोकांस स्वच्छतेची बिलकुल अवश्यकता वाटत नसल्यामुळें असा प्रकार मुंबई सारख्या मोठ्या शहरांत हीं अद्याप पर्यंत दृष्टीस पडतो. वरिष्ट जातींतील लोकांमध्यें ही जी कांहीं थोडी बहुत स्वच्छता दिसून येते ती तरी केवळ स्वच्छतेचें महत्व जाणून राखलेली असते असें नाहीं. धर्माच्या बाबी समजून ज्या गोष्टी कराव्या लागतात त्यांत साहाजिक स्वच्छता होईल तेवढी ज्या ठिकाणीं धर्म आडवा येत नाहीं अशा ठिकाणीं वरिष्ट जातीच्या लोकांत ही कनिष्ट जातींतील लोकांप्रमाणेंच घाण पडलेली नजरेस येते. उदाहरणार्थ ब्राम्हणांना त्यांच्या धर्माप्रमाणें कोंबड्यांचा कांहीं उपयोग नाहीं तेव्हां त्यांच्या दारवाड्यांपाशीं त्या राखण्यापासून होणारी घाण जरी नसली तरी गुरांच्या गोठ्यांत होणारी घाण इतर लोकांप्रमाणेंच असते. गुरांचे गोठे, पेंवाचे शौचकूप इत्यादि प्रकार सर्व जातींतून बहुतेक एक सारखेच आढळत असल्यामुळें स्वच्छतेचें महत्व आम्हा लोकांला कळावें तितकें कळत नाहीं असें म्हणणें भाग पडतें. स्वतःचें वैगुण्य काढणें हें कोणाला आवडत नाहीं. व त्यामुळें हें आमचें लिहिणें पुष्कळ लोकांस आवडणार नाहीं. परंतु वास्तविक स्थिती आम्ही वर लिहिली तशीच आहे. ही अस्वच्छतेची शोचनीय स्थिती मनांत आणून ती दूर करण्याकरितां आमच्या ह्या प्रांतांतील व इतर प्रांतांतील अधिकारी पाहिजे तितकी खटपट करीत असतात परंतु त्या बाबतींत आमची आजची स्थिती आणि दोन हजार वर्षांच्या पूर्वींची स्थिती यांत मोठेसें अंतर आहे असें आम्हाला वाटत नाहीं हा प्रकार नाहींसा करण्याकारितां प्रत्येक इलाख्याचें सरकार तेथील वस्तु स्थितीला अनुरूप असे नाना उपाय योजीत आहे. हल्लीं मुंबई इलाख्याच्या सरकारानें अशा प्रकारचा एक कायदा करण्याचें योजिलें आहे. त्या कायद्याचा मसुदा अद्यापपर्यंत तयार व्हावयाचा आहे परंतु त्यांत कोणकोणत्या गोष्टीची तजवीज झाली पाहिजे याचें दिग्दर्शन झालेलें आहे.

त्या कायद्याशीं आणि ह्या प्रांताशीं आज मितीला जरी अर्थाअर्थी कांहीं एक संबंध नाहीं. तरी ह्या विषयाच्या संबंधानें मुंबई इलाख्याची आणि येथची स्थिती बहुधा एकसारखीच किंबहुना इकडील ज्यास्ती शोचनीय असल्या मुळें ज्या काय

यांत ज्या ज्या गोष्टींची तजवीज होणार त्यांचा साधारण गोशवारा आम्ही आपल्या वाचकां करितां सादर करितों.

१ भंग्यां कडून दररोज शौचकूप साफ करविणें. अशा कामा करितां पिढीजादे वतनदार भंग्यांची योजना करावी. ज्या गांवांत वतनदार भंगी नसतील त्या गांवांत नवीन भंगी आणवून थोडीशी जमीन देऊन लहान लहान वतनें द्यावीं. आणि जेथें अगदीं गत्यंतरच नसेल तेथें कांहीं पगार द्यावा.

२ पिढीजादे वतनदार भंग्यांचें "बलुतें" (मुशाहिऱ्या बद्दल मिळणारा पैसा किंवा धान्य) हें सरकारी साऱ्या प्रमाणें वसूल व्हावें. त्यांना दिवाणी कोर्टांत जाण्याचा प्रसंग येऊं नये.

३ पुढें लिहिलेल्या गोष्टी बंद कराव्या.

(अ) केर कचरा टाकण्या करितां नेमून दिलेल्या ठिकाणा शिवाय इतर ठिकाणीं केर कचरा टाकणें.

(ब) जेथें शौचाविधी केला असतां अपायकारक होईल अशा ठिकाणीं देह धर्म करणें.

(क) ज्या विहिरी किंवा हौद पिण्याच्या पाण्या करितां राखून ठेविलेले आहेत त्यांचा अन्य कार्यीं उपयोग करणें.

(ड) मना केलेल्या ठिकाणीं गुरें बांधणें.

४ ज्याच्या मध्यें दुसऱ्या ठिकाणचें पाणी किंवा मैला येऊं शकणार नाहीं अशा प्रकारच्या विहिरी बांधाव्या.

५ निवडुंग आणि अशा प्रकारची दुसरीं अपायकारक झाडें काढून टाकावीं.

६ जुन्या पडक्या विहिरी, इतर खड्डे वगैरे बुजवून टाकावे.

७ गांवच्या आसपास पडलेला केर कचरा उचलण्या बद्दल लोकांना जबाबदार धरतां येत नाहीं असा कायदा काढून टाकावा.

८ गांवांतील आणि आसपासचें अपायकारक आणि घाणेरडें पाणी काढून लावावें.

९ गांवांतील रस्त्यांवरील गटार साफ ठेवावे.

१० ज्या नदींतून किंवा हौदांतून पिण्या करितां पाणी घेतले जातें त्याच्या वरच्या बाजूस हिंदु लोकांचीं प्रेतें जाळण्याची मनाइ असावी.

११ या पुढें प्रेतें पुरण्याची जागा गांवाच्या आंत कधीं ही नसावी आणि प्रेतें पुरण्याचा प्रत्येक खड्डा निदान सहा फूट खोल तरी असावा.

शेतकरी लोकांकरितां रात्रीच्या शाळा घालण्याविषयीं दोन शब्द

कोणत्याही देशाची सुधारणा होण्यास दोन तीन गोष्टी अवश्यक आहेत. त्या येणें प्रमाणें १ देशांतील पुढारी म्हणविणारे लोकांचे विचार व मतें २ देशांतील लोकसमूहांत साधारण ज्ञानाचा प्रसार. देशांतील पुढारी लोकांचे विचार ज्या प्रमाणें पोक्त असतील व जितके उन्नत असतील तितके तेथील लोकांस फायदेशीर होणार आहेत. ज्याप्रमाणें पुढारी लोक चालतात त्या प्रमाणें इतर लोक ही चालतात म्हणून पुढारी लोक जितके समंजस व सदाचारी असतील तितके बरे हें उघड आहे. आतां नुसते पुढारी लोकच चांगले सुशिक्षित असल्यानें निर्वाह होत नाहीं; देशाची उन्नाति म्हणजे पुढारी लोकांचे चांगुलपणावरच अवलंबून आहे असें नाहीं; एकंदर देश सुखी व उन्नत होण्यास मध्यमप्रतीचे व कनिष्टप्रतीचे लोक शहाणे असले पाहिजेत व त्यांजमध्यें ज्या मानानें ज्ञानाचा जास्त प्रसार होईल त्या मानानें ते जास्त सुखी होत जाणार आहेत. ही गोष्ट इतिहास सिद्ध व सप्रमाण आहे. इंग्लंद, फ्रान्स, जर्मनी व युनायटेड स्टेट्स या सर्व देशांत वरील सिद्धांत सर्वमान्य ठरून त्याप्रमाणें खटपट ही जारी आहे. सदर्हू प्रमाणें आज हिंदुस्थानांतही ज्ञानाचा प्रसार होणें अवश्य आहे ही गोष्ट अगदीं निर्विवाद आहे, व म्हणूनच जेणेंकरून येथिल मध्यमप्रतीच्या व कनिष्टप्रतीच्या लोकांत ज्ञानाचा प्रसार होईल असे उपाय योजणें आज फार इष्ट आहे.

सरकारी शाळा होऊन वऱ्हाडांत बरेच दिवस झाले, यामुळें बरेंच लोकांस शिक्षण मिळालें व मिळत आहे परंतु अडाणी लोकांची संख्या या प्रदेशांत पुष्कळ आहे शेतकरी, व मोलमजुरी करणारे किंवा साधारण धंदे करणार मुसलमान लोक यांस नुसतें लिहितां वाचतां येण्याची देखील मारामार असते. व या मुळें केवढे अनर्थ होतात हें आपण प्रत्यक्ष पाहत आहों. एखाद्या असामीची पुरज्यावर निशाणी लावणें व त्याची प्रत्यक्षही घेणें यांत किती अंतर आहे? कुळांस लिहितां वाचतां येत नसल्यामुळें सावकार लोकांस कुळांना फसविण्यास किती सोपें आहे? व या प्रमाणें केवळ लिहितां न आल्यामुळें व साधारण हिशेब करतां न आल्यामुळें कुळांची नुकसानें शेंकडों तऱ्हेनें होत असलेलीं नजरेस येतात याकरितां निदान लिहिणें वाचणें व साधारण हिशेब इतकें तरी त्या लोकांस येणें फारच जरूरीचें आहे. आतां हें ज्ञान त्या लोकांस कोणत्या रीतीनें दिलें असतां जास्त ग्राह्य होणार आहे याविषयीं आज विचार करणें आहे. सरकारी शाळांत खेडे गांवांतील कुळंबी लोक आपलीं मुलें पाठवितात परंतु सर्वच पाठवितात असें नाहीं. कालांतरानें हीं मुलें शाळेंत शिकून हुषार होतील परंतु हल्ली जे निगर गठ्ठ दाढी मिशवाले आहेत त्यांची गति काय? त्यांस विद्या यावी कशी! दिवसास त्या लोकांस शेतांतून खपावें लागतें या मुळें त्यांस सरकारी शाळांचा मुळींच उपयोग करून घेतां येत नाहीं. त्या प्रमाणेंच ज्या मुलांचे बाप गरीब असतात त्यांस ही शेत कामांत न घालतां शाळेंत शिकण्यास घालणें हें हो मोठें अडचणीचेंच आहे. या करितां विशेषें करून या दोन तऱ्हेचे लोकांस फायदा होईल अशी तजवीज काढल्यास त्यापासून फार फायदा होणार आहे. अशा तऱ्हेची तजवीज म्हटली म्हणजे खेडेगावांत रात्रीच्या शाळा करून त्यांत त्या लोकांस शिक्षण मिळण्याची व्यवस्था झाली पाहिजे. सरकारानें लोक शिक्षणासाठीं बऱ्याच शाळा स्थापन केल्या आहेत तेव्हां या कामांत सरकार मोठीशी मदत करील असें नाहीं, व हल्लीचे दिवस पाहिले तर जिकडे तिकडे काटकसर चालली आहे; अशावेळीं रात्रीचें शिक्षण देण्यासाठी शाळा घालण्यास सरकार मोठीशी मदत देईल असें मानण्यास उमेद नाहीं. हें काम लोकांनीं व विशेष करून वऱ्हाडांतलि हुषार म्हणविणारे आमचे ग्राजुएट मंडळींनीं मनावर घेतलें पाहिजे. अर्थात द्रव्य द्वारा या कामास शेटसावकार लोकांची मदत पाहिजेच परंतु या गोष्टीची आवश्यकता किती आहे या विषयीं विचार करून 'नाईटस्कूल सोसायटी, म्हणजे रात्रीचे शिक्षणाच्या शाळा स्थापन करणारी मंडळी, स्थापन करण्याची खटपट आमच्या विद्वान् व पुढारी म्हणविणाऱ्या मंडळींनीं केली पाहिजे. 'नाईट स्कूल सोसायटी' स्थापन होणें आज फार इष्ट आहे कारण हें काम एका दोघांचे नसोन एका दोघांनीं झेपण्याजोगें हीं नाहीं व एक मंडळी स्थापन झाल्या पासून या कामाचा पाया बळकट झाल्या सारखें होणार आहे- शिक्षण देण्या साठीं रात्रीच्या शाळा खेडें गांवांत घालण्याचा क्रम प्रारंभ करण्यांत प्रत्यक्ष शिक्षणा खेरीज इतर साहजिक फायदे अनेक होणार आहेत. म्हणजे खेडें गांवांतील लोकांस हल्लींचे राज्य व्यवस्थेची व सामाजिक स्थितीची माहिती करून देण्यास रात्रीची शाळा हें एक जबरदस्त कारण आपलें हातांत येणार आहे. त्या प्रमाणेंच आज त्या लोकांत जी बिलकुल चळवळ नाहीं व महत्वाकांक्षा नाहीं ती उत्पन्न करण्यास फार चांगला मार्ग होणार आहे. साहेब लोकांची नेहमीं ओरड आहे कीं हिंदुस्थानांत लोकमत म्हणून खरोखर वास्तव्यच करीत नाहीं व ही गोष्ट पुष्कळ अंशीं खरी आहे. आमच्या पुढारी लोकांस पाठंबा देण्या साठीं लोकामध्यें ज्ञानाचा प्रसार जास्त झाला पाहिजे व आज रात्रीचें शिक्षण देण्यासाठीं शाळा घालणें हा एक लोकमत उत्पन्न करण्याचा व तें तयार करून उपयोगीं पडलेसें करण्याचा प्रारंभच आहे असें समजलें पाहिजे. आपल्या राज्य कर्त्यांनां आम्हांस अमुक उणीव आहे असें सांगण्यास तरी आमच्या लोकांत अक्कल पाहिजे व तो तर शिक्षणा खेरिज यावयाची नाहीं. या सर्व गोष्टी मनांत आणून वर दर्शविल्या प्रमाणें एक मंडळी स्थापन करण्याची फारच जरूरी आहे हें स्पष्ट कळून येईल.

मंडळीची स्थापना होऊन पैसे थोडेच जमा झाले तरी चिंता नाहीं एकच शाळा प्रथमतः घालतां येईल व त्या पासून कितपत उपयोग होतो हें पहाण्यास आयतर सापडेल. जस जसे जस जस्त पैसे जमतील तशा मंडळीस शाळा वाढवितां येतील. ज्यांस ईश्वर कृपेनें पैसे मिळत असतील त्यांनीं पक्कें समजावें कीं आपल्या पैशाचा विद्यादानांत जितका सत्कारणीं पैसा लागेल तितका इतर कोणत्याही गोष्टीनें सद्व्यय होणार नाहीं. व या मळेंच वऱ्हाडांत अशा प्रकारची मंडळी करून तीस मदत देण्यास त्यांनीं बिलकुल आळस करूं नये.

इतक्या उपोद्घाता नंतर वऱ्हाडातील पुढारी मंडळीस अशी सूचना आहे कीं त्यांनीं या गोष्टीचा जरूर विचार करावा. उमरावती येथें विद्वान् मंडळी बरीच आहे व अकोलें येथें रा. रा. अण्णा साहेब. महाजनी सारखी मंडळी आहेच; अशा मंडळींनीं मनावर घेतल्यास विद्या दानाची एखादी मंडळी स्थापना होणें मोठीशी गोष्ट नाहीं आमची उमरावती येथील मंडळी हुषार खरी परंतु आपापल्या धंद्यात विशेष निमग्न असल्यामुळें त्यांचें असल्या निःसार कामाकडे किंवा या सारख्या इतर सार्व जनिक कामाकडे दुर्लक्ष होण्याची भीति आहे. पैसा मिळविणें एवढीच गोष्ट जगांत येऊन करण्याची नाहीं. ही गोष्ट आम्ही उमरावतीकर मंडळीस शिकवावी अशी नाहीं परंतु रौप्य मुद्रांचा असा विलक्षण प्रभाव दिसतो कीं सार्वजनिक काम जबरदस्तीनें व अकोल्याच्या लाजे काजेनेंच कीं काय अशीं झालींशीं दिसतात. असें आम्हांस वाटण्यास विशेष कारण उमरावती येथिल म्युनातिपल कमेटी व लायब्ररी येथिल व्यवस्था ही होत. अस्तु हल्लीं तेथील मंडळीस व आमचे ग्रामस्थांस आमची वरलि सादर केलेली सूचना मान्य होवो किंवा अमान्य होवो; त्या विषयीं चर्चा करून विचार व्हावा एवढीच आमची इच्छा आहे. विचार होऊन अवश्यकता वाटल्यास अर्थात् एखादी मंडळी सहज स्थापन होणार आहे.

The Berar Samachar

MONDAY APRIL 19
1886

Mr. Y. N. Ranade who has distinguished himself in connection with the University Reform has written a letter to the *Times of India* in which he deprecates the tendency to stiffness of the present examinations, and marks his disapproval of the late Pleader's examination at Bombay and urges on the members of the senate not to pass the Proposal for raising the standard for entrance to the Grand Medical College from the Matriculation to the Previous examination. He always shows disatisfaction at Mr. Jardine's proposal for adding the French language to the curriculum when the vernaculars are studiousiy neglected. He is impatient to know what Mr. V. A. Modak has to say in referrence to the amelioration of the condition of the vernaculars when he holds forth in a few days. It is certainly very grati fying to see that University reform has formed an unswerving champion in Mr. Ranade. We are oftener disposed to disagree than to agree with him, but we cannot pass without notice the diligence, industry and labour he has brought to bear upon this subject. As to the proposals now made we must say that they are not new. Most of them are, how ever, sensible and we put them forward for the best consideration of the public. We believe it is no more an open question whether vernacuars should or should not form a part of the University curriculum. The necessity for it has been admit-

ted on all hands and it is not clear why it has yet found no place there. If there is any change which is indispensibly necessary it is certainly the admission of the vernaculars into the course for the B. A. Nor do we see any reason for compelling candidates to pass the Previous before they are competent to join the Medical College. The knowledge acquired at the Matriculation has hitherto been found sufficient and we have not heard of any complaints to show that the graduates in medicine suffer and are not up to the mark owing to want of training in the Arts course. Unless a good case has been made out for making the Previous compulsory the proposed change would tax unnecessarily the energies of candidates going in for the medical degree. As to the stiffness of examinations we do not think the tendency is to make the examinations as hard as possible. Instances do occur now and then but they don't prove the existence of the tendency. Such cases are unavoidable under any system that could be devised. They depend so much upon the personal opinions of those who conduct the examinations. We are, however, glad Mr Ranade has come forward at an opportune time to discuss publicly a subject which is very important to the students of schools and Colleges.

We think it is extremely hard that the Pleaders application for leave should have received no favourable consideration. The proposal was reasonable enough. The Pleaders asked the authorities to discontinue the last saturday of every month as a holiday and to add to it two or three days to make 15 so that one and a half months vacation could have been granted without any change in the present state of work. If the Resident had said that he was willing to grant one and a half months vacation but that he could not grant the full two months till the judicial staff has been strenthened we could have understood it. But the reply as to stands is to us meaningless and no proper reason has been shown for declining to accede to the very reasonable prayer of the petitioners. We indeed suspect that the petition was not as carefully considered as it should have been and we again request the authorities to take up the matter. Mr. Cordery is unfortunately not present now; if he were at Hyderabad it was likely he would have again thought of the matter after reading what we have written. But we do not despair since all the assistants are there and if the Secretary for Berars would represent to Colonel Ross the reasonableness of the Pleader's prayer we think he would be inclined to say "yes."

We give below the full text of the telegram announcing Mr. Gladstone's Home Rule scheme:-

LONDON, April 8, Midnight.

"In the House of Commons to-night Mr. Gladstone made his promised statement regarding the future government of Ireland.

His scheme, which he explained to the House- provides for a Parliament in Dublin with legislative and administrative powers including the levying of taxes.

The Parliament- which will be quinquennial, will consist of two Orders, sitting together in the same House, but voting separately if required, and each possessing the power of veto.

The first Order will comprise twenty eight Peers and seventy-five additiona Members, who will be elected under the property qualification, whilst the second Order will include the present Irish members of the House of Commons *plus* one hundred and one members, who will be elected according to the existing Franchise.

Ireland will cease to send Representatives to the Imperial Parliament, which will retain all control over the Irish Customs, Excise and constabulary.

The Viceroy will hold office for a term of years.

The Irish Parliament will not be competent to establish any religion, to deal with Royal prerogative, or interfere in any way with the Army and Navy, or the Colonial or Foreign relations of the Empire.

Ireland will have to pay a fifteenth of the imperial charges."

The London papers as we learn from a telegram of the same day generally condemn it as a step tending towards the disintegration of the Empire and converting Ireland into a colony. The *times* says it will ultimately be rejected while the *Daily News* approves of it. Before the scheme appeared there was thick report of the government's intention to purchase the land-lord's interest in Ireland; but the staement of Mr. Gladstone makes not the least mention of it. If that intention was really entertained by Government we do not suppose such an important matter would not have appeared as part of the scheme: nor can we think that Reuters agency would have failed to give the public a peep into it. Unless there has been some extordinary omission we believe the rumour previously afloat was totally unfounded and it was because of such false or cooked up reports that Mr. Gladstone warned the pulic against accepting the guesses made by the conservatives or other agencies such as the press. The Times of India doubts the success of the scheme and remarks that if forty Irishmen could turn the House of Commons into a bear-garden, something on a colossal scale may be expected from the dauntless three hundred and more at college Green. Since Ireland is to send no representatives to the Imperial Parliament and since one fifteenth of the Imperial charges it is doubtful how far Ireland will agree to pay money in the expenditure and control of which it will have no voice. The arrangement might go on for some time but when some thing turns up which the Irishmen don't like they will naturally try to assert their authority and will cease to pay any charges till a voice has been given to them as to the manner in which it is to be spent but Mr. Gladstone will doubtless find some remedy for it and very probably he has anticipated such a result and has provided for it. It would be useless to venture a candid opinion on the question till the speech of Mr. Gladstone comes to hand. Until that time all is mere surmise and we are not disposed to find fault with Gladstone with the "Times of India" till we have patiently gone over his statement to the House.

We have repeatedly written in the columns of our journal that the administrative movements of the Local Government for Berar have been very dilatory and inert. This inaction on the part of the Local Government mars the unity and impedes the action of the subordinate branches of administration. The Resident living at a distance from the scene of action and over-burdened with various kinds of political business can only afford to devote a small portion of his time and labours to the management of the Berar Government. The the province of Berar already in a backword state of progress has no certain hope of competing successfully with other provinces, if its affairs be allowed to neglect themselves at the hands of the Berar authorities. The failure of the Local Government to fulfil the hopes held out by it of introducing the scheme of Local self Government in Berar at the beginning of this year has called forth these observations from our pen. We regret to write that the scheme of Local self Government which has been introduced, tried and found on trial to be productive of much good has not even been introduced in Berar. Lord Ripon in replying to the address presented to him by the Berar deputation said taht the scheme had been sanctioned by the Government of India and hoped that Mr. Cordery would soon introduce it in Berar.

With a view to its introduction here, the rules for the establishment of rural boards, were also published in an issue of the Government of India gazette and were to come into operation from the Ist of January 1886. Copies of draft rules were sent to the chief municipalities of Berar in order that they might discuss them and state their own views In central places such as Amraoti and Akola, well attended public meetings were called by the educated leaders of the Berar Community to explain the object of the scheme of Local self-Government. Every thing was in readiness and all eagerly expe cted that there would be municipal elections this month but all their expectations are doomed to be sorely disappointed as there does not appear the least movement in that direction. This sluggish indifference on the Berar authorities to such an important administrative movement is really unpardonable. So we hope that Colonel Ross who has recently succeeded Mr. Cordery will give an early consideration to this subject and give the scheme of Local self Government a fair trial in Berar to the satisfaction of the Berer public.

वऱ्हाड.

हवा— उन्हाळ्याचें मान चढतें आहे. पहाटे थोडीशी थंडी पडते. रोगराई विशेष नाहीं.

रा.रा. बनाबा रामचंद्र प्रधान ए० इ० हे दोन महिन्याचे रजेवर गेल्या आठवड्यांत मुंबईस गेले.

"वऱ्हाड आईलमिल (तेलाची गिरणी) कंपनी लिमिटेड"

जाहिरात

वरील कंपनीच्या डिरेक्टरांची तारीख १० रोजीं जी सभा भरली तींत असा ठराव झाला कीं प्रत्येक भागावर पहिली मागणी २५ रुपयांची करावी व हे रुपये तारीख १२ मे १८८६ चे आंत ~~[illegible]~~ किंवा मुंबईस दांगकांगशांघाय ब्यांकेंत भरावें.

या मुदती बाहेर ज्याकडेस रकम राहील त्यांजवर दरसाल दरशेकडा ९ रुपये प्रमाणें व्याज आकारले जाईल.

बोर्डाचे हुकमावरून
बनाजी कतक
आणि कंपनी
म्यानेजर व एजंट

१९ चर्चगेट स्ट्रीट
मुंबई
ता. १३।४।८६ इ.

वर्तमानसार.

तुमचे वडील काश्मीरचे मयत राजे यांच्या व इंग्रज सरकारच्या दरम्यान झालेला जो तह आहे त्यांत ज्याच्या योगानें काश्मीर देशाचे हित होऊन हिंदुस्थानांतील इंग्रजी राज्यसत्तेचीही भरभराट होईल अशा प्रकारचा कांहीं फेरफार करण्याची राणी सरकारची इच्छा आहे असें गव्हरनर जनरल यांणीं काश्मीरच्या तरूण राजास कळविलें आहे असें सांगतात तो फेरफार पुढील प्रमाणें आहे—(१) ब्रिटिश रेसिडेंटाची नेमणूक करण्यांत येईल. (२) गिलजित, लाडक वगैर ठिकाणीं इंग्रजी फौजेच्या छावण्या ठेवण्यांत येतील. (३) युरोपियन व्यापाऱ्यांस काश्मीरचे हद्दींत हव्या त्या ठिकाणीं व्यापार करण्याची परवानगी असावी व इंग्रज सरकारच्या प्रजेस काश्मीरच्या हद्दींत जमिनी खरेदी करण्याची सदर परवानगी असावी, यांत हिंदुस्थानच्या राज्य व्यवस्थेत बळकटी आणणारे हे सर्व प्रकार आहेत हें खरें पण काश्मीरच्या राज्यव्यवस्थेत यांत काय बळकटी आणणारे प्रकार आहेत हें समजत नाहीं.

हौस आफ कामन्समध्यें तारीख ८ रोजीं ग्ल्याडस्टन साहेबांनीं कबूल केल्याप्रमाणें आयर्लंड संबंधाचे आपले विचार प्रदर्शित केले. त्यांतील असा अर्थ होता कीं डब्लीन येथें पार्लमेंट स्थापित करून त्यास आयर्लंडाचा केवळ स्थानिक राज्याधिकार असावा. ह्या पार्लमेंटांत दोन प्रतीचे सभासद असून त्यांनीं एके ठिकाणीं बसावें परंतु प्रसंग पडल्यास आपलें मत निराळें द्यावें. पहिल्या वर्गांत २८ बडे लोक (लार्डस्) व ७५ ज्यांच्याजवळ जमीनजुमला पुष्कळ आहे असे नेमावेत; व दुसऱ्यांत हल्लीं हौस आफ कामन्समध्यें जे आयर्लंडचे सभासद आहेत ते व शिवाय दुसऱ्या शंभर सभासदांची निवड व्हावी, व या पुढें आयर्लंडानें इंग्लंडांतील पार्लमेंटास सभासद पाठवूं नये. जकात, लष्करी व पोलीस हीं खातीं इंग्लिश पार्लमेंट आपल्या हातांत ठेवून आयर्लंडास व्हाइसरायची नेमणूक करील. आयर्लंडाच्या पार्लमेंटानें राजाचे हक्क, लष्कर, आरमार व परदेशांशीं संबंध या कामांत बिलकूल हात घालूं नये व इंग्लंडच्या बादशाही खर्चाचा पंधरावा हिस्सा द्यावा.

जर्मनींतील एक राजा आपली दिनचर्या पुस्तक रूपानें प्रसिद्ध करणार आहे.

रशियन सरकारानें इंग्लंड, फ्रान्स, स्वीडन, व डेन्मार्क येथें नवीन आरमाराचीं जहाजें कशीं तयार करितात हें पाहण्यास्तव आपल्या आरमारांतील कित्येक इंजीनीयर पाठविले आहेत असें म्हणतात.

रशियन लष्करानें पेंजडे हें शहर आपल्या ताब्यांत घेतलें असें म्हणतात.

लाहोर येथें एका मनुष्यास वानर चावलें, व तो वानर चेष्टा करूं लागून थोड्या दिवसांनीं मेला.

सुरत जिल्ह्यांत कीम स्टेशनाजवळील धर्मशाळेंत खून झाल्याची हकीकत वाचकांस माहीत आहेच ह्या खटल्यांतील आरोपीवर गुन्हा शाबीत न झाल्यामुळें त्यास रुवीस सेशन जज्जानें सोडून दिलें.

नवीन हस्तगत झालेल्या ब्रम्हदेशाच्या भागांत विपुल सुवर्ण व हस्तिदंत सांपडत असून तिकडील रानांत मूल्यवान् बांधकामास उपयोगीं पडणाऱ्या लांकडाचे पुष्कळ वृक्ष आहेत असें म्हणतात.

पारिस येथील एका मनुष्यानें आपल्या आपण लवकर उठतां यावें म्हणून एक नवीन बिछाना तयार केला आहे. तो अत्यंत सुखकर आहे. उठण्याची वेळ झाली कीं प्रथम घंटा वाजते. त्या योगें मनुष्य जर उठला नाहीं तर एक मेणबत्ती लागते व बिछान्यावर निजणारा मनुष्य आपल्या हातानें आपले डोळे चोळितो, व त्याच्या डोक्यांतील टोपी कोणी काढून घेतल्यासारखे होते. नंतर काफी तयार होऊन तिचा सुगंध सुटतो, व पुनः घंटा वाजते. इतकेंही करून जर तो मनुष्य उठला नाहीं तर यंत्राच्या योगें तो उठून बसविला जातो.

अमृतसर येथें एका गतभर्तृका तरुण स्त्रीचा तेथील आर्यसमाजाच्या मदतीनें पुनर्विवाह झाला. वधूचें वय १९ वर्षांचें व वराचे ३१ वर्षांचें आहे.

ब्रम्हदेशांत इंग्रज सरकारच्या लष्कराच्या व बंडखोरांच्या झटापटीसारख्या चालल्या आहेत.

स्वाकिम येथें इंग्रज सरकारानें जे हिंदुस्थानांतील लष्कर पाठविलें होतें तें तारीख ९ रोजीं इकडे परत येण्यास निघालें.

युरोपांतील प्रमुख राष्ट्रांच्या वकिलांनीं ग्रीक सरकारास तुर्कस्थानाशीं लढाई करण्याचा विचार सोडून देण्याविषयीं पुनः सूचना केली आहे. सु० प०

ता० ८ ची विलायतची तार सांगते कीं, सरजान वालशा यांस राणी सरकारांनीं चीनच्या दरबारीं राहण्या करितां नेमलें असून विशेष प्रकारचे वकील हे नेमलें आहेत.

तरूण निजामास दुसरा मुलगा झाला.

दिल्लीच्या इंडिया बर्यांकेनें दिवाळें काढलें.

कलकत्ता पोस्टांत २९ हजार रुपयांची बंगी चोरीस गेली.

शिंद्यास ३ हजार नवी फौज ठेवण्याची परवानगी मिळाली.

तुम्ही जी टर्कीच्या विरुद्ध तयारी चालविली आहे ती बंद करा असें युरोपांतील वड्या राज्यांच्या मुखत्यारांचें एक पत्र ग्रीस सरकाराकडे गेलें आहे.

मुंबई इलाख्यांत शेतकऱ्यांचा आक्ट म्हणून जो एक कायदा अमलांत आलेला आहे त्याच प्रमाणें बंगाल्यांत टेनन्सी आक्ट म्हणजे धारेकरी आक्ट या नांवाचा एक कायदा झाला आहे पण त्याचा अंमल दारी लोकांस व सरकारास फायदेशीर होत नाहीं, कारण त्याच्या योगानें जमाबंदीस फार अडचण झाली आहे असें सांगतात.

काश्मीरच्या तरुण महाराजांस येत्या मे महिन्याच्या ९ व्या तारखेस राज्याभिषेक होणार आहे.

नेपाळचे अधिकारी बीर समशेर यांच्या विरुद्ध कांहीं लोकांचा झालेला एक कट नुकताच उघडकीस आला व त्या बद्दल ९ नेपाळी लोकांस पकडून देहांत शिक्षा ठरली आहे असें सांगतात. ब्रह्मदेशाचा तर निकाल झालाच पण या असल्या प्रकारच्या बातम्या वरून नेपाळ व भूतान या राज्यांत कांहीं ढवळाढवळ करण्याचा इंग्रजांचा बेत असावा असें दिसतें.

१८८५ च्या शेवटच्या ११ महिन्यांत ४७ कोटी रुपयांचा माल हिंदुस्थानांत आला व त्याच्या मागच्या वर्षांत ४८ कोटींचा आला होता. आणि त्याच मुदतींत ७४ कोटींचा हिंदुस्थाना बाहेर गेला व मागच्या वर्षाच्या त्याच मुदतींत सुमारें तितकाच गेला होता. या वरून हिंदुस्थानच्या व्यापाराची स्थिती चांगलीशी आहे असें दिसत नाहीं. अ० द०

ता० २ एप्रिल रोजीं कामन्स सभे मध्यें मुख्य प्रधानांनीं बोलून दाखविलें कीं हिंदुस्थानाच्या कारभाराची चौकशी करण्या करितां पार्लमेंटरी कमेटी नेमण्याच्या बाबतींत मतभेद झाल्यामुळें तें काम लांबणीवर टाकणें भाग आहे.

लंडन येथें गिल्डहाल मध्यें नुकतीच एक व्यापारी लोकांची जंगी सभा भरली होती, त्यांत संयुक्त राज्यांत दोन स्वतंत्र पार्लमेंटें केल्यानें काय काय अनर्थ होतील? या विषयाची मोठ्या जोरानें वाटाघाट होऊन, शेवटी आयर्लंडास स्वतंत्र पार्लमेंट देऊं नयें, अशा बदल अर्ज करावा म्हणून सर्वांनुमतें ठराव झाला. या सभेंत लंदनचे लार्ड मेयर अध्यक्ष होते. राज्याच्या उलाढालींत ताकडीतुकाप्पाची कोण धांदल? आमच्या इकडे तर या गोष्टी आमच्या वाणी आप्पांच्या स्वप्नींही यावयाच्या नाहींत.

रेजिस्त्रेशन, स्टांप, आणि स्टेशनरी हीं तिन्हीं खातीं एका कामगारच्या देखरेखीं खालीं असावीं, अशी हिंदुस्थान सरकारास सूचना केली आहे. या व्यवस्थेनें सरकारचे सालीना १५००० रुपये बचावतात.

येत्या मे महिन्यांत जी. आय. पी. रेलवेच्या नांदगांव स्टेशन पासून आवरंगाबादेपर्यंत तारायंत्र सुरू होणार आहे.

मे महिन्यांत पुणें येथें हिंदुस्थान सरकारचे सर्जन जनरल, सानिटरी कमिशनर आणि लिगल रिमेंब्रन्सर या तिघांची कमेटी भरून सांथीपासून गांवांचें रक्षण करणाऱ्या कायद्याचे एक बिल बाहेर पडणार आहे.

सिमला येथें खर्चाची छाटाछाट करण्याकरितां बसलेल्या कमेटीनें नुकताच सर्व खात्यांच्या मुख्य कामगारांस एक वट हुकूम फिरविला आहे कीं, त्यांनीं पगार व नोकर कमी करण्या बद्दल विचार करून आपला अभिप्राय कमेटीस कळवावा.

पोर्तुगीज संस्थानांत देहांत प्रायश्चित्त कोणत्याही अपराधास ठेविलें नाहीं. मोठमोठ्या गुन्ह्यास लहान मोठ्या मुदतीची कैदेची शिक्षा देतात. ने० ओ०

J, SAVIOUR AND CO: ESTABLISHED 1882.

We Warn the General Public of unscruplous advertisers putting up for sale worthless medicines after other names and at a less price claiming cure for Leprosy. PURCHASE GOODS ONLY FROM LONG STANDING FIRMS WHO ARE RELIABLE AND TRUSTWORTHY. Eye Disease. and &c.

SKILLFUL PERFORMANCE

Prof: Bartholomy's "Strabo-Calix" for

SQUIN **CURE**

This manufactur and contrivance has been a great boon to many; rendering the EYE BALL Eye sigth to its natural position and conciding to the axe of eye.

The "Strabo-calix," is nearly the weight of a spectacle perhaps lighter and the performance is most simple and harmless, even a child can use it. To be used for two hours, morning and evening. It has quick result on a person who uses it regularly. Please state the size of your eye.

PER PAIR. Large / Medium / Small

ATTENTION! ATTENTION!!

To Maharajas, Nabobs, Zemindars, Talookdars, Gardeners and Lovers of Flowers.

"Florescence" or the Life of Flowers.

Secures development of blossom, perfection of foliage, forces most luscious and luxuriant fruits, vegetables and salads, greatly stimulats and quickens all vegetable growth. It' contains nothing that is poisonous, his famous powder is gifted with a fertilising strength equal to Guano and possesses the virtue of destroying insects from plants and trees.

To ladies who take an interest in their flowers both in-doors and out, "Florescence" particularly recommends itself as it is chemically prepared and has not the apparnce or character of what is known under the head of "Flower Manures.

For a small garden one large Tin will be sufficient for some months To be used once a week.

Large Tin... Rs. 5 }
Small ,, ... ,, 3 }

A Favor of Trial Solicited.

NO MORE SPECTCLES & PAINFUL OPERATIONS.

For the cure of all eye Diseases The famous Dr. Chase's Jordon Drops and his Cathartic Alterative has cured thousands, in India since the year 1882, even such cases that have been pronounced incurable by Eminent Oculists or Eye-Doctors.

Per Bottle Large... Rs. 4.
" " small... " 2-8
Cathartic Alterative " 4.

(True Copy)

BORN SHORTSIGHTED.

Simla 10th *August* 1888

I am suffering with short-sightedness since my infancy and if the drops really prove useful I shall get you a good sale by freely recommending it to the Native Community.

(*Writes again After using the medicine for* 3 *days.*) 16th, *Augst* 1883

Your favor of the 13th inst. together with the parcel to hand, please send one sonall bottle of Jordon to the address of Baboo Baisakhi Ram Hardyal, Cloth Merchant, Amritsar and one Large of the same to Sodhi Hukumsingh, Esq. Extra Asst. Commr. and Mir Munshi to Punjab Govt. Simla.

(Sd.) BHAGAT RAM,
Translator Punjab Govt. SECT.

BLIND.

Nellore, Kavali 9th *June* 18 4.

This is to testify that a sonall bottle of Jordan Drops used last year in a case (blind on account of opacity of the cornea) which was cured and the patient was all right.

J. BENJAMIN Hospital Asst.

EYE-DISEASES.

27th October 1884.

The Jordan Drops seems to be very effectual to those whom I have applied up to this time.

(sd) HARI MHUN KABIRAJ

Thousand marvellous cures ! !

Dr. Chases siloum wash or the Original Lepra-cura.

This prepra tion is made of pure vegetable and other valuable ingredients. It has been experienced from a long time and now guranteed to be the only medicine ever discovered for the benefit of sufferers. It cures all skin and veneral diseases, Leprocy. Impotency, and removes Mercury from system of the blood. To be taken internally thrice a day.

Per Bottle Large--Rs. 20.
,, ,, small--Rs. 15.

Ointment Rs. 4.

The magical power of siloam wash is that it forces out the unnatural heat from the Body by means of sores and Golden marks, and renders the part benumbed to its original power of feeling sensation. The sores and marks are emored off by the mere external application of Sarza Ointment. One supply is sufficient for such plague of obstinate diseases.

J. Saviour and Co,
31, 32, Atnherst, Calcutta.

☞ हें पत्र आकोला येथें के० वा० खंडेराव बाळाजी यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडके यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें.

सहामाही „ १ „ „ ८
साल अखेर „ ७ „ „ १८
किरकोळ अंकास..........................८२

नोटिशी बद्दल
१० ओळीचे आंत रु १
पुढें दर ओळीस ०।८६
दुसरे खेपेस ०१

वऱ्हाडसमाचार.

Per ...um in a... 5 Postage 13as
Per annum in arrears 7 „ 1R 8as
Six monthly............ 3 „ 8 as
single copy.......................................4 as

Advertisements
Below 10 lines...2Rs
Per line over 10...4as
Repetition per line 8 a

THE BERAR SAMACHAR.

'OLXX AKOLA MONDAY 26 APRIL 1886 NO 16

पुस्तक २० अकोला सोमवार तारीख २६ माहे एप्रिल सन १८८६ इ० अंक १६

रा. रा. रामचंद्रजी नगरकर.
बी. ए. एल. एल. बी.
मुंबई हायकोर्ट वकील.
पत्ता — उमरावती. नेटीव जनरल
लायब्ररी जवळ.

जाहीरात

सर्व लोकांस ह्या जाहिरातीनें असें कळविलें जातें कीं सन १८८५ तारीख ९ माहे ज्यानेवारी व तारीख ३१ ह्या दोन तारखेचे स्टांप कागद किंमत आणे ८२ व ८८ त्यांत आमच्या भावांच्या नावचा कागद एक व आमचें नांवचा एक. नंबर १२९ व नंबर ९६१ असे स्टांपकागद विकत कोणी घेतले आहेत अशी आम्हांस खबर लागून आज पंधरा दिवस जाहाले यानकारितां ह्या जाहिरातीनें असें प्रसीद्ध केलें जातें कीं सदरील कागदावर आमचे नांवचा अगर आमचे भावाचें नांवचा कोणी कर्ज रोखा लिहून घेईल किंवा कोणच्याही प्रकारचा कागद करून घेईल तर त्याजबद्दलचें जबाबदार नफा नुकसानीने आम्हीं कोणच्याही प्रकारचें नाहीं. कळावें तारीख १२ माहे एप्रील सन १८८६ ईसवी.

(सही) महाबूबखा वल्लद ... चौकीदार राहणार पातु... बगा... लालखा वल्लद सवाईखा.

वऱ्हाडसमाचार

मिती चैत्र वद्य ८ शके १८०८

उमरावती शहरची म्युनिसिपाल कमिटी.

उमरावती शहरच्या म्युनिसिपल कमेटी प्रमाणें वऱ्हाडांत इतर ठिकाणीं जबर कमेटी दुसरी नाहीं. आणि ती ... शहर वऱ्हाडांत हल्लींच्या ... वावी. म्हणजे ... पुढारी आहे असें म्हणण्यास फारशी हरकत नाहीं. परंतु लोकांच्या दुर्दैवानें तेथील कमेटी जशी असावी तशी नाहीं. कमेटीचीं कामें जिकडे पहावीं तिकडे हेलसांडीनें केल्या प्रमाणें दिसतात. प्रथमतः शहराचे निरनिराळे भाग करून एकेक भागाची सफाई व इतर साधारण व्यवस्था व्यवस्थापक मंडळीकडे नेमून दिली आहे. उमरावती येथील लोकांची बहुशः वार्ड कमिशनर संबंधानें अशी समजूत आहे कीं ज्याचे घरापुढें कंदील, शेतखाने व मोऱ्या स्वच्छ झाडलेल्या, घरा पुढचा रस्ता साफ केलेला वविशेषेंकरून कमेटीचा एकेक पट्टेवाला इतक्या गोष्टी ज्या ठिकाणीं सांपडतील त्या ठिकाणीं वा.क.खचित रहातो असे लोक समजतात. वरें, वार्ड कमिशनर हे सकाळीं उठून सफाईची वगैरे व्यवस्था रहातात काय? निदान आमचे नजरेस तर उमरावतीस वार्ड कमिशनर सफाई पहाण्यासाठीं फिरतांना आले नाहींत. प्रत्येक आठवड्यांत सुमारे तीन दिवसांत वार्ड कमिशनर व्यवस्थेसाठीं फिरतांना कोणत्याही भागांत दिसूं नयेत काय? परंतु वार्ड कमिशनर म्हणजे हल्लींच्या इंग्रजी राज्यांत ल्या ग्राम देवता आहेत तेव्हां त्यांचे सहजासहजीं दर्शन होणें बरी बरावर नाहीं. दिव्याची हाकाहाक तीच. एक आहे एक नाहीं-अलीकडे आठ दहा दिवसांत मात्र कांहीं बरीशी व्यवस्था दिसत आहे. पण अझूनही कंदिलाचीं भिंगें कसली गचाळ. त्यांतून उजेड चांगलासा पडण्याची मारामारच. रस्त्याकडे पाहिले तर जागजागीं खळगे पडलेच आहेत. चार कमानीच्या गाडींत देखील धक्के न बसले तर कमेटीचा रस्ता काय? ही रड भुसार वेशींतून जाणाऱ्या मोठ्या रस्त्याची- मग इतर गल्ल्यांची तर गोष्ट कशाला! अलीकडे सुमारे एक महिना झाला- रस्त्यावर मुरूम घातले आहेत; कांहीं; ठिकाणीं ढीग.चे ढीग रस्त्यावर पडले आहेत; कांहीं ठिकाणीं रूळ फिरतो आहे. या मुरमाचे ढिगांपासून लोकांस जो त्रास सोसावा लागत आहे तो प्रत्यक्षानुभवाशिवाय चांगलासा कळणें नाहीं. अंबा दरवाज्याचे रस्त्यावर मोऱ्यांतील ओंगळ पाणी घालून पखालीचें पैसे वाचविण्याचा स्तुत्य उद्योग चालूं आहे असें पुष्कळ लोकांनीं खात्रीनें सांगितलें मात्र आम्हीं ती गोष्ट प्रत्यक्ष पाहिली नाहीं. या प्रमाणें रस्ते व या प्रमाणें त्यांची व्यवस्था. रस्ते रूळ फिरवून नीट केलेले त्यांची एकंदर सफाई व थाट पाहिला असतां ओवरसियर साहेब अमानुष कारागीर आहेत अशी तावडतोब खात्रीच होते. मुरूम रस्त्यावर पडला असतांनां व लोकांनां ताप होत असतांनां चेअरमन नेकर साहेब यांनीं ओवरसियर साहेबांस आठ दिवसांची रजा कशी दिली असेल तो असो! त्यांस विचारता कोण आहे? रस्त्यांत लोकांनां ठेचा लागतात, रस्ते सावकाश होतील; पण खानगी कामें अगोदर झालीं पाहिजेत ही सार्वजनिक कामाची चाड व ही टीप! गांवांत कुत्रीं पाहिली तर खंडीभर. काय साखर सातींतल्या कुत्र्यांची बहार! संध्याकाळचे प्रहरीं त्यांची एक कमेटीच बनते! या प्रमाणें जिकडे पहावें तिकडे हाकाहाक. अशी जर व्यवस्था असली तर वार्ड कमिशनरची वर सांगितलेली व्याख्या चुकीची नाहीं. लोकांची समजूत अशी आहे कीं कमेटींत मेंबर होणें हें एक स्वतःला फायद्याचें कलम आहे. लोकांनां कातीभर त्याचा उपयोग नाहीं. कांहीं मेंबर लोक आपला फायदा कसा करून घेतात यासंबंधीं पुष्कळ मजेच्या गोष्टी समजल्या आहेत परंतु त्या सर्व उघड पणें आज सांगता येत नाहींत. पुरावा आमचेपाशीं तयार झाल्यावर सविस्तर लिहूं. एकदोन गोष्टी मात्र ठळठळीत डोळेफोड आहेत त्या लिहिण्यास हरकत नाहीं. कठड्यांतून भाजी बाजारांत जाणाऱ्या रस्त्यावर कमेटीचे एक मेंबरानीं कमेटीची परवानगी न घेतां ओटा बांधला. पुढें काम चालूं असतांनां कमेटीच्या शिपायांनीं मनाई केली पण ऐकतो कोण? ओटा बांधणार पडले मेंबर. पुढें वार्ड कमिशनर यांनीं येऊन बऱ्याच शिरा ताणल्या. व त्यांनीं आपलें कर्तव्यच बजाविलें; पण तेही पुढें थंड झाले. शेवटीं प्रत्यक्ष बुलक साहेबांनीं ओटा काढण्याचा हुकूम दिला; ज्यांचा ओटा त्यांनीं काढून टाकण्याचें कबूल केलें पण शेवटीं ओटा जशाचा तसाच!! भीड जबर पडली ओटा काढा म्हणतो कोण? लोकांच्या डोळ्या देखत जर अशा गोष्टी घडतात तर मेंबर होण्यांत लाटालाटी करण्यास सापडते असें लोकांस वाटणें यांत चमत्कार तो कोणता? कमेटीच्या मेंबरांनीं कशी डोळ्यावर कातडीं ओढलीं आहेत न कळे. तसेंच कमेटीचे मराठी कारकून राहतात ती गल्ली बुधवारांत जाते. त्या गल्लींत परवां आम्हास एका भल्या गृहस्थानें नेऊन मुद्दाम दाखविलें तों एक भिंत कमेटीच्या मेंबराचे घरासमोर बरींच अंतरावर कमेटीच्या हद्दीत बांधलेली! कागदांत हुकूम लिहिलेले आहेत. 'भिंत काढून टाकावी' ऐकतो कोण? कमेटीचे मेंबर पडले. वार्ड कमिशनर काय झोंप घेतात, एक कां दोन शेकडो उदाहरणें दाखवूं बसल्यास निघतील.

तसेंच गल्ल्यांतून मातीचे ढीग, कोणांच्या दगडांचे, ढीग कोणाच्या विटांचे ढीग, पडले असल्यामुळें जाण्या येण्यांत त्रास होतो; पण पाहातो कोण तिकडे? सारांश आस्था व कळकळ मुळींच दृष्टीस पडत नाहीं. या संबंधानें आमचे येथील रा. रा. देवराव विनायक, व अण्णासाहेब महाजनी वगैरे मंडळीची तारीफ करावी तेवढी थोडीच.

म्युनासिपाल कमेटीचीं कामें या रीतीनें कां चालतात याची कारणें पुष्कळ आहेत तीं पुढील एखादे अंकीं लिहूं. परंतु उमरावती म्युनीसपल कमेटीनें वरील गोष्टीचा अवश्य विचार करावा अशी आमची सूचना आहे. मात्र शंकाएवढीच वाटते कीं ज्याचा न्याय त्यालाच करण्यास सांगण्या सारखें आहे. निदान कमेटीचे दक्ष व खटपटी सेक्रेटरी रा. रा. विष्णू हरी यांनीं तरी एकंदर गोष्टी जनरल कमेटी पुढें ठेवाव्या म्हणजे कदाचित योग्य विचार होईल.

ग्राजुएट लोकांची स्थिति पुढें काय होणार ?

मुंबई सरकारानें नुकताच एक हुकूम फर्माविला आहे. त्याचा आशय असा कीं ज्यांची बी. ए. ची परीक्षा झाली असेल त्यांस मुलकी खात्यांत अधिकाऱ्यांच्या पसंती प्रमाणें, बारा रुपयांची कारनवीशीची जागा अगर पसतीस रुपयांची जागा मिळावी. टेंपल साहेबांचे कारकीर्दींत जेव्हां पसतीस रुपयांचा ठराव झाला तेव्हांच कित्येक लोकांस ग्राजुएट लोकांची किंमत इतकी कमी झाली हें पाहून वाईट वाटलें; परंतु दुःखांत सुख एवढेंच होतें कीं त्यावेळे पर्यंत ग्राजुएट लोकांस मुलकी खात्यांत जागा मिळण्याचा हक्क नव्हता तो थोडा बहुत तरी मिळाला; एवढ्या गोष्टीवर लोक खुष होते. व पुढें सुमार चारपांच वर्षांत मामलेदार होण्याचें मधाचें बोट लावलेलें होतें त्यामुळें बरीच उमेद होती. परंतु आज ग्राजुएट लोकांची किंमत मुलकी खात्यांत बारा रुपये झाली असें म्हणण्यास हरकत नाहीं. आयुष्याचे ऐन उमेदीचे बरेच दिवस विद्याभ्यासांत घालवून काबाडकष्ट मेहेनत करून ही बारा रुपयांची योग्यता ग्राजुएट लोकांची होते हें मोठें खिन्न तेचें कारण आहे. कित्येक लोकांस तर असें वाटेल कीं विद्याभ्यास करून जर त्याचें फळ इतकें कमी होतें तर मग विद्या शिकून तरी फायदा काय? आजकाल विद्या शिकल्यापासून सरकारी नौकरी मिळावयाची ती जर इतकी कमी दरज्याची मिळेल तर मग इतर धंदा करून पैसे कां मिळवूं नयेत! असे विचार कांहीं लोकांचे मनांत खचित येतील व त्यापासून कांहीं लोक आपलीं मुलें विद्याभ्यासास न लावतां लहानपणापासूनच इतर धंद्यास लावतील असा परिणाम कदाचित् होईल; परंतु मुंबई सरकारानें जो बारा रुपयांचा ठराव

केला आहे त्यामुळें एक मोठा फायदेशीर परिणाम होणार आहे तो असा कीं जे ग्राजुएट झाले असून त्यास सरकारी नोकरी अद्याप मिळाली नाहीं व जे मध्यम प्रतीचे लोक या पुढें ग्राजुएट होतील ते सरकारी नोकरीवर अवलंबून न राहतां इतर धंदे करण्याची सोय पहाण्याचे तयवीस लागतील. दिवसानुदिवस प्रत्येक मनुष्याची सामाजिक स्थिति त्याचे विद्ये प्रमाणें व त्याचे मिळकती प्रमाणें असणार आहे. ज्या मानें मनुष्याची विद्या अधिक असेल त्या मानानें त्यास अधिक मानही मिळणार आहे; यामुळें विद्या संपादन करणें हें संभावितपणाचें एक जबर अंग होणार आहे. निवालस द्रव्यामुळें व्यक्ती मात्रास मान मिळतो, परंतु त्याची किंमत कमी आहे असें लोकांस वाटूं लागल्यामुळें विद्या संपादन करणें हें आवश्यक होत चाललें आहे. याप्रमाणें विद्या शिकून सरकारी नोकरी जर मिळेनाशी झाली किंवा अगदीं निःसार होत चालली तर अर्थातच ग्राजुएट मंडळीचे डोळे इतर गोष्टीकडे लागून दुसरे धंदे करणें त्यांस भाग पडेल. आजपर्यंत जे दिवस होऊन गेले ते सोन्याचे होते; पूर्वी इंग्रजी थोडेसें येऊं लागल्या बरोबर घवाड नोकरी मिळण्यास अडचण नसे. याप्रमाणें आयती तुपरोटी एकदम मिळाल्यास जास्त खटपट करावी किंवा मुद्दाम आपण होऊन एखाद्या बिकट मार्गांत पडावें किंवा एखादा स्वतंत्र धंदा करावा असें मनांत येण्यास हीं कारण नव्हतें. विद्यार्थ्यांच्या सात्विक गुणाचा मात्रांत खिळलेले; रजोगुण कमी तेव्हां अर्थातच नोकरी गोड कां वाटणार नाहीं? पण आज ती स्थिति बदलून नोकरी दुरापास्त होत चालली आहे तेव्हां अर्थात इतर धंद्या कडे लक्ष पुरविणें भाग पडणार आहे.

इंग्लंड देशांत जे लोक विद्यासंपन्न होतात त्यांची स्थिति येथील आजच्या विद्वान् म्हणविणाऱ्या लोकांपेक्षां फार निराळी आहे. तेथें बी. ए. असून शेतकीचें काम करणार किंवा व्यापार करणारे, असे पुष्कळ लोक सांपडतात. याचें कारण हेंच कीं विद्या म्हणजे नोकरीचें साधन व विद्येचा उपयोग काय तो पोटास मिळविणें असें तेथील लोक समजत नाहींत. विद्या तर आलीच पाहिजे, विद्येशिवाय गृहस्थ संभावित म्हणविलाच जात नाहीं; विद्या असून कांहीं तरी धंदा करून उदर पोषण करण्याची त्या लोकांत संवय लागून गेली आहे. तसाच प्रकार कांहीं दिवसांनीं इकडे होईल असा शोक दिसतो; ज्या मानानें नोकरी कठीण होत जाईल त्या मानानें धंदे करण्याची अवश्यकता वाढून इष्ट हेतु आपोआप सिद्धीस जाईल. तो इष्ट हाच कीं दिवसें दिवस देशांतील जनसमूहास सुख समृद्धि व्हावी व सुख समृद्धि होणे हें ज्या प्रमाणें स्वतंत्र धंदे करणारांची संख्या ज्यास्त असेल व ते ज्या मानानें विद्वान् असतील त्या प्रमाणें होत असते; या मानानें पाहिलें असतां मुंबई सरकारचा ठराव एकंदरीनें पथ्यावर पडेल असा बहुतेक अदमास दिसतो.

मि० बजाबा रामचंद्र प्रधान.

ह्या प्रांताच्या विद्या खात्यांतील मंडळी पैकीं आणखी एक मोहरा नाहींसा झाला. आज उद्यां किंवा वर्षशतानंतर म्हणा प्राणिमात्राला मृत्यु म्हणून आहेच. परंतु मृत्यूची गदा इतक्या अल्पकाळांत येईल असें कोणत्याही प्रकारानें वाटत नसतां मनुष्य अगदीं बेसावध असतें अशा वेळीं एकाएकी घाला पडल्या सारखें मरण आलें म्हणजे मृत्यु वास्तविक आहे त्या पेक्षां जास्ती दुःख होतो. मि. बजाबा यांचा अंत असाच एकाएकीं झाल्यामुळें त्यांच्या आप्तवर्गास आणि इष्टमित्रास फारच दुःखकारक झाला आहे. अलीकडे कांहीं दिवसांपासून त्यांची प्रकृति बिघडली होती. खाल्लेलें अन्न चांगलेंसें पचन होत नसे, क्षुधा बरोबर लागत नसे आणि पाण्याचा शोष मात्र फार असे. अर्थात् या लक्षणामुळें शक्ति हीनत्व दिवसेंदिवस जास्ती येत चाललें होतें. तरी ते आपलीं सर्व कामें वेळच्या वेळीं करीत असत. परंतु आपल्या प्रकृतीची अशी हेळसांड फार दिवस करून चालावयाचें नाहीं असा त्यांच्या स्नेही मंडळीचा आग्रह पडल्यावरून त्यांनीं दोन महिन्याची रजा घेतली होती. रजेमध्यें मुंबईस जाऊन तेथें चांगल्या वैद्या कडून औषधोपचार करवावा अशा उद्देशानें ते येथून निघाले. मुंबईच्या स्टेशनावर जाऊन तेथें घोड्याची गाडी केली आणि बिऱ्हाडी जावयास निघाले. इतक्या सर्व गोष्टी त्यांनीं स्वतः केल्या आणि बिऱ्हाडी जाऊन पोंचतात न पोंचतात इतक्यांत ॥ अमोल काया जाइल वांया ॥ ॥जशी कांचकीं फुटे फटकन्॥

ह्या साधु वाक्याचा प्रत्यय आला. गाडीदारानीं आल्यावर घरांतील मंडळी त्यांना भेटण्याकरितां आली आणि पाहते तों बजाबा अगदीं बेसावध असल्याचें दृष्टीस पडलें. मागाहून घरांत नेऊन कांहीं औषधोपचार केले परंतु सर्व व्यर्थ. गाडी घरीं येण्याच्या पूर्वींच किंवा आल्यानंतर कांहीं वेळानें लागलेंच प्राणोत्क्रमण झालें असावें अशी बातमी आहे. ह्या वेळीं घरच्या मंडळीची आणि त्यांच्या कुटुंबाची काय स्थिति झाली असेल याची कल्पना वाचकांनींच करावी.

मि. बजाबा यांच्या पाठीमागें एक ज्येष्ठ आणि एक कनिष्ट असे दोघे बंधु, पत्नी, एक विवाहित आणि दुसरी अविवाहित अशा दोन मुली आणि तीन मुलगे अशीं आहेत.

मि. बजाबा हे मूळचे कासदापोलीचे राहणारे. त्यांना सन १८६१ सालांत पुण्यांतील कर्यांपच्या शाळेंत असिस्टंट मास्तरची जागा मिळाली. येथपासून त्यांच्या सरकारी नोकरीला प्रारंभ झाला. नंतर एका वर्षांनीं ते पुण्याच्या हायस्कुलांत असिस्टंट मास्तर झाले. पुढें सन १८६६ सालांत मुंबईतील एलफिन्स्टन हायस्कुलांत त्यांना असिस्टंट मास्तरची जागा मिळाली. तेथें त्यांनीं सुमारें २॥ वर्षें काम केलें आणि सन १८६८ सालांत ह्या प्रांतांत जेव्हां विद्याखात्याची स्थापना झाली त्या वेळीं डाक्टर सिक्षेअर साहेब यांनीं त्यांस वऱ्हाडांत आणून वाशीम येथील डेप्युटि एज्युकेशनल इन्स्पेक्टरची जागा दिली. तेथून वणी जिल्ह्यांत आणि वणी जिल्ह्यांतून ह्या जिल्ह्यांत असें त्यांनीं सहा वर्षें डे० ए० इन्स्पेक्टरचें काम केलें. येथें सातत्यांत असल्यामुळें म्हणा किंवा त्यांच्या चाकरीच्या दीर्घत्वामुळें म्हणा सन १८८४ सालच्या नोव्हेंबर महिन्यांत त्यांना ए०इ० ची जागा मिळाली. ही जागा त्यांना मिळाली खरी परंतु तिच्या संबधानें येथील आणि मध्यप्रांतांतील वर्तमान पत्रांत त्या वेळीं जे लेख आले त्यावरून असें दिसतें कीं ती जागा मिळविण्यासारखे आणि त्या जागेला योग्य असे त्यांच्या अंगीं जे गुण होते ते निदान ह्या दोन प्रांतांतील वर्तमान पत्रकारांस तरी दिसले नाहींत. ते हा जागेला लायक नव्हते असें आमचें म्हणणें नाहीं परंतु त्या वेळीं लोकांचा आणि आमचाही असा समज होता कीं बजाबा पेक्षां अनेक प्रकारें जास्ती हक्कदार असे त्यांच्या शिवाय एक दोन गृहस्थ ह्या खात्यांत आहेत व त्यांना ती जागा देणें हें जास्ती योग्य होतें. हें कांहीं ही असो परंतु निदान इतकी गोष्ट खरी आहे कीं बजाबांची नेमणूक झाल्यामुळें ह्या खात्यांतील दोघां विद्वान् गृहस्थांची तरी बरीच नाउमेद झाली. असतु झाल्या गोष्टीस इलाज नाहीं, एज्युकेशनल इन्स्पेक्टराच्या जागेवर कोणाची नेमणूक होईल किंवा कोणाची व्हावी याविषयीं तूर्त आम्ही कांहीं लिहित नाहीं परंतु पूर्वीं झालेला प्रकार अजून सर्वांच्या डोळ्यां पुढें दिसत आहे व ह्या वेळीं ह्या विषयीं बरीच भवति न भवति झाली आहे या अर्थीं आतां तरी आपला मुख्य प्रधानांची जागा भरतांनां सर्व हक्कदारांचा योग्य विचार मेहरबान डायरेक्टर साहेब करितील असें आम्हीं इच्छितों.

The Berar Samachar

MONDAY APRIL 26 1886

The complaint made by 'Hope' in the Times of India of April 20th is very true. Why should the university debates be not open to the reporters of the Press? Much valuable information remains concealed and as a necessary result the public has no opportunity of discussing the questions in all their bearings and of meeting the arguments of opponents to certain measures that they condemn. The correspondent justly remarks "our university certainly is more advanced than the council chamber of the semi-civilized moguls or of the chivalric Royalists of the time of Stewarts." The evil is indeed so patent that it speaks for itself. We are not able to see any reasons for guarding the debates against the Press while we feel that there are the most cogent reasons for throwing them open to the Press and the public. We hope the university authorities will try to remove this chronic complaint.

WE HAVE BEEN REQUESTED TO PUBLISH THE FOLLOWING.

THE BENGAL NATIONAL LEAGUE.

TO ALL INHABITANTS OF BENGAL, BEHAR & ORISSA.

Friends and Fellow Countrymen!- A number of us, whose names you will find in the accompaning papers being deeply impressed with the urgent and paramount necessity of introducing a representative element into the Government of this country have formed ourselves into a League, whose sole object it will be to endeavour, by all appropriate and constitutional means, to bring about the concession of Representative Institutions to India.

No one can be more fully alive than we are to the manifold blessings that we owe to British Rule; but we feel, and in this we have, we believe, the sympathy of many of the most distinguished thinkers and many of the leaders of Public Opinion in England, that the good and great work, wrought by Great Britain in this country, will not be complete until the existing form of Government is modified, and the administration here is made to partake of that representative character which is the glorious distinction of British Institutions, elsewhere, almost throughout the habitable globe.

If representative institutions have been found necessary in colonies where identity of race, creed and customs enables the Rulers to grasp, intuitively, the needs of the Ruled, how doubly indispensable are they here, where fundamental differences in nationality, religion and culture, debar the Governors from ever effectively realizing the real wants and wishes of their people!

It is not, however, to be denied that at present the authorities in India appear indisposed to concede what we desire, believing, we understand that such concession would be premature. How then are we to bring home to them, and to that noble British Nation that they represent, the real facts of the situation, and lead them to realize, not only that what we seek is not premature, but that it has already become urgently necessary alike in the interests of Governors and governed, of India, and of Great Britain? Singly, or even in small bodies, our views attract little attention, but united in one great LEAGUE our unanimous and matured, opinions will necessarily receive due attention. Therefore we entreat *all* of you high and low, rich and poor, without distinction of race, or creed, caste or colour, to join us in this good work. Everyone of you is deeply interested in a measure, the ultimate results of which will be the removal of all grievances and the restoration, on an immutable basis, of the pristine prosperity of our beloved country. Everyone of you, who has been born and bred here, is bound by the most sacred obligations, even if you have never until now laboured for your fellows or your country, at any rate this *one* time, to join in this *one* great effort, to obtain for India this relief, this blessing, on which hinge all other reliefs and blessings, all true Liberty, prosperity and Progress.

It is needless to explain that to make this Lea[gue a] real success, and to att[ain the o]bject it sets

before itself, a widespread co-operation and ample funds will be requisit, and it is with that co-operation and those needful funds that we now call upon you, in our country's name, to aid us. Let none of you fancy that this is a matter with which you have no concern or in which you are not personally interested. There is not one amongst you, be he rich or poor, humble or great, a tiller of the land or a dweller in cities, who is not directly interested in this primary and comprehensive reform, whereby alone the laws under which you live, the action of the Courts, and generally the conduct of the administration as a whole, can be made to meet satisfactorily the daily and hourly requirements of your lives, and harmonize with your innate sense of what is Right and Just.

All are interested alike; from *all* we ask aid in proportion, and *only* in proportion, to their means and position. From the poor and uneducated we ask only an *expression* of that sympathy and good will which all in their hearts feel for our work an open acknowledgment of their adhesion to the cause, and a nominal subscription to mark their membership. From the poor but educated we ask only a similarly small *pecuniary* contribution, but we expect not only an open acknowledgment of adhesion, but also honest co-operation in popularizing an appreciation of the benefits of, and necessity for, Representative Institutions, and in securing additional members for the League. From the well-to-do or rich, be they educated or uneducated, *we* expect—the *whole country* expects—cordial and liberal assistance in work and in money. From All of every degree we look for support, and it is with entire confidence that we now invite all to join our League and aid us effectively according to their means and abilities, with co-workers and funds, with men and money.

Then follow the signature of Maharaj Sir Jotindro Mohun Tagore, President and of all the offices and members of the Executive Council of the League.

LEGISLATION IN INDIA.

(By A. P. Howell C. S.)

Late Revenue Commissioner H. A. D.

The present system of legislation in India was established by the Indian Councils Act of 1861. The object of that Act was to prove the previous system, which had been on its trial since 1854, and to impart greater efficiency to the executive functions of the Supreme and Local Governments. One main object of the Act, well understood in India, though not declared in its provisions, was the abolition of Sir Barnes Peacock, who, as a Judge of the supremo Court, brought to the Legislative Council an amount of practical experience which few of our legislators before or since have enjoyed, and which involved a standard of thoroughness and precision somewhat rksor ... this unprofessional colleagues ... result was that the deliberations of the Council were prolonged to an extent which Lord Canning feared might prove inconvenient in the great work of reconstruction which lay before him after 1857.

It should not, however, be supposed that the former Council was inefficient or that S... Barnes Peacock's action bore a... resemblance to the concerted int... ty of an Irish patriot. On ... y, the Council did excell ... which may be included the passing of the Penal Code, the Codes of Criminal and Civil Procedure, and the general Rent Law of 1859. The new Councils Act was intended to restore the power of legislation taken from the mionr Governments by the 3rd and 4th Will. Cap. 85, and to reserve the Supreme Legislature for matters of general administration, affecting the Empire at large. Local legislation was, as far as possible, to deal with local legislative business stress was laid on the different treatments required for wildly different psovinces, and uniformity, not warrented by identical requirments, was by no means to be encouraged. Hence local legislation in the Supreme Council was to be the exception. The subjects, which from the line of demarcation between local and imperial business were clearly specified, and I would suggest, *enpassant*, that those who are interested in the inevitable problem of Home Rule in some shape for Ireland, and perhaps for other sections of Great Britain, will find at hand a useful analogy in the Indian Act of 1861, together with the recorded experience of its working for a quarter of a century. The new features in the Act were that it associated independent Europeans and natives in the work of legislation, and introduced (it must be admitted to a very limited extent) the principle of representation. The Council was to be assisted by additional members, selected by the Viceroy from the official and non-official classes in different parts of the country, and was to hold periodicial sessions for the discussion of projects of law prepare by the proper officers, under the supervision of the Executive Government. Lastly, a provision was made for the appointment by the Crown of two members of the Council one of whom was to be a barrister, while the other has, in practice, presided over finance. Such, briefly, was the constitution framed for the existing Council, and on the same model local Councils were to be established at once in Bengal, and 'without delay' in the other minor local Government. Nothing can be more clear from the Act, and from the despatch which introduced it, than that legislative business was, as a rule, to have its initiation in the executive, and that local business was to be disposed of in the local Councils. It should also be noted, as doubts ...e since arisen on the point, that the additional members will not intended to be a mere chorus of acquiescents, but were, "of course to exercise their independent judgment in regard to matters brought before them," Thus, to those who are quite ignorant of the subject, it may be explained that the Legislativs Council was intended for deliberative purposes only, under the Viceroy as president and that the nucleus of it was the Executive Council comprising the Viceroy, the Commander-in-chief and the members in charge of the five departments of Finance, Legislation, Home, Revenue, and Public work.

From 1861 to 1873 the business of the Supreme Legislative Council, so constituted, formed a branch of the Home Department, which had a member of its own in the Executive Council. Thus, the Home Department found itself under two authorities---its own executive member and the barrister appointed under the Act of 1861, and since called the Legislative Member. This was in some respects inconvenient as business increased, and the usual remedy for all inconveniences in India is to constitute a special department to deal with them. In fact, ... India departments are to admi... inwhat Companies of limitedhistrate are to trade. Teey crea' liability ality, or as the French ... a speciit, and under a clever ... ay, *exploit* ... energetic manager, soon extend the sphere and scope of their operations, which grow and swell from the smoke on the sand into the genii who overshadow the shore. Lord Northbrook foresaw this tendency and when, in 1875, he constituted the legislative as a separate department, did his best to confine it to the lines of the Indian Councils Act of 1861. He expressly and formally recorded that it was not to be an originating or initiating department; its proper function would be to clothe with a technical shape, projects of law of which the policy had been affirmed by the executive. Hence proposals for legislation emanating from the local Governments were to be addressed, not to the new department, but to that department which had the executive control of the subject matter, and when the question had been thoroughly threshed out by the executive, then only was it to be treated as ripe for legislation. To prevent any misconception on this point, it was further ruled that, if by accident any proposal for legislation should come, in the first instance to the legislative department, ir has to be as once transferred to the proper department. These orders were clear and precise, and would have confined the new department strictly within the groove designed for it by the Act of 1861; but they were soon lost sight of. The legislative member, fresh from England, and necessarily ignorant of the needs of India, and still more of the grades of tribunals which administer the law, could not but contrast the scantiness of the Indian statute-book, with the vast stores to which he had been accustomed at home. Was it any wonder that he should set vigorously to work to fill up the void especially when he found himself supported by a body of extremely able secretaries eager to justify their recent creation? On all questions of law, and *a fortiori* of English law, the legislative member was, of course, supreme and the so called deliberations of the Council began to resemble those monopolies of the conversation familiar to the English Sunday pulpit. Fresh laws could readily be adopted, and the process of adoption was as simple as the adaptation of French plays to the English stage. It was only required to take an English, Prussian, or New York Act, after its preamble and termination, with the necessary *mutata mutandis* throughout, introduce it to the Council, where, the more recondite the subject matter, the less psobability of discussion or dissent, and then to declare it applicable to all British India. If difficulties aroso or were suggested as to details, a clause would be inserted, that on them the local Government would make their own rules. In this way the almost mechanical process of turning out Act faultless, until actually applied, went on merely at the rate of about thirty every year. In no part of the world, except under pure despotisms, has there ever been such a paradise for the legislator as India since 1877. Well may the English, French or German legislators sigh over the compariso... They muster voluminous evidence and elaborate reports, consult and concilate a vast variety of opposi... interests higgle over a phrase, ... counter re... and often vexatious ... opposition, and then be content ... er all with a compromise very ... adequately representing their o... ginal intention. None of these c... ... ries ... abrous and dil...try prelimina ... In... required in India. The Anglo-Indian legislator of the present type is free from all anxiety about the work ing merit of his own productions. His razors are made only to sell. His work ceases in the Council Chamber, and the conclusion of one Act is the signal or the initiation of another.

वऱ्हाड

मेहरबान रेसिडेंट साहेबांचे कोर्ट ता० १ माहे मे पासून ता१५ माहे जून सन १८८६ इसवी पर्यंत उन्हाळ्याच्या सुटी करिता बंद राहील. ह्या सुटीच्या दिवसांत दिवाणी अर्ज किंवा अपीलें (फार जरूरीची असतील तीं शिवाय करून) घेतली जाणार नाहींत.

मौलवी महम्मद निजामउद्दीन हसनखान बी. ए. असिस्टंट कमिशनर यांस पांच हजार रुपये पर्यंत किमतीचे दिवाणी दावे चालविण्याचा अधिकार दिला.

महम्मद यासीनखान असिस्टंट कमिशनर यास ही पांच हजारा पर्यंत किमतीचे दिवाणी दावे चालविण्याचा अधिकार दिला.

मि० सी० एच० प्राईस एकस्ट्रा असिस्टंट कमिशनर साहेब यांस वाशीम जिल्ह्यांत तिसऱ्या क्लासचे माजिस्ट्रेटचा अधिकार दिला.

वर्तमानसार.

थोड्या वर्षांपूर्वी अमेरिकेंतील युनायटेड स्टेट्समध्यें जेव्हां लढाई सुरू होती तेव्हां मिसेस सारा ई. एडमंड नांवाच्या स्त्रीनें दोन वर्षें फ्रांक्लीन थामस या नांवानें पुरुषाचा वेष घेऊन केवळ स्वदेशप्रीतीनें लष्करांत शिपायाचें काम केलें व शेवटीं आजारी पडली. परंतु तिला रजा न मिळाल्यामुळें कदाचित् रोग वाढून आपलें खरें स्वरूप उघडकीस येईल ह्मणून ती पळून घरीं आली, व आपल्या स्त्रीच्या वेशानें राहिली. पुढें तिनें १८६७त लग्न केलें. तिनें लहान मोठ्या ४० लढायांत शस्त्र घेऊन युद्ध केलें तरी तिला कोठें जखम झाली नाहीं. हल्लीं फ्रांक्लीन थामस शिपायी पळून गेला ह्मणून जो शेरा आहे तो काढून टाकण्याची तिनें खटपट केली. तेव्हां ती ज्या कंपनींत होती तिमधील शिपायांनीं तिला ओळखल्या मुळें बक्षीस व बैठा पगार देण्याचा तेथील सरकारचा विचार चालूं आहे असें ह्मणतात.

गेल्या शनिवारीं नशिराबाद येथील लष्करी छावणींत दोघें पोलीसचे शिपाई नागव्या तरवारी घेऊन शिरले व आ... पांच मनुष्यें ठार मारलीं. शिवाय का... घोड्यास व दुसऱ्या ... जखमी केलें.

ज्ञानप्रकाशचे ...क, एडिटर व व्यवस्था पहा... पुण्यांतील एक ... नुकसानी बद्दल फिर्याद केली आहे अशी वदंता आहे.

आह्मी गेल्या अंकांत सुचविल्या प्रमाणें सरकारानें अगोदरच केशवराव आबा साहेब घाटगे यांचे जागीं रिजंट नेमण्याचा विचार चालविला आहे. या कामीं बरेच लोकांचीं नांवें ... आलीं आहेत. त्यांतून योग्य मनुष्याची नेमणूक करण्या करितां महाबळेश्वरीं लार्ड री साहेबांनीं मि० ली वार्नर यांस बलावलें आहे. लार्ड री साहेबांचे कारकीर्दींत योग्य मनुष्याची नेमणूक होईल, अशी सर्वांची खात्री आहे.

सु०प्र

डात ... स्वावी. म्हणजे ...

'हिंदुस्थानचें दारिद्र्य व त्याचें निवारण होण्यास उपाय' या विषयावर मि० ह्ल्याग यांनीं दिलेलें व्याख्यान त्यांनीं छापून काढलें आहे. हिंदुस्थान देश दिवसें दिवस गरीब न होतां श्रीमंत होत आहे असें म्हणणाऱ्या विचारशून्य लोकांस मि० ह्ल्याग यांच्या ओरडीचा कांहीं उपयोग होणार नाहीं; कारण जाणून बुजून खोटा पक्ष घेऊन जे भांडत बसतात त्यास बुद्धिवादाच्या गोष्टी सांगून उपयोग नाहीं. राजकीय कारणा करितां दरसाल कोट्यावधी रुपयांचा झरा इंग्लंड देशाकडे वाहतो, शिवाय देशी व्यापारही ठार झाला, ह्या गोष्टी सूर्य तेजाळ आहे, ही गोष्ट जितकी खरी तितक्या रीतीनें खऱ्या आहेत. इंग्लंड वगैरे देशांतील भांडवल या देशांत आल्यानें आमचा फार फायदा होतो, असें म्हणणाऱ्या लोकांच्या मुद्याचा शुष्कपणा ह्ल्याग यांनीं दाखविला आहे. खोऱ्यांच्या खोरीं पगार ओढणारे युरोपियन कामगार कमी होऊन नेटिव लोकांस त्या जागा देणें अशा प्रकारचे कित्येक उपाय ह्ल्याग साहेबानीं सुचविले आहेत, पण त्याकडे लक्ष देऊन आमचे सरकार वागेल तेव्हां खरें!

महाराज धुलिपसिंग यांनीं आपल्या देशबांधवांस पाठविलेलें पत्र काल्ही इंग्रजींत छापलें आहे तें वाचून पाषाणहृदयाच्या मनुष्यासही महाराजांच्या दुःखद स्थितिबद्दल वाईट वाटल्या वांचून राहणार नाहीं. इंग्रज सरकारानें महाराज धुलिपसिंग यांच्या संबंधानें जें वर्तन केलें आहे तें इतकें अन्यायाचें आहे कीं, भाषेंतील निंदा व्यंजक शब्दांचा कितीही उपयोग करून जरी सरकारास दोष दिला तथापि दोष देणारा मनुष्य न्यायदेवते पुढें खचीत दोषी ठरणार नाहीं. 'बळी तो कान पिळी' या म्हणी प्रमाणें शुद्ध दांडगाईचें वर्तन करणें ही गोष्ट इंग्रजांसारख्या सुधारलेल्या म्हणविणाऱ्या लोकांस लज्जास्पद आहे. महाराज यांनीं आपला धर्म सोडून ख्रिस्ती धर्म स्वीकारिला याबद्दलही त्यांस वाईट वाटतें असें त्यांच्या लिहिण्यावरून दिसतें महाराजांची स्वारी मार्चच्या ३१ ...खेस हिंदुस्थानास येण्या करितां निघा...

ज्ञा० प्र०

न्याय ...ण्यास फार पैसा लागतो तेणेंकरून गरीब... न्याय मिळवितां येत नाहीं म्हणून आम्हीं ... वेळेस लिहिलें आहे व त्याचप्रमाणें इतरही ...नीं लिहिलें आहे. नुतन आलेल्या विलायते समाचारावरून असें दिसून येतें कीं, ता० २३ मार्च रोजीं उमरावांचे सभेंत लार्ड फिट्झराल्ड यांनीं अस भाषण केलें कीं, हिंदुस्थानचे लोक ओरड करूं लागले आहेत कीं, कोर्ट फी, व वकील बारिस्टर लोकांची फी फार ...वर असल्यामुळें गरीब लोकांस न्याय ...णें ...ठावेत... ...ां येत नाहीं, अर्थात अशा स्थितीनें श्रीमान लोक गरीबांवर पैशाचे जोरावर पाहिजे तो जुलूम करूं शकतील करितां न्याय देण्याचे कामीं जेवढा खर्च, कमी होईल तेवढा कमी करण्याचे कामीं व्यवस्था केली पाहिजे, ह्या भाषणावरून पुढें काय निष्पन्न होतें हें पाहिलें पाहिजे. परंतु एकंदरीत येथील लोकांची ओरड पार्लमेन्टपर्यंत पोहोंचली असें म्हणण्यास हरकत नाहीं. दी० बं०

गुरें कमी होण्याचीं कारणें पुढें लिहिल्या प्रमाणें आहेत.

१ सर्वे (पैमाष) व फारेस्ट झाल्यामुळें गुरांस मोफत चारावयास ज्या जमिनी होत्या त्या नाहींशा झाल्या. त्या योगानें त्यांस पोटभर चारा मिळेनासा झाला व गवत महाग होतें गेलें म्हणून गरीब लोकांस तें विकत घेऊन गुरांस पोटभर चारा घालण्याची शक्ति राहिली नाहीं, तेणेंकरून त्यांची संख्या कमी होत चालली.

२ पांच सात वर्षांनीं रोगाची सांत येऊन हजारों गुरें मरण पावतात.

३ रेलवे झाल्या पासून कसायांचा व्यापार फार वाढला त्या योगानें ही दरसाल हजारों गुरें कमी होत चाललीं आहेत. वांदऱ्याचा कसाईवाडा ज्यांनीं पाहिला असेल यांची या गोष्टीविषयीं पूर्ण खातरी होईल.

४ रेलवे वाढल्या पासून मजुरी महाग झाली व सर्वच जिनसांची महागाई होत चालली त्या योगानें गुरें बाळगण्यास लोकांस अतिशय खर्च येऊं लागला, व गुरांची किंमत ही वाढली म्हणून पुष्कळ लोकांनीं गुरें बाळगण्याचें सोडून दिलें.

५ आपल्या गुरांस वर्षभर पुरून राहील असें जें गवत तें रेलवेनें मुंबईस पाठविण्याची ज्याची सोय झाली त्यांनीं पैशाकडे दृष्टी देऊन मुंबईस गवत पाठविण्याचा सपाटा चालविला. त्या योगानें ज्या ज्या सालीं अवर्षण पडत गेलें त्या त्या सालीं त्यांना आपल्या गुरांस घालावयास चारा न मिळाल्यामुळें त्यांचा पुष्कळ संहार होत गेला. गुरें कमी होण्याचीं कारणें वर लिहिलीं आहेत या खेरीज दुसरीं हीं कांहीं कारणें आहेत त्यांचा विचार करण्याची येथें फारशी गरज नाहीं म्हणून तीं लिहिलीं नाहींत.

रशियाच्या राज्यांत तयार होणारी मखमाल व इतर कपडे आणि दुसरा कित्येक माल आलीकडे चीन देशांत फार जाऊं लागला आहे. त्याचप्रमाणें रशियन सालरही चीन देशांत फार खपूं लागली आहे. आणि आणखी थोड्याच अवकाशांत रशियाचा पुष्कळ माल चीन देशांत खपूं लागण्याचा संभव आहे.

ता० १ जानेवारी सन १८८२ पासून ३१ मार्च सन १८८५ च्या मुदतींत इजिप्तच्या खटल्याच्या संबंधानें विलायत सरकार व हिंदुस्थान सरकार यांस लष्करी, सिव्हिल, वगैरे खात्याच्या संबंधानें पुढलिप्रमाणें खर्च झाला आहे असें सांगतात म्हणजे १८८२ सालीं ६,११,४१,७१० रुपये; १८८३।८४ सालीं ७८,१०,०५० रुपये व १८८४।८५ सालीं ३,४७,५३,७७० रुपये मिळून एकंदर ९,३९,४५,५३० रुपये खर्च झाले आहेत इंग्रजी फौजेंतले १,९७१ शिपाई प्राणास मुकले.

सु० द०

आमचे शिकलेल्या लोकांस सरकारी नोकरी मिळण्याची पंचाईत पडूं लागली आहे. ती दूर करण्याचें मनांत आणून राजा सर टी माधवराव यांनीं कांहीं सूचना केल्या आहेत. या सूचनां सारख्या अनेक सूचना या पूर्वीं अनेकां कडून झाल्या आहेत, तेव्हां याचाही उपयोग किती होणार, हें उघड दिसत आहे तथापि या वेळीं सर. टी. माधवराव नांवा मदत करणारे असल्या मुळें ते सुचवितात, त्या गोष्टींस कदाचित् यश येण्याचा संभव आहे. त्यांचे असें म्हणणें आहे कीं, सध्यां नोकऱ्या दुर्मिळ झाल्या असल्यामुळें शिकलेल्या लोकांनीं इतर धंदे करण्याचे पाठीस लागावें. त्यांनीं दोन तीन धंदे सुचविले आहेत, ते असें:—हल्लीं युरोप मधून छत्र्या प्रतिवर्षीं लाखों रुपयांच्या येत असतात, व त्यांचा खप या देशांत होतो. तर अशा छत्र्यांचे सांगाडे जमवून शिकलेल्या लोकांनीं त्यांवर नवीन अच्छादन घालण्याचे काम सुरू करावें, म्हणजे स्वस्त दरानें त्या विकल्या जातील. तसेंच जुनें कांचेचें फुटलेलें सामान जमवून त्यांचें नवें सामान करण्याची ही सोय झाल्यास हा एक धंदा फायदेशीर होईल. त्याचप्रमाणेंच वर्तमानपत्रांचे व इतर रद्दी कागद गोळा करून त्यांचे नवीन कागद बनविले असतां त्यांचा खप फार होणार आहे. सूचना करते वेळीं त्यांनीं असें लिहिलें आहे, कीं हे धंदे करावयास कांहीं विद्वान् लोकांची मंडळी पुढें सरसावली, तर तिला आपण ही मदत यथाशक्ति करूं हें अभिवचन राजे सर टी० माधवराव यां पासून मिळालें असल्या मुळें या कामीं थोडें बहुत यश येण्याचा संभव आहे.

वकुल.

J, VIOURSA AND CO: ESTABLISHED 1882.

We Warn the General Public of unscrupulous advertisers putting up for sale worthless medicines after other names and at a less price claiming cure for Leprosy. PURCHASE GOODS ONLY FROM LONG STANDING FIRMS WHO ARE RELIABLE AND TRUSTWORTHY. Eye Disease, and &c.

SKILLFUL PERFORMANCE

Prof: Bartholomy's "Strabo-Calix" for

SQUIN **CURE**

This manufactur and contrivance has been a great boon to many; render ing the EYE BALL Eye sigth fo its natural position and conciding to the axe of eye.

The "Strabo-calix," is nearly the weight of a spectacle perhaps lighter and the performance is most simple and harmless, even a child can use it. To be used for two hours, morning and evening. It has quick result on a person who uses it regularly. Please state the size of your eye.

PER PAIR. | Large / Medium / Small

TTENTION! ATTENTION!!!

To Maharajas, Nabobs, Zemindars, Talookdars, Gardeners and Lovers of Flowers.

"Florescence" or the Life of Flowers. ...ures development of blossom, perSec... of foliage, forces most luscious fection ... giant fruits, vegetables and luxur... greatly stimulats and and salads, ... vegetable growth. It' quickens all ... that is poisonous. contains nothing ... is gifted with his famous powder ...

fertilising strength eq ual to Guano, and possesses the virtue of destroying insects from plants and trees.

To ladies who take an interest in their flowe rs both in-doors and out. "Florescence" particularly recommends itself as it is chemically prepared and has not the apparance or character of what is known under the head of "Flower Manures For a small garden one large Tin will be sufficient for some months To be used once a week-

Large Tin...Rs. 5
Small ,, ... ,, 3

A Favor of Trial Solicited.

NO MORE SPECTCLES & PAINFUL OPERATIONS.

For the cure of all eye Diseases The famous Dr. Chase's Jordon Drops and his Cathartic Alterative has cured thousands, in India since the year 1882, even such cases that have been pronounced incurable by Eminent Oculists or Eye-Doctors.

Per Bottle La rge... Rs. 4.
" " small... " 2-8
Cathartic Alterative " 4.

(True Copy)

BORN SHORTSIGHTED.

Simla 10th *August* 1883

I am suffering with short-sightedness since my infancy and if the drops really prove useful I shall get you a good sale by freely recommending it to the Native Community.

(*Writes again After using the medicine for 3 Days.*) 16th, *Augst* 1883

Your favor of the 13th inst. together with the parcel to hand, please send one sonall bottle of Jordon to the address of Baboo Baisakhi Ram Hardyal, Cloth Merchant, Amritsar and one Large of the same to Sodhi Hukumsingh, Esq. Extra Asst. Commr. and Mir Munshi to Punjab Govt. Simla.

(Sd.) BHAGAT RAM.
Translator Punjab Govt. SECT.

BLIND.

Nellore, Kavali 9th *June* 18 4.

This is to testify that a sonall bottle of Jordan Drops used last year in a case (blind on account of opacity of the cornea) which was cured and the patient was all right.

J. BENJAMIN Hospital Asst.

EYE-DISEASES.

27*th October* 1884.

The Jordan Drops seems to be very effectual to those whom I have applied up to this time.

(sd) HARI MHUN KABIRAJ

Thousand marvellous cures !!

Dr. Chases siloum wash or the Original Lepra-cura.

This prepration is made of pure vegetable and other valuable ingredients. It has been experienced from a long time and now guranteed to be the only medicine ever discovered for the benefit of sufferers. It cures all skin and veneral diseases, Leprooy. Impotency, and removes Mercury from system of the blood. To be taken internally thrice a day.

Per Bottle Large--Rs. 20.
" " small--Rs. 15.

Ointment Rs. 4.

The magical power of siloam wash is that it forces out the unnatural heat from the Body by means of sores and Golden marks, and renders the part benumbed to its original power of feeling sensation. The sores and marks are emoved off by the mere external application of Sarza Ointment. One supply is suffieien for such plague of obstinate diseases.

J. Saviour and Co,
31, 32, Atnherst, Calcutta.

☞ हें पत्र आकोला येथें ...० बा० खंडेराव बाळाजी "वऱ्हाडस...णाला प्रो... यांचे छापखान्यांत नारायण ... अर्जुन केळ...कर यांनीं छापून प्रसिद्ध के... ...चे ...फिर्यादीनें ...दरहू स्टांपलाविले

...टास पाठवावा. ... राजेर...